

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2012

DÜNYADA İNSAN HAKLARININ DURUMU

Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in istifa ettiği haberini duyduktan sonra, insanlar Kahire'de Tahrir Meydanı'nda fişekler yakıp kutluyorlar, Mısır, 11 Şubat 2011.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

Uluslararası Af Örgütü, 3 milyondan fazla destekçi, üye ve aktivisti ile uluslararası alanda tanınmış insan haklarına saygı gösterilmesi ve bu hakların korunması konusunda kampanya yürüten küresel bir harekettir. Vizyonu, her insanın İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi tarafından kabul edilen insan haklarına ve diğer tüm uluslararası insan hakları standartlarına erişebilmesini sağlamaktır.

Uluslararası Af Örgütü'nün misyonu araştırma yaparak medeni, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik tüm insan hakları ihlallerine karşı harekete geçmek ve bu ihlalleri sona erdirmektir. İfade ve örgütlenme özgürlüğünden fiziksel ve zihinsel bütünlüğe, ayrımcılığın önlenmesinden barınma hakkına kadar bütün bu haklar ayrılmaz bir bütündür.

Uluslararası Af Örgütü'nün gelirleri temel olarak üyeliklere ve bağışlara dayanmaktadır. Hükümetlerden araştırmalar ve insan hakları ihlallerine yönelik yürütülen kampanyalar için hiçbir fon talep veya kabul edilmemektedir. Uluslararası Af Örgütü herhangi bir hükümetten, siyasi ideolojiden, ekonomik çıkar veya dinden bağımsızdır.

Uluslararası Af Örgütü, temel politika kararları her iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Konsey toplantılarında ulusal şubelerin temsilcileri tarafından alınan demokratik bir harekettir. Alınan kararların yürürlüğe konulması için Konsey tarafından seçilen Uluslararası Yürütme Kurulu, Bernard Sintobin (Belçika Flaman – Uluslararası Sayman), Euntae Go (Güney Kore), Guadalupe Rivas (Meksika – Başkan Yardımcısı), Julio Torales (Paraguay), Nicole Bieske (Avustralya), Pietro Antonoli (İtalya – Başkan), Rune Arctander (Norveç), Sandra S. Lutchman (Hollanda) ve Zuzanna Kuliniska (Polonya) tarafından oluşmaktadır.

Adaletsizliğe karşı birleşerek, biz insan hakları için beraber çalışıyoruz.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2012

DÜNYADA İNSAN HAKLARININ DURUMU

Bu rapor 2011 yılının Ocak ayından Aralık ayına kadar olan dönemi kapsamaktadır.

© Glenna Gordon

Liberia'nın Monrovia Merkez Cezaevinde iki tutuklu için tasarlanmış hücrelerde tutulan tutuklu sayısı çoğunlukla sekizi buluyor. Bir kısmı boş pirinç torbalarından yapılmış hücre parmaklıklarına ve camlara bağlanmış dar brandalarda yatarken, birçoğu yerde yatıyor.

god With U

ONE COPY
Mr. JONES

DEC 5

İÇİNDEKİLER

YILLIK RAPOR

2012

Önsöz

Sokaklardan Öncülük Etmek, Salil Shetty,
Genel Sekreter

BÖLÜM 1

Bölgesel genel bakışlar

Avrupa ve Orta Asya/1
Orta Doğu ve Kuzey Afrika/11

BÖLÜM 2

Ülke bilgileri

Amerika Birleşik Devletleri/25
Filistin Yönetimi/29
Irak/31

İran/35

İsrail ve İşgal Altındaki Filistin Toprakları/39

Mısır/43

Suriye/48

Türkiye/53

BÖLÜM 3

Uluslararası Af Örgütü İletişim Bilgileri/62

Yardım etmek istiyorum/89

İlk kez 2012 yılında
Uluslararası Af Örgütü
tarafından yayımlanmıştır.

Uluslararası Af Örgütü
Türkiye Şubesi
Abdülhakhamid Cad. No: 30/5
Talimhane Beyoğlu
İstanbul
Türkiye

© Copyright
Uluslararası Af Örgütü
Yayınları 2012
İndeks: POL 10/001/2012

Bu kitabın bir katalog kaydı
British Library'de
bulunmaktadır.

Orijinal dili: İngilizce

Bütün hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü yayıncıların izni alınmadan yeniden üretilemez, bir bilgi sisteminde saklanamaz ya da elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ve/veya benzeri yöntemler yoluyla hiçbir biçimde yayınlanamaz. İzin istemek ya da başka herhangi bir araştırma için lütfen copyright@amnesty.org ile iletişime geçin.

www.amnesty.org.tr

ÜLKE BİLGİLERİ

Bu rapor içindeki üst kısımdaki her bir ülke bilgisi aşağıdaki kaynaklardan alınmıştır:

Bütün Ortalama Yaşam Süresi Beklentisi ve Yetişkin Okur Yazarlık Oranı verileri Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (BMKP) 2011 *İnsani Gelişme Raporu'* na aittir. http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf adresinden bu verilere erişilebilir.

Mevcut olan en güncel sayılar Doğumda Ortalama Yaşam Süresi (2011) ve Yetişkin Okur Yazarlık oranıdır (2005 - 2010 yılları arasındaki 15 yaş ve üzeri yüzdesi).

Daha fazla bilgi için BMKP internet sitesine ya da www.uis.unesco.org adresine bakınız.

BMKP'nin 'yüksek insani gelişmişlik' aralığında değerlendirilen bazı ülkeler, BMKP tarafından İnsani Gelişme Endeksi hesaparken yüzde 99 okur yazarlık oranına sahip varsayılmıştır. Söz konusu durumlarda Yetişkin Okur Yazarlık Oranı verisi kaldırılmıştır.

Tüm Nüfus verileri 2011 yılı ve 5 yaş altı ölüm oranı verileri ise 2009 yılı tahminleridir ve BM Nüfus Fonu'nun Demokratik, 2011 Dünya Nüfus Durumu Raporu'ndan alınmıştır. <http://foweb.unfpa.org/SWP2011/reports/EN-SWOP2011-FINAL.pdf> adresinden bu verilere erişilebilir.

Nüfusa dair rakamlar yalnızca tanımladığımız durumlardan etkilenen insan sayısına tekabül etmektedir. Uluslararası Af Örgütü bu rakamların sınırlamalarını kabul eder ve tartışmalı bölgeler veya belirli nüfus topluluklarının dahil edilmesi ya da hariç tutulması gibi sorunlarda taraf tutmaz.

Bu rapordaki bazı ülkelerde yukarıda belirtilen kategorilerin bazıları veya tümü eksik olabilir. Bu eksiklikler BM listelerinde bu verilerin mevcut olmaması gibi çeşitli nedenlerden dolayıdır.

Bu rakamlar baskı öncesinde elde bulunan en son rakamlardır ve yalnızca belirtilen amaçlar içindir. Verilerdeki yöntem ve zamanlama farklılıklarına bağlı olarak, ülkeler arasında yapılan karşılaştırmalar dikkatle yürütülmelidir.

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ASEAN	Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
AU	Afrika Birliği
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler (Avrupa) Sözleşmesi
Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi	Avrupa İşkenceyi ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi
BK	Birleşik Krallık
BM	Birleşmiş Milletler
BM Mülteci Sözleşmesi	Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme
BMMYK, BM Mülteciler Yüksek Komiserliđi	Mülteciler İçin Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliđi
CEDAW	Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Uluslararası Sözleşme
CEDAW Komitesi	Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi
CERD	Her Türlü Irksal Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Uluslararası Sözleşme
CERD Komitesi	Birleşmiş Milletler Irksal Ayrımcılığı Ortadan Kaldırılmasına Dair Komite
CIA	ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı
DSO	Dünya Sağlık Örgütü
ECOWAS	Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluđu
ICCPR	Uluslararası Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesi
ICRC	Uluslararası Kızılhaç Komitesi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İfade Özgürlüđu BM Özel Raportörü	Düşünce ve İfade Özgürlüđu Hakkının Korunması ve Desteklenmesi Özel Raportörü
İşkenceye Karşı BM Sözleşmesi	İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşme
İşkence Konusunda BM Özel Raportörü	İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele ya da Ceza Konusunda Özel Raportör
Kadına Yönelik Şiddet Konusunda BM Özel Raportör	Kadına Yönelik Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Konusunda Özel Raportör
LGBT	Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Travesti ve Transeksüel
NATO	Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
OAS	Amerikan Eyaletleri Örgütü
STK	Sivil Toplum Örgütü
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
Yerli Halklar BM Özel Raportörü	İnsan Hakları ve yerli halkın temel özgürlüklerinin durumuyla ilgili Özel Raportör
Zorla Kaybedilmeye Karşı Uluslararası Sözleşme	Tüm İnsanları Zorla Kaybedilmekten Koruyan Uluslararası Sözleşme

Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Salil Shetty ve Anmatyerr büyükleri uzaklarda yaşayan Aborjin topluluklarının temel hizmetlere erişimlerinin eksikliğini anlatıyor. Kuzey Bölgesi, Avustralya, Ekim 2011.

SOKAKLARDAN ÖNCÜLÜK ETMEK

Salil Shetty, Genel Sekreter

Değişim, cesaret ve çatışma 2011 yılının karakterini belirledi –insanların on yıllardır görülmemiş rakamlara ulaşarak hükümetlere ve diğer egemen aktörlere karşı ayaklandığı bir yıl. İktidarın istismar edilmesine, verilecek hesaplardaki eksikler, büyüyen eşitsizlik, derinleşen yoksulluk ve hükümetin tüm kademelerinde liderlik eksikliği. Haklarını talep eden protestocuların cesareti ile liderlerin daha güçlü bir toplum oluşturmak için insan hakları temelli somut atılımlar yapmak konusundaki başarısızlıkları arasındaki uyumsuzluk, acı bir şekilde ortadaydı.

Başlangıçta protesto ve huzursuzluk atmosferi, hoşnutsuzluk ve baskının öngörülebilir olduğu ülkelerle sınırlı kalacak gibi görünüyordu. Ancak yıl ilerledikçe hükümetlerin adalet, güvenlik ve insan onurunu sağlamak konusundaki başarısızlığının protestoları körüklediği iyice ortaya çıktı. New York ve Moskova'dan Londra ve Atina'ya, Dakar ve Kampala'dan La Paz ve Cuernavaca'ya, Phnom Penh'den Tokyo'ya, dünyanın her yerinde insanlar sokaklara döküldü.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da ilk kıvılcım, Tunus'ta genç bir erkeğin binlerce protestocunun kızgınlığından beslenen öfkesi ve çaresizliği oldu. Bu öfke bütün ülkeyi sardı ve Cumhurbaşkanı Ben Ali'nin hükümetini alaşağı etti. Protestolar bölgede giderek yayılınca Batılı hükümetler hazırlıksız yakalandı. Protestocuların baskı ve ekonomik fırsat yoksunluğundan kaynaklanan öfkesinin yerinde olduğunu biliyorlardı.

Ne var ki stratejik bir bölgede istikrarsızlığa karşı bir güvence olarak gördükleri, önemli petrol ve gaz rezervlerine sahip baskıcı hükümetlerle aralarındaki “özel ilişki”leri zedelemek istemiyorlardı.

Hükümetlerin bölgedeki barışçıl protestolara verdikleri yanıt, vahşi ve çoğunlukla ölümcüldü. Haklarını kullandıkları için öldürülen, yaralanan ya da hapse mahkum edilen insanların sayısı giderek arttı. On binlerce kişi yerinden edildi ve bazıları sığınma arayışı içinde Akdeniz üzerinden riskli yolculuklara çıktı. Kuzey Afrika’dan kayda değer sayıda mülteci alma düşüncesi, Avrupalı siyasilerin yabancı düşmanı söylemlerini daha da arttırdı.

Mısır’da eski devlet başkanı Hüsnü Mübarek istifa edeli ve Silahlı Kuvvetler Yüksek Konseyi geçiş rolü üstleneceği taahhüdüyle kontrolü ele alalı bir yıldan fazla oldu. Pek çokları Konsey’in, devletin güvenliğinin ancak askeri rejimle sağlanabileceği iddiasını meşrulaştırmak için şiddeti kışkırttığına ya da önlemekten geri durduğuna inanıyor.

Fakat Mısır’da belki de en rahatsız edici olan şey 12.000 sivilin askeri rejim tarafından suçlu bulunup askeri yargı karşısına çıkarılmış olması. Bu sayı 30 yıllık Mübarek yönetimi süresince yapılan yargılamalardan fazla. İstismanın birincil aracı haline gelen olağanüstü hal yasasının kaldırılması, protestocuların kritik bir talebiydi. Fakat tıpkı Mübarek hükümetinin yaptığı gibi geçici hükümet de güvenliği sağlamak için özel yetkilere ihtiyaç duyduğunu iddia ediyor.

Mübarek hükümetinden devralınan bir diğer uygulama da kayıt dışı yerleşim yerlerinde yaşayan insanların zorla tahliye edilmesi. 25 Ocak Devrimi sırasında hayatını kaybedenlerin büyük çoğunluğu bu yerleşim yerlerinde ve varoşlarda yaşayan dışlanmış topluluklardandı. Mısırlılar onlarca yıldır hükümetin güvenlik anlayışı ile yaşıyor ve aslında çok daha iyisini hak ediyorlar.

Özellikle kadınlar askeri rejimle kötü bir şekilde yüzleşti. Mart 2011’de Tahrir Meydanı’nda protesto yapan bir grup genç kadın güvenlik güçleri tarafından tutuklandı. Daha sonra bekaret testinden geçmeye zorlandılar ve askeri rejim tarafından tehdit edildiler. Aralık ayında Mısır’da bir idari mahkeme bu uygulamayı yasadışı buldu ve bekaret testine maruz bırakılan kadınların tutukluluk haline son verdi. Bu olumlu bir adımdı, ancak protestolarda kadınlar merkezi bir rol oynasa da kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği gündemlerinin yükseltilmesi için daha yapılması gereken çok şey var. Uluslararası Af Örgütü Mısır’daki pek çok siyasi partiye; ifade ve toplanma özgürlüğü, ölüm cezasının kaldırılması, din özgürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık gibi konularda temel insan haklarını korumak için adım atmalarını önerdiğinde, parlamenter seçimlerde meclis çoğunluğunu kazanan iki parti buna yanaşmadı. 235 koltuk kazanan (yüzde 47) Müslüman Kardeşler’in Özgürlük ve Adalet Partisi, Uluslararası Af Örgütü’nün çağrılarına yanıt vermedi. 121 koltuk alarak (yüzde 24) ikinci sırada yer alan Selefi Al-Nur Partisi ise kadın haklarını ve ölüm cezasının kaldırılmasını gündeme getirmeyi reddetti.

Libya’da ise Albay Muammer Kaddafi, sürekli “sıçanlar” diye bahsettiği protestocuları yok etmeye yemin etmişçesine yanıt verdi sokak protestolarına. Kaddafi ve oğlu Saif El-İslam –daha önce “Libya’nın reform şampiyonu” olarak anılan- rejime ihanet ettiğini düşündükleri herkese karşı savaş ilan ettiler. Birleşmiş Milletler Güvenlik

Konseyi'nin Libya'yı benzeri görülmemiş bir şekilde Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne yönlendirmesi, Libya'nın hesap verme sorumluluğu konusunda güçlü bir sinyal gönderdi. Her şeye rağmen, ülke silahlı çatışma ortamına sürüklendi. Kaddafi Ekim ayında gözaltındayken öldürüldüğünde, ona bağlı güvenlik güçleri yakaladığı binlerce muhalif aktiviste ve diğer tutuklulara işkence etti. Yüz binlerce insan kitlesel yerinden edilmelerle sonuçlanan çatışmadan kaçtı. Libya'da istikrarsızlık halen sürüyor: Geçici Ulusal Konsey, işkenceleri, yargısız infazları, farklı misilleme yöntemlerini, zorla yerinden etmeleri ve genel anlamda ülkeyi kontrol altında tutamıyor.

İran 2009 seçimlerinden sonra başlayan yoğun baskı ortamını sürdürdü ve Cumhurbaşkanı Ahmedinejad'a meydan okuyan hemen hemen herkesi tutuklamak konusundaki kararlılığını gösterdi. Hükümet, medyayı yakın markajına aldı. Gazeteleri yasakladı, internet sitelerini ve yabancı uydudan çeken televizyon kanallarını bloke etti. Hükümet politikalarına yönelik protestolar vahşice dağıtıldı ve hükümeti eleştirenler keyfi bir şekilde tutuklandı ve alıkonuldu. Buna rağmen insanlar ifade özgürlüğü haklarını savunmaya devam ettiler.

Dünya birbirini izleyen bu protestolara ve hükümetlerin ölümcül müdahalelerine tanıklık etti. Bahrein hükümeti, Suudi Arabistan askeri güçlerinden aldığı destekle gösterileri bastırdı. Bahrein hükümetinin barışçıl göstericilere yönelik vahşi müdahalelerine ve muhalefet liderlerinin tutuklandığı ve işkence gördüğüne dair su götürmez kanıtlara rağmen, Haziran ayında ABD Genel Sekreteri Hilary Clinton, Bahrein'i "önemli bir müttefik" olarak tanımlayarak ABD'nin hükümete desteğini vurguladı. Clinton'ın üç maymunu oynayan tavrı, ABD hükümetinin, ciddi insan hakları ihlallerini görmezden gelmek pahasına Bahrein'in 5. Donanma için liman olarak kalacağını garanti altında tutma isteğini gösteriyordu.

Yemen Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih de, bombalı bir saldırıda ciddi şekilde yaralandıktan sonra bile iktidarı bırakmayı reddetti. Görevinden azledilmesi için ülke çapında yapılan geniş katılımlı gösterilere rağmen, iktidarı devretmesi konusunda girdiği müzakerelerin ardından defalarca sözünden döndü. Sonunda 2011 yılının Kasım ayında, iktidarda olduğu süre boyunca işlenen suçlar ve bunlara yönelik başkaldırlara karşı dokunulmazlık isteyerek iktidarı devretti. Abdullah Salih, iktidarını Başkan Yardımcısı Abd Rabbo Mansour'un ellerine teslim etti. Mansour, Şubat 2012'deki tek adaylı seçimler boyunca yeni Cumhurbaşkanı olarak görev yaptı.

Suriye Cumhurbaşkanı Beşar Esad, baskıcı yönetimine başkaldıran geniş çaplı ayaklanmalara karşı iktidara inatla sarıldı. Binlerce sivil öldürüldü, yaralandı, bir o kadarı da yerinden edildi. Suriye askeri kuvvetlerinin Humus şehrinde tank kullanması, yerel halkın can güvenliği konusundaki katıksız umursamazlığı gözler önüne serdi. Ülkeden kaçan ve başka ülkelere sığınan Suriye ordusu mensupları, barışçıl protestolara katılan ve hatta bazı durumlarda sadece sokakta yürüyen insanları öldürmeleri için emir aldıklarını söylüyorlar. Şubat 2012'de, silahlı çatışma halinde çocukların korunmasıyla ilgilenen Birleşmiş Milletler Özel Temsilcisi, ayaklanmalar süresince yüzlerce çocuğun öldürüldüğünü, yaşları 10'a kadar inen birçok çocuğun tutuklanarak gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü bildirdi.

Bölge insanları için adalet ve güvenliğin sağlanmasında uluslararası topluma hayati bir rol düşünüyor. Fakat şimdiye kadar, uluslararası müdahaleler büyük ölçüde yetersiz kalmış görünüyor.

GÜÇ, SORUMLULUK VE HESAP VEREBİLİRLİK

Uluslararası toplum, etkili bir şekilde yanıt oluşturmak için mücadele etti. Korku, fırsat, ikiyüzlülük ve iyi niyet, hepsi bir arada, müzakerelerin karakterini belirledi.

2011 yılında, bölgedeki sorunları çözebileceği düşüncesiyle rağbet gören Arap Birliği ilgi odağı haline geldi. BM Güvenlik Konseyi'nin Libya konusundaki çözüm önerisine verdikleri destek, beş daimi üyeden hiçbirinin veto hakkını kullanmamasını garanti altına almak konusunda kritik bir rol oynadı. Fakat Arap Birliği, bazı üyelerinin, gösterilerin kendi ülkelerine de sıçrayacağı konusundaki endişeleriyle ters düşen bir şekilde, baskıya ve vahşete son vermek konusunda başarısız oldu.

Suriye'de durum kötüleşirken Arap Birliği bir gözlem heyeti oluşturarak ülkeye seyahatler düzenledi. Fakat Birlik, bir dönem Sudan askeri istihbaratının başkanlığını yapmış olan General Muhammed Ahmed Mustafa El-Dabi'yi heyetin başına getirince akıllara hemen heyetin meşruiyetiyle ilgili soru işaretleri düştü. Dabi'nin gözetimindeki askeri istihbarat servisi, Sudan'da çok sayıda insanın keyfi bir şekilde gözaltına alınmasından, tutuklanmasından, gözaltında kaybedilmesinden ve işkenceye maruz kalmasından sorumluydu. Heyet 2012 Ocak ayının sonlarına doğru faaliyetlerini askıya aldı. Çünkü şiddet ortamı gözlemcilerin görevini yapmasını imkansız hale getirmişti. Daha sonra yapılan arabuluculuk girişimi de başarısız oldu. Eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan, Şubat sonunda ortaya çıkan Suriye krizi konusunda BM ve Arap Birliği'nin ortak elçisi olarak atanmıştı.

Arap Birliği uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması için BM'yi göreve çağırdığında, Rusya ve Çin, devletin egemenliği ilkesini gerekçe göstererek, şiddete son verilmesi ve Beşar Esad'ın görevinden azledilmesi çağrısında bulunmayı öngören çözümü veto etti. Rusya aynı zamanda, NATO'nun sivilileri korumak için müdahale ettiği Libya'da çizgiyi aştığını belirterek vetosunun meşruiyetini vurguladı.

Uluslararası barış ve güvenliği sabote etmek için kullanılan veto yetkisi yeni bir durum değil. Rusya (ve eski SSCB) ve ABD, birçoğunun bariz siyasi sonuçları olan 200'den fazla vetoya imza attı. Güvenlik Konseyi'nin Sri Lanka'ya müdahale hezimetinin hemen ardından Suriye'de de başarısız olması, BM'nin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında gereken siyasi iradeye sahip olup olmadığı hakkında soru işaretlerine yol açtı. Bu durum ayrıca, BM koruması talep edenlere uluslararası denetim sisteminin hesap verebilirlikten tamamen yoksun olduğunu hatırlatma işlevi gördü. Öyle görünüyor ki BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri, kendi eylemlerinin denetlenmesini engelleyeceği ya da baskıcı hükümetlerle özel (ve karlı) ilişkilerini koruyacağı durumlarda devletin egemenliğini savunuyor.

Rusya'nın vetosunun ardından, ülkenin resmi savunma sanayisi Rosoboronexport'un Suriye hükümetine silah satışı yaptığına dair haberler gündeme geldi. Haberler, Suriye'ye savaş jetleri satışı için bir anlaşma da içeriyordu. Suriye'den Ocak 2012'de kaçan eski bir Savunma Bakanlığı müfettişi, ayaklanmalar

başladığından beri Rusya'dan Suriye'ye silah ticaretinin ciddi bir şekilde artış gösterdiğini bildirdi.

BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesi aynı zamanda dünyanın en büyük konvansiyonel silah sanayisine sahip ülkeleri olduğu için, bu durum belki de hiç şaşırtıcı değildir. Bu ülkeler 2010 yılında, tüm dünyada yapılan silah ihracatının yüzde 70'ini karşıladılar: ABD (yüzde 30), Rusya (yüzde 23), Fransa (yüzde 8), İngiltere (yüzde 4) ve Çin (yüzde 3). Bu beş ülkeden tüm dünyaya sorumsuzca gerçekleştirilen silah akışı, sayısız sivilin ölümüne ve başka pek çok insan hakları ve savaş hukuku ihlallerine sebep oldu.

Uluslararası Af Örgütü, Batılı Avrupa hükümetlerinin, ABD'nin ve Rusya'nın; Bahreyn, Mısır, Suriye ve Yemen'e cephanelik, askeri teçhizat ve polis silahları tedarik edilmesini sağladığını belgeledi. Üstelik halk ayaklanmalarına sebep olan acımasız baskı dönemlerinde. Eğer bu tedarikçi devletler beyan ettikleri gibi silah ihracatından kaçınma beyanlarına uysalardı, çok ciddi insan hakları ihlallerinde büyük payı olan bu ihracatlar önlenebilirdi.

Peki, Güvenlik Konseyi'nin çözüm önerilerini veto etme yetkisine sahip olan bu ülkeler aynı zamanda küresel silah ticaretinden en çok kar eden pozisyondayken, uluslararası barış ve güvenliği sürdürmek konusunda ne kadar güvenilirler? Bu ülkelerin veto yetkileri mutlak olduğu ve insan hakları ihlalleri yapan ülkelere silah satmalarını engelleyecek güçlü bir Silah Ticareti Anlaşması olmadığı sürece, barış ve güvenliğin koruyucusu olma görevleri başarısızlığa mahkum gibi görünüyor.

BAŞARISIZ LİDERLİK KÜRESELLEŞİYOR

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da halk ayaklanmalarını ateşleyen başarısız liderlikler, BM Güvenlik Konseyi ya da başka bir bölgeyle sınırlı değil.

Hükümet karşıtı gösteriler Kuzey Afrika'dan kıtanın diğer bölgelerine doğru sızdı. Uganda'da, Şubat 2011'de çıkarılan ve protesto eylemlerini yasaklayan hükümet kararına rağmen, ülkenin her yerinde insanlar yakıt ve diğer ürünlerin yükselen fiyatlarını protesto etmek için sokaklara döküldü. Polis güç kullanarak yanıt verdi. Benzer bir şekilde Zimbabve ve Swaziland'da da yetkililer gösterileri aşırı güç kullanarak bastırmaya çalıştı. Burkina Faso, Malavi ve Sudan gibi ülkelere göstericilere karşı kullanılan atış mühimmatı, bazı hükümetlerin iktidarda kalmak için ne kadar ileri gidebileceklerini gösterdi.

Latin Amerika'da da insanlar seslerini yükselttiler. Bolivya'da, ekonomik sorunlar ve yerli halkın hakları için yeniden başlayan protestolar toplumsal gerilimi yükseltti. Trinidad'dan yapılan 360 millik protesto yürüyüşüne yüzlerce insan katıldığında, Başkan Morales Isiboro Sécure Milli Park ve Yerli Bölgesi boyunca inşa etmeyi planladığı yolun çalışmalarını iptal etmek zorunda kaldı. Bu planlar, ön müzarekeleri ve çevrenin korunmasına dair yasaları garanti altına alan anayasal düzenlemeleri ihlal ediyordu. Güvenlik güçleri gösteriler esnasında, yürüyüş güzergahında geçici bir önlem alma amacıyla göz yaşartıcı gaz ve cop kullandığında çok sayıda insan yaralandı. Meksika'da ise tırmanan sivil kayıpların ortasındaki insanlar; şiddetin, cezasızlıkların ve

savaşın uyuşturucu ticareti üzerinden militarize olmasına son verilmesi talebiyle defalarca sokaklara döküldü.

Rusya’da gösteriler; yolsuzluk, kayırmacılık ve sahtecilik karıştırılan demokratik süreçlerden kaynaklanan hayal kırıklığıyla güçlendi. Putin’in başkanlık seçimlerinde ciddi bir muhalefette karşılaşmamasını garantilemek için siyasi arenadaki muhalif seslerin ana akım medyaya erişimi sistematik olarak engellendi. Putin, göstericileri Rudyard Kipling’in *Orman Kitabı* adlı eserindeki kanun tanımaz maymunlara ve beyaz kurdele olan sembollerini prezervatife benzeterek yarattığı tahribatlara bir de hakaretlerini ekledi. Fakat gösteriler, Rusya’da yeni bir dönemi ve Putin ve yandaşlarına karşı yeni meydan okumaları müjdeliyor. Bu taleplere yanıt oluşturarak siyasi reformları ve insan haklarına saygıyı gündemlerine almak zorunda kalacaklar gibi görünüyor.

Çin yetkilileri, gösterileri başlamadan önlemek konusundaki aceleci tavırlarıyla Tunus’ta yaşananlara benzeyen halk ayaklanmalarından ne kadar korktuklarını göstermiş oldular. Şubat ayında, Çin güvenlik kuvvetleri Şanghay’da hiçbir küçük topluluğun kalabalıklara dönüşmemesi için kalabalık bir şekilde sokaklara indi.Çin’in dijital haberleşme ağları ve bilgi akışı üzerindeki sıkı denetimine rağmen, resmi kaynaklar ülke genelinde yüzlerce gösteri yapıldığını gösteriyordu. Kırsal bölgelerde ve şehirlerde uygulanan zorla tahliyeler, Çin’deki gösterilerin ana odağını oluşturuyordu. Denetimlerin daha da sıkı olduğu Tibet’te, düzinelerce keşiş kendisini ateşe verdi ve Ocak 2012’de güvenlik güçleri çok sayıda göstericiyi vurdu ve öldürdü.

Myanmar yetkilileri de kendilerini reform merkezli bir şekilde yenilemek için harekete geçerek kamuoyunda geniş çaplı bir huzursuzluk yaşanmasından duydukları endişeyi gösterdiler. Hükümet, Daw Aung San Suu Kyi’nin liderliğindeki Demokrasi için Milli Birlik’in ikili seçimlere girmesine izin verdi. Bazı sürgünler yurda geri döndü. Ocak 2012’nin ortalarında 600 siyasi tutuklu serbest bırakıldı, pek çoğu muhalif eylemlerini sürdürüyor. Ancak, net bir rakam belirtmek zor olsa da yüzlerce kişi demir parmaklıkların ardında kaldı. Hükümetin barışçıl gösterilere izin vereceği konusunda verdiği taahhüt umut verici olsa daha kat edilecek çok mesafe var.

DEMOKRASİ VE GÜÇSÜZLEŞTİRME

İfade ve toplanma özgürlüklerinin sıklıkla bastırıldığı Orta Doğu, Kuzey Afrika ve diğer ülkelerde protestolar alevlendiğinde, en demokratik ülkeler sivil ayaklanmaların “oralarda” kalacağından ve kendilerine sıçramayacağından emin görünüyordı.

Aslında tüm dünyada meydana gelen bu gösteriler, demokratik hükümetlerin insan haklarını korumak ve geliştirmek konusundaki sınırlarını gözler önüne serdi.

Politikacıların iyi hükümetlerle kötü hükümetleri ayırmak için çizdiği net sınırlar her zaman fazla indirgeyici olmuştur. Orta Doğu ve Kuzey Afrika’daki ayaklanmalar, devletlerin ikiye bölünmüş ve sadece kendi çıkarını gözeten dış politikalarının insan haklarına saygı göstermekten ne kadar uzak olduğunu gösterdi. Yine aynı ülkelerde, sonu gelmez ekonomik krizler yaratan ve durmaksızın büyüyen eşitsizliklere yüksek tolerans gösteren iç politikalar ise ülke içinde de insan hakları konusunda başarısız olduğunu

ortaya çıkardı. Göçmenler günah keçisi ilan edildi ve yabancı düşmanlığı tüm Avrupa'da ve ABD'de hızla yükseldi. Avrupa'da uzun süre zulme ve ötekileştirilmeye maruz kalan Romanlar ve kentsel dönüşümün diğer mağdurları ise zorla tahliyeler ve şiddetle karşılaştı.

ABD hükümetinin ekonomik krize verdiği yanıt ise, "batmak için fazla büyük" bulduğu kurumları kurtarmak oldu. Fakat bunu, kurtarma paketinin nasıl işleyeceğine dair hiçbir koşul öne sürmeden yaptılar. İşsiz, sağlık sigortası olmayan ve hacizle burun buruna kalmış ve muhtemelen evsiz kalacak insanlar ihanete uğramış hissetti. Nobel ödüllü Joseph Stiglitz'in yazdığı gibi "Bankalar kendi paçalarını kurtardılar. Paranın bir kısmı ikramiyelere, daha küçük bir kısmı da borç ödemelerine gitti. Sonuçta banka yöneticileri şöyle bir etraflarına baktılar ve krizden önce yaptıkları iş aynen devam ettiler."

Ekonomik kriz, yöneticilerle yönetilenler arasındaki toplumsal sözleşmenin bozuluşunu yaygınlaştırdı. Hükümetler, en iyi ihtimalle insanların dertlerine karşı umursamaz bir tavır takınıyor, en kötü ihtimalle sadece güç sahibi olanları koruyorlardı. İnsanların gelirleri ve mal varlıkları arasındaki derinleşen eşitsizlikler, hükümetlerin ekonomik ve sosyal hakları aşamalı bir şekilde garanti altına alma zorunluluklarını yerine getiremediğinin kanıtıydı.

Birçok Avrupa ülkesinde ekonomik kriz derinleşirken, insanlar kemer sıkma politikalarını protesto etmek için sokaklara dökülüyordu. Yunanistan'da çekilen videolar, fotoğraflar, basında yer alan haberler ve görgü tanığı ifadeleri; polislerin Atina'da Haziran ayında gerçekleşen gösterilerde aşırı güç kullandığını işaret ediyor. Büyük ölçüde barışçıl olan gösterilere karşı uygulanan bu aşırı güce, yoğun kimyasal kullanımı da dahildi. İspanya'da da polis siyasi, ekonomik ve sosyal politikalarda değişiklik talep eden protesto gösterilerini aşırı güç kullanarak engellemeye çalıştı.

Avrupa ve Kuzey Amerika'da devam eden protestolar gösteriyor ki insanlar, hesap verebilirlik, adalet ve eşitliğin sağlanmasını göz ardı eden hükümetlere olan güvenlerini kaybettiler.

GÜÇLÜ TEPKİLER VERMEYE CESARET ETMEK

Avrupa ve Kuzey Amerika'daki göstericilerin toplanma özgürlükleri engellendi ve bazı durumlarda polisin kullandığı tazyikli su ve göz yaşartıcı gazlarla karşılaşıldı. Dünyanın başka yerlerinde ise ihlallerin ve şiddetin çıtası daha da yüksekti. Homs şehrinde göstericiler tanklara, keskin nişancılara, bombalamalara, tutuklamalara ve işkenceye göğüs gerdiler.

Modern teknoloji sayesinde polis güçleri kendilerini belli oranda zaptetmek zorunda kaldılar. Çünkü insanların, polisin yarattığı vahşeti cep telefonlarıyla kaydedebileceği ve anında sosyal medyada paylaşabileceği kendilerine tekrar tekrar hatırlatılıyordu. Bu durumda polis, medyanın erişimini sınırlamak ve göstericileri yıldırmaq için elinden gelenin en iyisini yaparak göz yaşartıcı bomba, biber gazı ve cop kullandı. ABD'de kayda değer bir yaratıcılıkla alınan tedbirlerle, yetkililer 18. yüzyıldan kalma bir yasa çıkardı ve barışçıl gösterileri kırmak için New York sokaklarında maske takmayı yasakladı.

Tahrir Meydanı'nda, Zucotti Parkı'nda ya da Manezhnaya Meydanı'nda... Bu gösterileri birbirine bağlayan ortak nokta, hükümetlerin barışçıl eylemleri ve insanların ifade ve toplanma özgürlüğünü engellemek konusundaki hızıydı.

ŞİRKETLERİN YÜKSELEN GÜCÜ

Ortaya çıkan birkaç senaryo hükümetin, büyük iş alanlarının ve özellikle yerel toplulukların yok olması pahasına kar eden uluslararası firmaların çalışmalarını düzenlemekteki başarısızlığından ziyade liderlik eksikliğini işaret ediyor. Hükümetler, Nijer Deltası'ndaki Shell'den, Hindistan Orissa'daki Vedanta'ya kadar, kurumsal şirketlerin en alt seviyede insan haklarına saygılı olacağını garanti altına almak konusunda başarısızlar. Pek çok ülkede yüz binlerce insan, maden şirketlerinin doğal kaynak bulunduğu iddiasıyla bir bölgeye yerleşmesi yüzünden zorla yerinden ediliyor.

Dijital şirketler ve iletişim şirketleri, hükümetler aşikar bir şekilde yasadışı olan ve ifade, bilgi alma ve özel yaşamın dokunulmazlığı gibi hakları da dahil olmak üzere insan haklarını ihlal eden yasalarına uymalarını talep ettiği için daha kapsamlı incelemelerden geçiyorlar. İfade etme ve fikir paylaşımına adanmış (ve bunlardan kar eden) Facebook, Google, Microsoft, Twitter, Vodaphone gibi işletmelerin bu ihlallerin bir kısmı konusunda işbirliği yaptığına dair kanıtlar da var.

İnsan haklarıyla ilgili dönüşüm yaşanan zamanlarda internette ifade özgürlüğüne yönelik tehditlerin vurgulanması yeni bir şey değil. Uluslararası Af Örgütü, bu konuda hükümetlerin yaptıklarını uzun zamandır belgeliyor, Çin'de, Küba'da ve İran'da internette ifade özgürlüğü ve diğer benzer haklarla ilgili yaptığı gibi. ABD Kongresi'ne ve Avrupa Birliği'ne yeni sunulan yasalar da internet özgürlüğünü tehdit ediyor.

Hükümetlerin bu şirket ve kurumlardan hiçbir bir seviyede hesap verebilirlik talep etmemesi, nasıl da güçsüz olan kesimleri güçlendirmek yerine güç sahibi olanların desteklendiğini gösteriyor.

LİDERLİK ARAYIŞI

Bir yıl boyunca süren çalkantılar, dönüşümler ve çatışmalardan çıkan şey, ulusal ve uluslararası düzlemlerde liderliklerin beklenmeyen başarısızlığıydı. İnsan haklarının kendilerine dayatılmaya çalışılan Batı değerleri olduğunu iddia ederek bu hakları reddeden baskıcı hükümetlerin argümanları yerle bir oldu. Aynı şekilde, bazı ülkelerde insanların “demokrasi ve insan haklarına hazır olmadığını” savunan çizgide duran diğer hükümetlerin inançları da ifşa oldu.

O zaman, hükümetler toplumun meşru liderleri olma rollerini nasıl geri kazanacaklar?

İlk olarak, iki yüzlülük sona ermelidir. Hiçbir devlet meşru bir şekilde, yönettiği insanların insan haklarına ve katılımcı bir hükümet sistemine hazır olmadığını iddia edemez. Ayrıca insan haklarını savunduğunu iddia eden diğer devletler de müttefikleri diye diktatör liderleri el altından desteklemeyi bırakmalıdır. Özgürlük, adalet ve insan onuru için dünyanın pek çok yerinde yükselen sesler onurlandırılmalıdır. Bunun ilk adımı da tüm devletlerin ifade özgürlüğüne ve barışçıl gösteri hakkına saygı göstermesidir.

İkincisi, devletler uluslararası aktörler olarak sorumluluklarını ciddi biçimde yerine getirmelidir –özellikle de uluslararası barış ve güvenliği sağlamakla yükümlü olanlar. Örneğin, bu taahhüdü yerine getirmek adına yapılacak şeylerden biri güçlü bir Silah Ticareti Anlaşması'na sahip olmaktır.

Temmuz 2012'de, BM üyesi devletler anlaşma metnine uzlaşılan son halini vermek üzere bir araya geldiler. Güçlü bir anlaşma, kullanımı ciddi insan hakları ve insani hukuk ihlalleri yaratabilecek küçük ve hafif silahlar, mühimmat ve diğer kilit bileşenler de dahil olmak üzere, her tür konvansiyonel silahın uluslararası transferini önleyecektir. Bunun başarılması için anlaşma, hükümetlerin silah ihracatı lisansı vermeden önce insan haklarının risk altına girmemesi için titiz değerlendirmeler yapmasını gerektirecektir. Bu da hükümetlerin politik menfaatler ve silah ticaretinden elde edilecek kardan önce insan haklarına, uluslararası barış ve güvenliğe değer verdiğini gösterecektir. Güçlü bir Silah Ticareti Anlaşması'nın gerçeğe dönüşmesi çok yakın. Çünkü aktivistler, insan hakları savunucuları ve ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde bireyler; solumsuzca yürütölen silah ticaretinden elde edilen inanılmaz vergilerin farkındalar ve hükümetlerin bu insan hakları sorununa müdahale etmesini talep ediyorlar.

Buna ek olarak, dünyanın pek çok yerinde yoksulluğu derinleştirmeye devam eden ekonomik krizlerin önlenmesi için, özellikle mali kurumların daha fazla gözetim altında tutulması gerekiyor. Zayıf denetlemeler ve serbestleşme, bankaların ve mortgage şirketlerinin insanların birikimleri ve evleriyle kumar oynamasına izin verdi.

Liderler, güçlüsüzü koruyan ve güçlüyü sınırlayan bir sistem kurmanın ve devamlılığını sağlamanın kaçınılmazlığını anlamalılar –hukukun üstünlüğü, adil yargılama ve yargı bağımsızlığı konusundaki uluslararası standartlara bağlılığı garanti altına alan ve cezasızlıklara son veren bir sistem, liderlere vatandaşların çıkarlarına en iyi şekilde hizmet edebilmek için var olduklarını hatırlatan bir sistem. Herkesin siyasal yaşama katılım konusunda gerçek bir erişim gücüne sahip olduğı ve sivil topluma dahil olmak için güçlü bir kurumsal desteğin bulunduğı bir ortam yaratmak, bu hayalin kök salması için önemli bir yol.

İfade özgürlüğü, hükümetlere meydan okumak ve onlardan insan haklarına saygı ve koruma talep etme gücünü göstermek; tüm insanların özgür, eşit, insan onuruna ve eşit haklara sahip olarak yaşayacağı bir dünya kurmak için hayati öneme sahiptir. Uluslararası Af Örgütü hareketi de bu anlayış üzerine inşa edilmiştir. Göstericiler, hükümetlere meydan okudular ve liderliklerin insan haklarını, adaleti, eşitliği ve insan onurunu teşvik etmek için kullanılmasını talep ettiler. Dünya, bu beklentileri karşılamayan liderlerin artık kabul görmeyeceğini gösterdi.

Göçmenler İtalya sahil güvenliği tarafından kurtarılıyor, İtalya, 13 Nisan 2011.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2012

BÖLÜM BİR: BÖLGESEL GENEL BAKIŞLAR

12

12 Mart 2011, Azerbaycan Bakü'deki bir gösteri sırasında siyasi aktiviste kötü muamelede bulunan polisler. Gösterilere ilişkin bir yasak Mart ve Nisan'daki gösterileri suça dönüştürdü. Bu gösterileri düzenleyen ve onlarda yer alan birçoklarının tutuklanmasına sebep oldu.

AVRUPA VE ORTA ASYA

“Serbest bırakıldığım için çok mutluyum. Başından beri kampanya düzenleyen Uluslararası Af Örgütü’ne minnettarım. Bana sorarsanız benim hayatımı kurtardınız. Tweet atan herkese teşekkürler.”

Eynulla Fatullayev, Bakü, Azerbaycan’da gazeteci ve düşünce mahkumu.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

Sırbistan’da küçük bir köyde bir bahar sabahı Avrupa’nın en büyük insan avlarından biri son buldu. Srebrenitsa’da 8000 yetişkin ve çocuğun öldürülmesinden aranan General Ratko Mladić sonunda adaletle karşı karşıya kaldı. İki ay sonra Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından aranan son zanlı Hırvat Sırp Goran Hadžić’te Sırbistan’da tutuklandı ve ardından Lahey’e sevk edildi.

Bu olaylar 1990larda eski Yugoslavya’daki savaşlar sırasında gerçekleşen dehşet verici suçların mağdurları için önemli adımlardı. Uzun süredir beklenen tutuklamalar geride kalanlar için gerçeğin, adaletin ve tazminatın ortaya çıkacağı umudunu verdi. Ancak bölgedeki birçok kişi kendileri içinde halen adaletin ertelenmeyip yerini bulacağı günü bekliyordu.

İfade özgürlüğü

Arap dünyasında görülen umut ve değişimin tersine bazı Sovyetler Birliği ülkelerindeki otokratik rejimler iktidar üzerindeki kontrollerini güçlendirdi. Protestoları bastırdılar, muhalefet liderlerini tutukladılar ve muhalif sesleri susturdular. Çoğu için 20 yıl önce Sovyetler Birliği’nin çöküşüyle gelen umut şu anda uzak bir anı gibi görünüyor.

Geçen sene yapılan tesir ve nüfuz ile oy toplama iddialarından sonra Belarus’da başlayan protestolar yasaklandı veya dağıtıldı, yüzlerce gösterici tutuklandı, para cezasına mahkum edildi ve örgütlenme özgürlüğüne karşı daha acımasız kısıtlamalar getirildi. Önemli insan hakları STK’ları da hedef alındı. Azerbaycan’da hükümet karşıtı gösteriler etkin bir şekilde yasaklandı ve hükümeti eleştiren küçük bir grubun girişimleri yeni bir baskı ve gözdağı dalgasını körükledi. Mart ve Nisan aylarında yolsuzluğu protesto etmek ve daha geniş medeni ve siyasi özgürlükler için planlanan gösteriler sebepsizce yasaklandı ve barışçıl olmalarına rağmen şiddet kullanılarak dağıtıldı. Belarus’da olduğu gibi önemli STK’lar ve gazeteciler de tepkileri hissetti, gösterilerin ardından beş insan

hakları örgütü kapatıldı ve birçok gazeteci gözdağı ve taciz vakalarını bildirdi.

Orta Asya'da Türkmenistan ve Özbekistan ifade ve örgütlenme özgürlüğü haklarını kısıtlamaya devam etti. Muhalefet partilerinin kayıt olma girişimleri engellendi, sosyal aktivistler nadiren açık bir şekilde çalışmalarını sürdürdü. Eleştirmen gazeteciler ve insan hakları savunucuları sürekli olarak izlendi ve dövülme, tutuklanma ve adil olmayan yargılamalara maruz kalma tehlikesi altında kaldılar. Tacikistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da adil olmayan yargılamalar ve hükümeti eleştirenler ile kamu görevlileri tarafından yapılan ihlalleri ortaya çıkaranlara yönelik taciz vakaları yaşandı.

Rusya'da durum daha karışık. Bölgenin diğer yerlerinde olduğu gibi insan hakları savunucuları ve gazeteciler ihlalleri açığa çıkardıkları için taciz edildi, korkutuldu ve dövüldü. Hükümet karşıtı gösteriler sıkça yasaklandı ve gösterileri düzenleyenler ve eylemlere katılanlar kısa süreli gözaltına alındı veya para cezasına mahkum edildi. Bölgede sıkça görüldü gibi çoğu ana akım medya ve televizyon kanalları ulusal ve bölgesel yetkililerin güçlü etkisi altında kaldı. Buna rağmen kent aktivizminde gelişmeler görüldü ve çevreyi koruma veya kamu görevlilerinin ihlalleriyle savaşıma gibi bazı hedefler ciddi anlamda destek kazandı. İnternet yetkililer tarafından göreceli olarak kontrolsüz olmaya ve devam etti. İnternetin, aynı zamanda alternatif bilgi kaynağı ve fikir paylaşımı için bir forum olma özelliği ile giderek önemi arttı.

Bu arka planda Sovyetler Birliği'nin çöküşünden beri Rusya'da görülmüş en büyük gösteriler Aralık ayında düzenlendi. Bu gösterilerin sebebi Başbakan Putin'in başında olduğu Birleşik Rusya Partisi'ni önemli ölçüde azalmış oy sayısı ile tekrar başa getiren parlamento seçimlerinde hile yapıldığına yaygın şekilde inanılması ve bunun birkaç yerde kanıtlanmasıydı. Seçimlerden birkaç gün sonra Rusya'da birden bire başlayan ilk gösteriler her zamanki gibi dağıldı, yüzlerce kişi kısa süre için gözaltına alındı veya para cezasına mahkum edildi. Sonraki haftalarda Moskova'da planlanan gösteriler yasaklanamayacak kadar büyüdü ve barışçıl bir şekilde sona erdi.

Türkiye'de önemli gazeteciler, Kürt siyasi aktivistler ve diğerleri Türkiye'de Kürtlerin durumu hakkında konuştuklarında veya Türk Silahlı Kuvvetleri'ni eleştirdiklerinde adil olmayan kovuşturmalara maruz kalma tehlikesi ile karşı karşıya geldiler. Önde gelen ağızsözlü bireylere yönelik şiddet tehditleri devam etti ve Kasım ayında internet sitelerine yönelik keyfi kısıtlamalar endişelerini arttıran yeni düzenlemeler yürürlüğe girdi.

Azerbaycan'da hükümet karşıtı gösteriler etkin bir şekilde yasaklandı ve hükümeti eleştiren küçük bir grubun girişimleri yeni bir baskı ve gözdağı dalgasını körükledi.

Yollardaki insanlar

Kuzey Afrika ve Orta Doğu'daki siyasi karışıklıktan dolayı binlerce mülteci ve göçmen güvenlikleri ve gelecekleri adına, genellikle tıklım tıklım dolu ve deniz seyahati için güvenli olmayan botlarda, ciddi boyutlarda tehlikeli deniz yolculuğu yaparak Avrupa'ya geçiş yolunu denedi. İhtiyatlı tahminlere göre aralarında hamile kadınlar ve çocuklarında bulunduğu en az 1,500 kişi bu yolculuk sırasında boğularak öldü. Arama ve kurtarma çalışmalarını arttırarak denizde bu tür ölümleri engellemek yerine AB'nin tepkisi Avrupa dış sınır ajansı Frontex'in yetkilerini arttırmak ve Avrupa'ya Akdeniz'den gelen kişileri durdurmak oldu. Libya'da yapılan askeri müdahalenin asıl ve yasal gerekçesinin sivil kayıpları azaltma olduğu iddia edilmesine rağmen NATO'nun denizde mağdur kalmış kişileri kurtarmada başarılı olmadığı iddia edildi.

Denizi geçmeyi başarabilenler Avrupa'da kendilerini kabul edilmiş hissetmediler. İnsani müdahale yerine Avrupa devletlerinin yaygın tepkisi sınır denetimini ve göçmen akışını denetlemek üzerine yoğunlaşmak oldu.

İtalya'nın Lampedusa adasına varmayı başaran binlerce kişi İtalya yetkililerinin gittikçe artan göçmen rakamlarıyla gerekli şekilde başa çıkamaması sonucu korkunç kabul koşullarıyla karşı karşıya geldi.

Adaya gelenler genellikle mağdur durumda kaldı ve çoğu temizlik ve çamaşır yıkama olanakları olmadan zor koşullarda geceleme zorunda kaldı. Avrupa kıyılarına varmak koruma anlamına da gelmiyordu: Nisan ayında, İtalya ve Tunus yetkililerinin yaptığı bir anlaşma sonucu, İtalya Tunusluların listesini çıkarıp onları Tunus'a topluca geri göndermeye başladı.

Aralarında Fransa ve İngiltere'nin de bulunduğu birçok Avrupa ülkesi, NATO himayesi altında bu çatışmaya taraf olmalarına rağmen, Libya'daki silahlı çatışma nedeniyle yerinden edilen mülteciler yerleştirmeyi reddetti.

Bölge genelinde devletler, uluslararası korunmadan yararlanabilecekler de dahil, yabancı uyruklu kişileri yakalama, gözaltı ve sınır dışı etme yollarıyla insan haklarını ihlal etmeye devam ettiler. Gözaltılar meşru bir son çare olarak değil, caydırma ve kontrol aracı olarak kullanıldı.

Sığınma sistemleri korunma arayan kişiler için sık sık yetersiz kaldı. Bunun ana nedenlerinden biri Finlandiya, Fransa, Almanya, Hollanda, İsveç, İsviçre ve İngiltere gibi ülkelerdeki hızlandırılmış mülteci kabul prosedürlerinin bireylerin insan haklarının ihlal edildiği ülkelere geri gönderilmesi riski karşısında yeterli önlemler sunamamasıydı. Türkiye ve Ukrayna'dan bireyler sığınma sistemlerine erişmeden ülkelerine geri gönderildiler.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

Gözaltılar meşru bir son çare olarak değil, caydırma ve kontrol aracı olarak kullanıldı.

Klişelere ve önyargılara karşı harekete geçmek yerine bazı hükümetler ve kamu görevlileri bu klişe ve önyargıları pekiştirmeyi tercih etti.

Ocak ayında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi *M.S.S. Belçika ve Yunanistan'a Karşı* davası sonucunda aldığı tarihi bir karar ile, Dublin II Yönetmeliği altında Yunanistan'ın işler bir sığınma sistemi olmadığından ötürü Avrupa ülkelerinin sığınmacıları bu ülkeye göndermelerini durdurdu. Ancak bazı devletler BM Mülteci Ajansı, BMMYK'ın tavsiyelerine karşı gelen bir şekilde Irak ve Eritre gibi ülkelere gelen sığınmacıları bu ülkelere geri göndermeye devam ettiler. Ciddi anlamda zulüm ve ayrımcılığa maruz kalma tehlikesi altında olan Romanlar da zorla Kosova'ya geri gönderildi.

Eski Yugoslavya ve Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle başlayan çatışmalardan dolayı bölgedeki yüz binlerce kişi yerlerinden edildi, hukuki statülerinden -daha doğrusu statülerinin eksikliğinden- dolayı geri dönmeleri mümkün olmadı ve arazi mülkiyeti haklarını kullanmaya çalışırken ayrımcılığa maruz kaldı.

Yeni AB iltica mevzuatının görüşmelerinde AB üye devletleri kendi iltica sistemlerindeki eksiklikleri tanımlamakta ve gelen sığınmacıları ayak bastıkları ilk AB üyesi ülkeye geri gönderme sistemini kurmakta başarısız oldular.

Ayrımcılık

Ayrımcılığın bölgedeki milyonlarca insanın hayatını etkilemesine rağmen hükümetler diğer ihtiyaçları sebep göstererek ayrımcılık karşıtı politikalara gerekli önceliği tanımadı. Toplumun dışına itilmiş kişilerin maruz kaldığı eşitsizliklerin daha da derinleştiğini gösteren kanıtlara rağmen ülkeler ekonomik gerekçeleri öne sürdüler veya Temmuz ayında ayrımcılıktan kendilerini kurtarma vazifesinin bireylere düşüğünü açıklayan Hollanda hükümetinin yaptığı gibi sorumluluklarına sırt çevirmeyi tercih ettiler.

Klişelere ve önyargılara karşı harekete geçmek yerine bazı hükümetler ve kamu görevlileri bu klişe ve önyargıları pekiştirmeyi tercih etti. Romanya'daki Eşitlik Organı, iki kere Başkan'ı televizyonda yaptığı Roman karşıtı açıklamalardan dolayı uyarmak zorunda kaldı.

Ulusal ve Avrupa genelindeki ayrımcılık karşıtı yasada eksiklikler devam etti. Bazı zamanlarda bu eksiklikleri giderme fırsatları isteksiz kamu yetkilileri veya geliştirilmiş korunmanın siyasi muhalefete sebep olmasından çekinen hükümet koalisyonları tarafından kaçırıldı. Moldova'da çıkan yeni ayrımcılık karşıtı yasanın cinsel yönelim ifadesini de içermesinin eleştirilmesi bu yasanın yürürlüğe girme sürecini kilitledi. İspanya'nın yeni ayrımcılık karşıtı yasası Kasım ayındaki parlamento seçimlerinden önce yürürlüğe sokulmadı. Avrupa genelinde Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi 2008'de öne sürülen ve tüm Avrupa'yı kapsayacak bir ayrımcılık karşıtı yasal düzenlemeyi tartıştı fakat katılımcılar daha çok bu yasaı zayıflatmak veya rafa kaldırmak

taftarıydı. İlâveten, şu anda yürürlükte olan Irk Yönergesi veya Temel Haklar Bildirgesi gibi yasalar üye ülkelerin ihlallerine rağmen Avrupa Komisyonu tarafından uygulanmadı.

Ulusal ve bölgesel ayrımcılık karşıtı standartlar bazen alenen eleştirildi ve meşrulukları sorgulandı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan ayrımcılık yasağının uygulanmasında ve cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim gibi belirli durumlarda ayrımcılığın yasaklanmasında önemli bir rol oynadı. Mahkemenin geçmişte verdiği, Roman çocuklarının okullarda sınıflarının ayrılmasını ayrımcılık olarak tanımlayan kararlar gibi kararlar Çek Cumhuriyeti ve Hırvatistan gibi ülkelerde uygulanmadı.

Korumayı arttıracak oy birliği ile onaylanacak önemli insan hakları belgeleri onaylanmadı. Örneğin, ayrımcılığı yasaklayan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 12 numaralı Protokolü'nü hiç bir yeni ülke imzalamadı veya onaylamadı. Fakat olumlu görülecek bir olay Mayıs ayında Avrupa Konseyi'nin kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin sözleşmeyi onaylaması oldu. Bu sözleşme bölgedeki 18 ülke tarafından imzalandı.

Avrupa genelinde veya ülkelerindeki ayrımcılık karşıtı mekanizmaları güçlendirmemekle beraber, bazı hükümetler var olan ayrımcılık araçlarını desteklemekten veya yenilerini yaratmaktan kaçınmadı. Roma topluluklarının barınma haklarına yönelik mevzuat, politika ve uygulamalar birçok kanunnamede bulunmaya devam etti ve Roma topluluklarının zorla tahliyeleri Fransa, İtalya ve Sırbistan dahil birçok ülkede sürdürüldü. Bireylerin cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimleri temelinde ayrımcılık yapan yasa teklifleri Rusya ve Litvanya'da öne sürüldü.

Yeterli kanuni korumanın olmaması ve yetkililerin hakları güçlü bir şekilde savunmaması bireylerin hayatlarında ters etkiler yarattı. Çoğunlukla aşırı sağcı halkçı partiler tarafından etnik ve dini azınlıklara karşı veya bireylerin cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimi temelinde sürdürülen düşmanca ve ayrımcı davranışlar bölgede endişe yaratmaya devam etti. Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyler, Romanlar, göçmenler, Müslümanlar ve diğerleri nefret kaynaklı saldırılara uğradı. Nefret suçlarına karşı önlemler, mevzuat, raporlama, araştırma ve ceza sistemlerindeki eksikliklerden ve polise karşı güvensizlikten dolayı gerekli şekilde alınmadı. Kolay kolay değişmeyecek önyargılar ve klişeler kolluk kuvvetlerinin ırkçı zihniyetlerle bireylere kötü muamele yapmasına sebep oldu.

Bölgedeki birçok ülkede yüzü kapatan peçeye genel yasak getirilmesi tartışmaları yaşandı. Mevzuat, Belçika ve Fransa'da ulusal düzeyde yürürlüğe girdi. Konu hakkındaki tartışmalar güvenilir bulgular yerine varsayımlar üzerinden yapıldı ve Müslümanları daha da

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

Bölgedeki birçok ülkede yüzü kapatan peçeye genel yasak getirilmesi tartışmaları yaşandı.

çok etiketledi. Başörtüsü gibi simgeleri Müslümanlık sembolü olarak gören klişeleşmiş mantıklar kamu görevlileri tarafından önlenmek yerine körüklendi. Dini veya kültürel simge ve kıyafetlerin belirli bir şekilde giyilmesi, özellikle Müslüman kadınlar olmak üzere tüm Müslümanlara yönelik eğitim ve istihdam alanında ayrımcılık yapılmasına sebep olmaya devam etti.

Terörle mücadele ve güvenlik

CIA'nın nakil ve gizli tutuklama programlarında rolü olduğu iddiaları ile sorumlu tutulmaya çalışılan Avrupa hükümetleri, yükümlülüklerini ispatlamaya çalışma çabaları karşısında zorluk çıkarmaya devam ettiler. Bazı hükümetler ya bu operasyonlardaki rolleri hakkında yeni bilgiler ortaya çıkardı ya da STK'lar veya medya tarafından bulunan yeni kanıtlarla tekrar suçlandılar. Diğerleri ya soruşturmaları durdurdu ya da asılsız soruşturmalara sahte bağlılık sergiledi, insan hakları standartlarına hiç uymayan sorgulamalar önerdi veya aleyhlerine yoğun miktarda kanıt olmasına rağmen, bu olaylarla ilgileri olmadığını iddia etti. Mart ayında Avrupa Parlamentosu 2007'de yayınladığı raporun takip dosyasını onayladı. Bu rapor Avrupa'nın bu insan hakları ihlalleri olaylarını inceleme önergesi altındaki görevini yerine getirmesi için hazırlandı ve Avrupa ülkelerinin CIA operasyonlarındaki rolünü inceliyordu.

Ocak ayında Litvanya teknik sebepleri ve ulusal sırları öne sürerek CIA tarafından Litvanya topraklarında açılan iki gizli cezaevi üzerinde yapılan araştırmaları durdurdu. Eylül ayında STK'ların yetkililere Fas'tan Litvanya'ya yeni bir nakil uçağı getirileceğini gösteren kanıtlar sunmasına rağmen Ekim ayında hükümet soruşturmaları tekrar başlatmayı reddetti. İngiltere tarafından Haziran ayında açıklanan "Tutuklu Sorgulaması" protokolüne karşı uluslararası alanda tanınan insan hakları uzmanları, STK'lar ve eski tutuklu ve tutuklu yakınları güçlü bir şekilde muhalefet gösterdi. Endişeler arasında hükümetin ifşa, gizli duruşma yapma yetkisi ve mağdurları sorgulama prosedürüne katmama olanağı mevcut. Birçok grup ve birey gerekli değişimler yapılmadan bu tür bir sorgulamaya katılmayacaklarını bildirdi fakat sene sonu geldiğinde protokolde bir değişiklik yapılmamıştı.

Ağustos ayında Polonya yetkilileri topraklarında bulunduğu iddia edilen gizli CIA merkezinin varlığı hakkında soruşturmasını genişletti, fakat kimliği bilinen iki mağdurun avukatları tarafından istenen bilgilere ulaşımı engellemeye devam ettiler ve soruşturmanın gelişimi hakkında bilgi vermediler. Aralık ayında medya tarafından gizli CIA merkezinin Bükreş'te bulunduğu açıklamaları Romanya yetkilileri tarafından şiddetle yalanlandı. Romanya'nın bilerek ve isteyerek CIA

Ocak ayında Litvanya teknik sebepleri ve ulusal sırları öne sürerek CIA tarafından Litvanya topraklarında açılan iki gizli cezaevi üzerinde yapılan araştırmaları durdurdu.

operasyonlarına dahil edildiğine dair güçlü kanıtlar olmasına rağmen, bu iddiaları tamamen inkar etti.

Finlandiya yetkilileri Ekim ve Kasım aylarında uçuş verilerini yayımladı ve bölgelerine bir nakil uçağının indiğini kanıtladı. Bağımsız bir araştırma için çağrı yaptı fakat sene sonuna kadar bu araştırma hakkında bir karar alınmadı. Danimarka'nın sorumluluğu ile ilgili soruşturmanın başlatılacağı Kasım ayında açıklandı fakat bu soruşturmalar sadece Grönland'a münhasırdı ve sadece parlamentonun soruşturması sırasında toplanan kâğıtların 'gözden geçirilmesi' anlamına geliyordu.

Ulusal düzeyde soruşturmaların karşısına çıkan engellerden dolayı bazı mağdurlar hesap verme yükümlülüklerinin tanımlanması umuduyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurdu. Litvanya, Makedonya ve Polonya'ya açılan davalar halen karar bekliyordu.

Bölgede terörle mücadele politikaları ve uygulamaları insan hakları korumalarını zedelemeye devam etti. İtimatsız diplomatik güvencelere dayanarak, ulusal güvenliğe tehdit olarak görülen bireylerin aralarında Belçika, Almanya, İtalya ve İngiltere'de bulunan ülkeler tarafından sınır dışı edilmesi sürdürüldü. Kasım ayında BM, Almanya'yı sorgulama sırasında baskı kullandığı bilinen gizli servislerle işbirliği yapmaktan dolayı kınadı. İngiltere başta olmak üzere birçok ülkede ceza duruşmaları ve bu duruşmalara dayalı korunmalar yerine kontrol emirleri ve özgürlüğü kısıtlayıcı diğer sivil kontrol düzenekleri kullanıldı.

Türkiye'de muğlak ve yasal kesinlikten yoksun terörizmle mücadele mevzuatı kapsamında birçok dava açıldı ve bu davalar adil olmayan yargılamalarla sonuçlandı. Hakkında dava açılan kişiler aralarında öğrenci, gazeteci, yazar, avukat ve akademisyen bulunan siyasi aktivistlerdi. İfade özgürlüğü hakkı altında korunan faaliyetleri hakkında sürekli sorguya tabi tutuldular.

Rusya'nın Kuzey Kafkasya bölgesindeki güvenlik durumu alevlenebilir ve düzensiz halde devam etti. Silahlı gruplar kolluk kuvvetlerini ve diğer yetkilileri hedef almaya devam etti ve sivil halk çapraz ateş ortasında kaldı ve bazı durumlarda kasten üstlerine ateş açıldı.

Bask bölgesinden ayrılıkçı bir silahlı gurup olan Bask Vatani ve Özgürlüğü (ETA) silah bırakma kararı aldığını duyurdu fakat Türkiye'de askeriye ve silahlı gruplar tarafından yapılan bombalamalar birçok sivilin ölümüne sebep oldu.

Çatışma sonrası cezasızlık

Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin aranan son iki zanlıyı da itham etmesine rağmen 1990'lardaki savaş sırasında işlenen suçların cezasız kalmasını engellemek için kaydedilen ilerlemeler çok

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

**İtimatsız diplomatik
güvencelere dayanarak,
ulusal güvenliğe tehdit
olarak görülen bireylerin
sınırdışı edilmesi
sürdürüldü.**

Rusya’da sözde polis reformlarına rağmen, Ukrayna ve Rusya’da işkence olayları yaygınca rapor edildi.

azdı. Kapasite ve bağıllık yetersizliği ve gerileme görüldü. Hırvatistan’da savaş geçmişiyile yüzleşmek için Başkan ve adli makamlar tarafından harcanan çabalar mevcuttu fakat hükümet bir çalışma göstermedi. Aksine, önemli siyasi şahsiyetler uluslararası adalete saldırdı ve parlamento Hırvatistan’ın cezai konularda Sırbistan’la işbirliği yapma yükümlülüğünü ihlal eden kanun tasarılarını onayladı. Bosna Hersek, Hırvatistan, Sırbistan ve Karadağ arasında savaş suçu sanıklarının geri iadelerini engelleyen hukuki engelleri ortadan kaldıracak bölgesel işbirliği engellendi.

Makedonya’da 2001 yılında gerçekleşen savaşın onuncu yılında savaş suçları için açılan davaların Mahkeme’den gelen kararları Genel Af Kanunu’nun değişik bir yorumunu benimseyen parlamento tarafından geçersiz kılındı ve suçlular ulusal mahkemeler tarafından kovuşturulmaktan muaf edildiler.

Kırgızistan’da iki bağımsız tahkikat komisyonu kurulmasına rağmen yetkililer Haziran 2010 tarihinde ve sonrasında gerçekleşen şiddeti adil ve yeterli bir şekilde araştıramadı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Sorumluların hesap verilebilirliğini gerçekleştirmeyen adalet sistemleri nedeniyle işkence ve diğer kötü muamele mağdurları sık sık ihmal edildi. Hesap verebilirliğin önündeki engeller arasında, avukata hızlı erişimin olmayışı, savcılarının soruşturmaları gayretle yürütmemesi, mağdurların misillemeden korkması, yargılanan polis memurlarına düşük cezaların verilmesi ve şikayetleri izlemek ve polisin görevi kötüye kullanmasını araştırmak için düzenli, kaynakları bağımsız mekanizmaların olmayışı da bulunmaktadır.

Derinleşen cezasızlık ortamı devam etti. Özbekistan’da yetkililer işkencenin ciddi anlamda azaldığını iddia etmelerine ve tutukluların durumlarını düzeltici kanunlar çıkarılmasına rağmen yıl boyunca göz altındaki kişilerden ve tutuklulardan birçok işkence ve diğer kötü muamele iddiaları ortaya çıktı. Türkiye’de 2010’da ortaya sunulan ve tarihte ilk defa işkence ile ölüme sebep olan devlet memurlarını uzun yıl hapis cezasına mahkum edecek çığır açıcı karar temyizle geri çevrildi. Rusya’da sözde polis reformlarına rağmen, Ukrayna ve Rusya’da işkence olayları yaygınca rapor edildi.

Başka yerlerde, Yunanistan ve İspanya gibi, polis kemer sıkma tedbirlerine karşı protestoların dağılması için çağrıda bulunurken aşırı güç kullanımı ve kötü muamele iddiaları vardı.

Ölüm cezası

Belarus bölgede ölüm cezası uygulayan son ülke olarak kaldı ve prosedürleri gizli tutmaya devam eden hatalı cezai adalet sistemini

kullanarak iki kişiyi infaz etti. İnfazlar, BM İnsan Hakları Komitesi'nin bu iki kişinin davalarını incelemek için infazlarının ertelenmesi adına yaptığı resmi başvuruya rağmen gerçekleşti.

Sonuç

Ratko Mladić ve Goran Hadžić'in tutuklanmaları sadece mağdurlara değil bölge geneline güçlü bir mesaj yolladı. Bunca sene bekledikten sonra bu bir umut mesajıydı fakat aynı zamanda sözü geçen arkadaşların, güçlü komşuların veya saydam çıkarların onları koruyacağını düşünen kişilere de adaletin etkisinden kurtulamayacakları mesajını gönderdi. Bireylerin, sivil toplumun, hükümetlerin ve uluslararası toplumun birlikte kendilerini insan haklarını savunmaya adanıklarında neler gerçekleştirebileceklerinin bir vasiyetiydi.

Fakat bölgede insan haklarına sözle destekte bulunmak ve insan haklarını gerçekten savunmak arasındaki fark nedeniyle birçok kişi unutuldu. İnsan haklarını ciddi anlamda desteklemek çoğu zaman ulusal güvenlik ve enerji tedarikini desteklemeyle zıt düştü. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bağımsızlığı ve yetkisi sorgulandı, AB birçok kez kendini dişsiz kaplan olarak göstererek üye ülkeler tarafından gerçekleştirilen ihlallere göz yumdu ve ülkeler bir numaralı sorumlulukları olan herkesin insan haklarını koruma görevlerini yerine getirmediler.

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ AVRUPA VE ORTA ASYA

**Ratko Mladić ve Goran
Hadžić'in tutuklanmaları
sadece mağdurlara değil
bölge geneline güçlü bir
mesaj yolladı.**

Yemenli insan hakları aktivisti ve Nobel Barış Ödülü sahibi Tawakul Karman Yemen, Sanaa'daki hükümet karşıtı gösteriler sırasında bir polis onu izlerken slogan atıyor. 15 Şubat 2011.

ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

“Öldürülmekten, yaralanmaktan, tutuklanmaktan veya işkence görmekten korkmuyoruz. Korku diye bir kavram artık bizim için yok. İnsanlar artık onurlu bir yaşam sürmek istiyorlar. Bu nedenle durmayacağız.”

Ahmet Harara, Mısır'da 28 Ocak 2011'de gerçekleşen eylemlerde mermi parçaları nedeniyle bir gözünden yaralanıp, 19 Kasım 2011'de gerçekleşen eylemlerde de ikinci gözünden yaralanınca kör kalan bir dişi.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da bulunan insanlar ve devletler için 2011 yılı gerçekten çok önemli bir yıldır. Emsalsiz popüler ayaklanmaların ve kargaşanın yaşandığı, büyüyen kuşağın bastırılmış isteklerinin, protestolarının iktidardan indirilene kadar yenilemez gözüken eski hükümdarları kenara ittiği bir yıl. Bazıları, yıl sona erdiğinde halen iktidarlarını elden bırakmak istemiyordu fakat bu kişilerin en insafız yolları kullanmaları gerekiyordu ve gelecekleri kararsızdı. Tüm bölge devam eden politik sarsıntılar ve çarpışmalardan ve senenin ilk aylarında meydana gelen sosyal depremden sendelemişti. Birçok şeyin halen belirsiz olmasına rağmen 2011 yılı olaylarının bölgede yaşayanlar için Berlin Duvarı'nın yıkılmasının veya Sovyet imparatorluğunun çöküşünün Avrupa ve Orta Asya'daki insanlara olduğu kadar önemli bir olay olduğu görülüyor.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesi içerisinde 2011 yılı, yaygın bir kitle tarafından devlet baskısı ve korku olmadan, konuşma ve davranış özgürlüğüne sahip olarak, saydam ve sorumlu, yolsuzluğun olmadığı bir hükümet altında, işsizlik problemi olmadan ve eşit istihdam olanakları ile yaşamalarını, bireylerin yaşam standartlarını geliştirebilmesini, adaletin ve insan haklarının sayılmasını, insanın kendi ve ailesi için güvenli ve onurlu bir yaşam kurabilmesini sağlayacak gerekli değişimlerin yapılmasının istendiği bir yıldır. Bu kişiler isteklerin hükümetin güvenlik kuvvetlerinin işlediği katliamlar karşısında bile devam ettiler. Kararlılık, mertlik ve sade cesaret gösterdiler ve bu vasıflarıyla hükümetin onları hareketsiz bırakmak ve onlara yerlerini bildirmek adına yaydığı korkudan kendilerini

kurtardılar. En azından bir süre için halkın gücü bölgeyi ele geçirdi ve kökünden sarstı.

Başlangıçta protestolar ulusal liderlerin insanların ihtiyaçlarını ve isteklerini yerine getirememelerini ve halkın bu yüzden sinirlenmesini dile getiriyordu. Bu liderler iktidar kişiliklerine uyan bir şekilde çevik kuvvet polislerini ve güvenlik güçlerini protestoları zorla dağıtmaları için olay yerlerine gönderdi. Bu tepkinin elde ettiği tek sonuç halkın daha çok ayaklanması ve başkaldırması oldu. Protestocular göz kırpmadan oldurulurken, toplu halde tutuklanırken, işkenceye ve kötü muameleye maruz kalırken halkın ruh hali daha sertleşti. Dökülen kanlardan korkmayarak her geçen gün daha çok kişi sokaklara çıktı ve aile hanedanlığı kurmaya çalışırken itibardan düşen ve artık desteklenmeyen uluslar liderlerin iktidardan indirilmelerini ve yerine yeni liderlerin getirilmesini istediler. Tunus Başkanı Zeynel Abidin Bin Ali'nin ve sonra da Mısır Başkanı Hüsnü Mübarek'in iktidardan ani düşüşleri tüm bölgede yankılandı ve değişim ve reform yandaşı herkese umut mesajı gönderdi. Bir süre için diğer baskıcı ve otoriter rejimleri de yerle bir edecek yeni bir domino etkisi yaşanıyor gibi geldi. Birkaç ay içinde Albay Muammer Kaddafi'nin Libya'da 42 yıldır devam eden baskıcı iktidarı ani ve kanlı bir son buldu. Yemen ve Suriye'de uzun süredir var olan rejimler sonlarının gelmesi için devam eden yaygın istekler karşısında sağ kalmak için tam anlamıyla bir artçı harekete geçtiler. Bahreyn'de hükümet aşırı şiddet ve baskı kullanarak protestoları bastırmak istediler, fakat seneyi politika ve insan hakları devrimlerine teslim olarak bitirdiler. Cezayir, Urdun ve Fas gibi diğer ülkelerde ise iktidardakiler acilen halklarına devrim ve hükümet yönetiminde daha fazla yetki sözleri verdiler. Petrol ve doğal gaz zenginliğiyle bilinen Suudi Arabistan ve diğer İran Körfezi ülkelerinin liderleri sosyal şikâyetlere karşı kişisel mali varlıklarını kullanarak halkla aralarındaki olayları tatlıya bağlamaya çalıştı.

2011 yılı devlet baskısının boğucu korkusundan uzak, konuşmak ve harekete geçmek için daha fazla özgürlük talep eden kitlelerin taleplerin yılıydı.

Ayaklanmalar

Tunus'ta 2011 için için kaynarak başladı. Bir süre için Başkan Ben 'Ali protestoları 2008'de Gafsa bölgesindeki protestolarda yaptığı gibi zor kullanarak bastırmaya çalıştı. Birkaç hafta içinde 300'e yakın Tunuslu şiddet sonucu öldürüldü fakat bu sefer protestocuların kararlılıkları azalmadan. 14 Ocak tarihinde Ben 'Ali soğukkanlılığını yitirdi. Kabilesinin diğer üyeleri ile birlikte bir uçağa atlayıp Suudi Arabistan'a sığındı. Etkileyici bir andı bu çünkü bölgedeki hükümetler de insanlar da o zamana dek imkânsız görünen bir şeyi – 20 seneden çok iktidarda olan bir müstebit hükümetin kaçmaya zorlanması – başarmıştı. Bölgedeki diğer baskıcı hükümetler için Ben 'Ali'nin ani feragati tehlike canları demektir, fakat Al Jazeera ve diğer uydu

televizyon kanallarından olayları izleyen kişiler için ise Tunus ayaklanması yeni umutlara esin verdi ve Tunus halkının başardığını kendilerinin de başarabileceklerini gösterdi.

Tunus'ta yaşanan olaylar iki hafta içinde daha büyük ölçüde Mısır'da da yaşandı. Kahire'nin Tahrir Meydanı destek noktası ve Mısırlıların değişim taleplerini ileri sürecekleri ana savaş alanı oldu. İnternet, sosyal medya siteleri ve cep telefonları yardımıyla bir araya gelen ve faaliyetlerini tertipleyen protestocular 18 gün içerisinde "25 Ocak Devrimini" şekillendirdi ve 30 senedir kesintisiz iktidarda olan Başkan Mübarek'i devirdi. Bunu güvenlik güçleri ve hükümetin tuttuğu eşkıyalar tarafından uygulanan şiddetli baskılar altında başardılar. En az 840 kişi öldürüldü ve 6,000'in üstünde kişi yaralandı, binlerce kişi tutuklandı, dövüldü ve işkence gördü. 11 Şubat tarihinde Hüsnü Mübarek istifasını bildirdi ve yerini Silahlı Kuvvetler Yüksek Konseyi (SCAF) aldı. Kızıl Deniz'de Sharm el-Sheikh tatil kasabasındaki villasına çekilen Mübarek Ağustos ayında Kahire'de mahkemeye çağırıldı ve yolsuzluk ve protestocuları öldürme suçlarından hakkında dava açıldı.

Dünya medyasının gözleri önünde Mübarek'in düşüşü diğer şehirlerde ve kasabalarda yaygın protestolar için çağrılara neden oldu. Bahrein'de Şubat ayında ülkenin Şii Müslüman çoğunluğuna ait protestocular başkent Manama'nın İnci dolambacında protesto kampı kurdu ve barışçıl gösteriler düzenledi. Protestocular ülkenin yönetiminde daha çok söz hakkı ve lider El Kalifa ailesi tarafından marjinalleştirilmelerinin sona ermesini istedi. Protestocular birkaç gün içinde zorla dağıtıldı ve Mart'ta tekrar eylemlerine devam etmek istediklerinde ise daha yoğun bir şiddetle karşılaştı. İran'da 2009 yılında hükümet tarafından bastırılan yaygın protestoların başındakiler halkı tekrar gösterilere çağırdı ve karşılık olarak ev hapsiyle cezalandırıldı.

Cezayir'de hükümet göstericileri dağıtmak için güvenlik güçlerini çağırırken, aynı zamanda da gerilimi dindirmek için 19 yıldır devam eden olağanüstü hali kaldırdı. Umman Sultani Kâbus bin Seyd binlerce yeni iş imkânı yaratmaya, işsizler için toplumsal yardım sunmaya söz verdi ve tutuklu göstericileri serbest bıraktı. Suudi Arabistan'da hükümetin halka \$ 100 milyar dolardan fazla para dağıttığı ve aynı zamanda gösterilerin yasak olduğunu hatırlattığı bildirildi. Hükümet güvenlik güçlerini Riyad'da planlanan "Öfke Günlerine" katılacak kişileri bastırmak için harekete geçirdi.

Yemen'de Başkan Ali Abdullah Saleh'in hayati boyunca iktidarda kalıp sonra yetkiyi oğluna geçirmesine izin veren anayasal değişiklikler Ocak ayında protestoların başlamasına neden oldu. Mısır ve diğer yerlerde gerçekleşen olaylardan körüklenen protestolar yıl boyu devam

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

Güvenlik güçlerinin aşırı baskısına rağmen Mısır'daki göstericiler Devlet Başkanı Mübarek'in devrilmesine sebep oldu. En az 840 kişi öldürüldü.

etti. Başkan Saleh iktidarda kalabilmek için bir suru tedbir aldı ve askeri kuvvetleri göstericilere karşı rastgele ateş açtı. Yıl sonunda Yemen Başkanlık konumu önemini ciddi anlamda yitirmişti. Askerleri tarafından kanuni bir mazeret olmadan öldürülenlerin sayısının ve insan hakları ihlallerinin yoğunluğuna rağmen Körfez Arap Ülkelerinin İşbirliği Konseyi'nin Başkan'a dokunulmazlık sunması ile Saleh iktidarda kalmayı başardı. Sorumlulara dokunulmazlık sunulması adalete yapılmış bir hakaret ve mağdurlara yapılmış bir ihanettir.

Coğrafi olarak Tunus ve Mısır'ın ortasında bulunan Libya'ya halkına bu ülkelerde olan olaylar umut getirdi. Libya halkı 42 senedir Muammer Kaddafi'nin iktidarı altında ifade özgürlüğü, bağımsız siyasi partiler, sendikalar veya sivil toplum kuruluşları olmadan yaşıyordu. Muammer Kaddafi toplumun bir kısmını diğer kısma karşı kullanarak, sadakatine inandıklarını ödüllendirerek ve fikir muhalefeti yapanları ezerek uzun süre iktidarda kalmayı başardı. Eskiden uluslararası terörü desteklemekten dışlanan Kaddafi, Libya'nın petrol çıkarma endüstrisinin gelişmesiyle geçtiğimiz yıllarda Batı Demokrat ülkeleriyle bir uzlaşma içerisine girdi ve Libya, Avrupa'ya geçmek isteyen Afrikalı mülteci ve göçmenler için yeni bir önem kazandı. Ben 'Ali ve Hüsnü Mübarek iktidardan indirilirken Muammer Kaddafi kendinden emin göründü fakat Şubat ayında hükümet karşıtı gösteriler Libya'da da başladı ve yaygınlaştı. Bu gösteriler yakın zamanda içinde NATO'nun da yer aldığı uluslararası silahlı çatışmaya donuştu ve 20 Ekim tarihinde Kaddafi'nin Sirte'deki korunma altındaki evinden kaçarken yakalanması ve şiddetli ölümüyle son buldu. Ulusal Geçiş Konseyi iktidara geçti fakat yıl sonuna kadar yetkisini kuramadı ve Libya'yı Kaddafi yanlısı olduğuna inandığı kişileri cezalandıran ve toplumun güvenliğini tehlike altına alan silahlı milis kuvvetleri sardı.

Esad ailesi tarafından yönetilen rejimin 1970 yılından beri iktidarda olduğu Suriye'de gösteriler Şubat ayında başladı fakat sönük ve zayıftı. Gene de güneydeki Daraa şehrinde güvenlik güçlerinin hükümet karşıtı slogan yazan çocukları tutukladığı ve taciz ettiği iddiaları protestoların yaygınlaşmasına neden oldu. Hazırlıksız yakalanan hükümet ülkeyi dünya medyasına ve bağımsız gözlemcilere kapattı. Pusu nişancıları kullanarak silahsız protestoculara karşı şiddetli sıkı önlem aldı, kalabalığa ateş açtı, şehir ve kasabalara tanklarla saldırdı fakat aynı zamanda ölümlerden kimliği belirsiz, hükümet karşıtı silahlı çetelerin sorumlu olduğunu iddia etti. Yıl sonunda BM, çoğu sivil 5,000'e yakın kişinin öldürüldüğünü, binlerce kişinin yaralandığını veya tutuklandığını açıkladı. Ülkenin bazı yerlerinde rejimin askerleri ve protestoculara katılmak için taraf değiştiren askerler arasında yeni iç savaşlar başladığı görüldü.

Suriye hükümeti protestoların ve verilen tepkinin şiddetinin boyutunu gizlemeye çalıştı fakat olayları cep telefonlarıyla kayıta alarak internete yükleyen yerel aktivistleri ve tanıkların cesaret ve kararlılığı karşısında bunu başaramadı. Bazı videolarda, aralarında çocuklarında bulunduğu, gözaltında işkenceyle öldürülmüş, kötürüm edilmiş kişilerin cesetleri görülebiliyordu.

Uluslararası tepki

Tunus ve Mısır'ın müstebit liderlerinin uzun süredir bas müttetikleri olan ABD ve diğer batı ülkeleri protestoların önlemini anlamakta güçlük çekti ve tepki vermekte geç kaldı. Fakat kısa bir süre sonra risk altındaki rejimlerin şiddet içeren doğalarını kabul ederek poliçelerini tekrar biçimlendirmeye başladılar. Libya silahlı çatışmaya yenik düştüğünde, Körfez ülkelerinin de yardımıyla, kararlı bir şekilde Albay Kaddafi'ye karşı müdahale ettiler ve BM Güvenlik Konseyinin sivil halkı koruma mandasının NATO'nun hava saldırısının onunu açmasıyla durum Libya lideri aleyhine döndü.

ABD Beşinci Filosunun üssünün bulunduğu Bahreyn'de ve özellikle Suriye ve Yemende protestocular hükümetlerinin canı poliçelerinden korunmaya muhtaçtı. Fakat uluslararası camia onlara bu desteği verme eğilimi göstermedi. Güvenlik Konseyi Muammer Kaddafi'nin davasını Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne sevk ettiğinde aynı şeyi güvenlik kuvvetlerinin insan hakları ihlalleri yaptığı bilinen Suriye Başkanı Beşar Esed için yapmadı.

BM'nin insan hakları başkanının Esed rejimi tarafından islenen insanlık dışı suçları kınamasına rağmen, Rusya Federasyonu, Çin, giderek güçlenen Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika hükümetleri Güvenlik Konseyi'nde iltimaslarını kullanarak Suriye'ye karşı gerekli tedbirlerin alınmasını engellediler. Kendi halkının gösteri yapma hakkını ihlal eden ve Mart ayında gösterilerin yetkililer tarafından şiddetle bastırılması için Bahreyn'e asker bölükleri gönderen Suudi Arabistan bile Suriye hükümetinin suçlarını kınadı. Tüm siyasal tonlardan hükümetlerin verdikleri sözler ne olursa olsun seçici şekilde tepki vermeleri, insan haklarını kendi partizan menfaatleri için ikinci plana atmaları tamamıyla üzücü fakat tanıdık bir hikayeydi.

Çatışma ve muhalefete yönelik toleranssızlık

2011 yılında başlıklara hükmeden ayaklanmalar Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki diğer tehlikeli ve köklü insan hakları problemleri gölge altında bıraktı.

İsrail Gazze'ye uyguladığı ablukayı sürdürdü ve buradaki insani krizin uzamasına sebep oldu ve 1967'den beri işgal altında tuttuğu

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

Yıl sonunda Libya Kaddafi'ye sadık olduğundan şüphe edilenlere yönelik missileme yapan sihalı milisler ve silahlarla doluydu. Bu durum kamu güvenliğini sürekli olarak tehdit altında bırakıyordu.

Filistin'in Batı Şeria topraklarındaki yerleşim yerlerini geliştirmeye devam etti. İki lider Filistin ve tanıdık bir hikayeydi.

İran hükümeti uluslararası camiada gün geçtikçe dışlandı ve halkın içinde fikir ayrılıklarına asla müsaade edilmedi. İnsan hakları savunucuları, kadın ve azınlık hakları savunucuları zulüm gören kişiler arasındaydı ve ölüm cezası suçluları cezalandırmak ve aynı zamanda halkı korkutmak için yüksek miktarda kullanıldı.

Bölgenin diğer yerlerinde sekiz yıllık çatışmalardan sonra tüm ABD askeri güçlerinin Irak'tan çekilmesinin güvenlik için ne anlama geleceğini görmek zordu. Batı Sahra halkı için özgür irade dokunaklı konu olarak kaldı ve Mağripteği hükümet ilişkilerini zehirledi.

Diğer insan hakları ihlalleri devam etti, yaygın ayaklanmaları ve protestoları körüklemekte ve hükümetlerin tepkilerini sertleştirmekte önemli bir rol oynadı. Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar, zoraki kayıplar, işkence ve diğer kötü muameleler, adaletsiz yargılar ve kanun dışı cinayetler bölgede yaygın biçimde devam etti. İktidardakiler istisnasız askeri kuvvetlerinin kişilere işkence yapmasına ve kişileri öldürmesine izin verdi. Mısır'da SCAF baskılara boyun eğerek, Hüsnü Mübarek'in iktidar zamanında işkence yapmakla ün salmış Devlet Güvenlik Soruşturma Servisini kapattı. Fakat işkenceler son bulmadı ve askeriye tarafından devam ettirildi. Bazı kadınlara 'bakirelik testi' yaptırıldı, binlerce sivil kişi tutuklanıp adaletsiz askeri mahkemeler tarafından yargılandı. Gene de binlerce Mısır vatandaşı azimli davranarak yeni yetkililerin baskısı karşısında siyasi, sosyal ve insani haklarını istemeye devam ettiler.

Ayrımcılık

Cinsiyet, etnik köken, din, ulusal soy ve cinsel yönelim gibi diğer faktörlerden dolayı yapılan ayrımcılık sürdürüldü. Bu ayrımcılığın yarattığı adaletsizlik hissi protestolara büyük miktarda yansıdı. Bunun bir örneği anavatanları olmayan Bedevi halkının Kuveyt'te bir araya gelerek vatandaş olarak tanınma isteklerini dile getirmeleriydi. Aynı anda kargaşalar Libya'da ayrımcılığı körükledi ve hem Libya'lı hem de yabancı uyruklu kişiler ten renklerinden dolayı milisler tarafından hedef alındı. Suriye'nin değişik inanç toplulukları ve camialar arasında 1975-1990 yılları arasında Libya'da olduğu gibi devleti içten parçalayacak nefret dolu bir iç savaşın – ki bu iç savaş halen geride bıraktığı kayıplar ve güvensizlik ile boş verilmiş durumda - başlaması korkuları arttı. Mısır'da Kiptilere karşı yapılan ayrımcılık hüküm sürdü. Iranda dini ve etnik azınlıklar hukuki anlamda ayrımcılığa uğradı ve Bahai azınlığı zulüm gördü.

Çoğu Sahraaltı Afrika bölgesinden gelen göçmenler Libya çatışmasının bir numaralı mağdurlarıydı. Binlerce kişi çatışmalar

sırasında zorunlu olarak yerlerinden edildi. Çoğu Mısır veya Tunus'a kaçtı fakat bazıları haftalarca yada aylarca Libya'da ırkçı saldırılara maruz kaldılar ve Albay Kaddafi tarafından tutulmuş paralı asker olmakla suçlandılar. Mısır ve Libya'ya ulaşan, çoğu Eritre veya Somalili göçmenlerden bazıları zulüm korkusundan ülkelerine geri dönemiyordu ve 2011 yılı sonlarında halen ıssız çöl kamplarında güvende olacakları Avrupa veya başka bir ülkeye yerleştirilmeyi bekliyordu. Bazıları ise deniz yoluyla İtalya'ya ulaşmaya çalışırken öldü.

Yoksul ve gelişmekte olan ülkelerden gelen göçmen çalışanlar suiistimal edilmeye ve kullanılmaya devam edildi. Körfez ülkelerinin çoğunda olduğu gibi bu çalışanlar ekonominin hayat enerjisiydi. Bu işçiler is hukuku altında yeterli korunmaya sahip değildi. Kadın işçiler en kötü durumda olanlardı. Genellikle kadın, göçmen ve kendi hükümetleri tarafından kaale alınmayan yabancı uyruklu kişiler olarak ayırimcılığa maruz kaldılar.

Ekonomik endişeler – barınma ve geçim

2011 yılı sonları, Mısır'ın “25 Ocak Devriminin” ülkenin gayri resmi yerleşim yerlerinde yaşayan milyonlarca fakir ve dışlanmış vatandaş üzerinde nasıl bir etki veya ilerleme yaratacağını anlamak için çok erkendi. Çoğu dengesiz tas yığınlarının bulunduğu “yasamaya uygunsuz” olarak tanımlanan bölgelere yerleşmiş, su, temizlik veya elektrik gibi temel ihtiyaçları karşılanmadan yaşıyordu ve her an habersiz veya danışmansız zorla tahliye edilme riski altındaydı. Yıl boyunca Kahire eteklerindeki, gecekondu-mahallesine benzeyen ve 2008 yılında kaya düşmesi nedeniyle 100 kişinin öldüğü, Manshiyet Nasser bölgesinde zorunlu tahliyeler yapıldı. Bu tahliyeler SCAF'ın yetkisi ile gerçekleştirildi ve Hüsnü Mübarek'in altında izlenen tutumları sürdürerek gene aileleri evsiz bıraktı.

İnşa izinlerini vermeyi reddeden İsrail yetkilileri, Doğu Kudüs'te dahil, Batı Şeria topraklarında yaşayan Filistinlileri ve Negev ve benzeri şehirlerde, resmi olarak ‘tanınmayan’ köylerde yaşayan İsrailli Arapları evlerinden atarak izinsiz yapılan ev ve binaları yıkma planlarını sürdürdü. Tezat bir sakilde, işgal altındaki Filistin topraklarında yaşayan binlerce Yahudi İsrailli, ulusal hukuka karşı olmasına rağmen yerleşim yerlerini geliştirmeye, büyütmeye ve güçlendirmeye teşvik edildi. İsrail'in Gazze'ye uyguladığı abluka yerel ekonomiye zarar vermeye devam etti ve en güçlü etkisi çocuk, yaşlı ve Gazze'de bulunmayan tıbbi yardıma ihtiyacı olan kişiler gibi zayıf kişiler üzerinde olan kasti insani krizi körükledi.

24 yaşındaki Muhammed Buazizi 17 Aralık, 2010 tarihinde, Tunus'un Sidi Bu Zeyd kentinde kendini ateşe verdiği zaman çok az kişi bu trajik ve ölümcül davranışının bölgeyi saracak protesto fırtınasını

BÖLGESEL GENEL BAKIŞ ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

**Yemen Devlet Başkanı'na
Savcılık tarafından
dokunulmazlık teklif
edilmesi adalete yönelik
bir hakaret olmanın yanı
sıra rejimi sırasında
işlenen suçların
mağdurlarına ihanettir.**

ateşleyeceğini tahmin edebilirdi. Üstünden gecen bir sene sonunda, olayın yarattığı coşku sönmüş durumda. Yaygın ayaklanmanın ilk kazançları muallaktayken, Suriye, Yemen, Bahreyn, Libya ve diğer ülkelerdeki insanlar ağır bedeller ödedi ve haklarına ihlal edildi. Fakat 2011 yılının sonunda, insanların çabaları ve yiğitlikleri sonucu eski düzenin yok olacağına ve tarihe karışacağına dair hissedilebilir bir inanç vardı. Bölgedeki insanlar için özgürlüğe, adalete ve insan haklarına doğru yürüyüş başlamış gibi görünüyordu.

Suriye hükümeti hem protestoların kapsamını hem de ona protestolara cevabının şiddetini gizlemeye çalıştı fakat yerel aktivistlerin cesareti buna engel oldu.

Bengazi Kuzey meydanında, kayıpların fotoğrafları, Libya, Nisan 2011. Kaddafi güçleri ülke genelinde gazeteciler, yazarlar, internet aktivistleri ve göstericiler de dahil olmak üzere muhalif olduğu düşünülenlerin zorla kaybedilmesine yönelik geniş bir kampanya yürüttü.

Afganistan'ın Arzan Kimat bölgesindeki Ahmet Şah Baba Hastanesi'nde kadın ve çocuklar tedavi edilmeyi bekliyorlar. Özellikle çatışmadan etkilenen bölgelerde, sağlık çalışanları ve doktorlara yönelik saldırılar 2011 yılında milyonlarca kişiyi sağlık hizmetlerinden mahrum bıraktı. Şubat 2011.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2012

BÖLÜM İKİ: ÜLKE BİLGİLERİ

12

Kurchi'de bir erkek havadaki askeri uçağı izliyor, Güney Kurdufan, Sudan, Ağustos 2011. Haziran ayında bölgede çıkan çatışmaların ardından Sudan hükümeti defalarca, sivilleri öldüren ve yaralayan ayırım gözetmeyen hava saldırıları gerçekleştirdi.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Devlet ve hükümet başkanı:

Ölüm cezası:

Nüfus:

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

5 yaş altı ölüm oranı (e/k):

Barack H. Obama

sürdürülüyor

313.1 milyon

78.5 yıl

binde 7.8

Yıl boyunca 43 kişi infaz edildi ve kötü cezaevi koşulları konusundaki endişeler devam etti. Çok sayıda tutuklu Guantánamo'da süresiz bir şekilde askeri gözetiminde kalmaya devam etti. Yönetim niyetini, bu tutukluların altısının ölüm cezasını askeri komisyon tarafından yapılacak yargılamalarda yerine getirmek olarak açıkladı. Yıl sonunda 3,000'e yakın kişi Afganistan'daki Bagram hava üssünde, ABD gözetim merkezinde tutuluyordu. Terörle mücadele bağlamında öldürücü güç kullanılması ve iç hukuk bağlamında aşırı güç kullanımına dair devamlı yayımlanan raporlar ciddi endişelere yol açtı.

Terörle mücadele ve güvenlik

Guantánamo'da gözaltılar

2011 yılının sonunda, Başkan Obama'nın Guantánamo'daki askeri gözaltı merkezini kapatması gereken tarihten iki yıl sonra, askeri komisyon tarafından mahkum edilmiş dört kişi dahil olmak üzere, 171 erkek tutuklu hala Guantánamo'da tutuluyordu.

Yıl boyunca Guantánamo'dan başka bir yere bir tutuklu nakledildi. İki Afganistan uyruklu tutuklu öldü. Bir tanesi doğal sebepler sonucu ölürken, diğerinin intihar ettiği rapor edildi. Bu ölümlerle birlikte kampta ölenlerin sayısı sekize yükseldi.

31 Aralık tarihinde Başkan Obama, terörle mücadele bağlamında suçlama ya da yargılama olmaksızın kişileri süresiz alıkoymayı da kapsayan Ulusal Güvenlik Yetkilendirme Yasası'nı imzaladı.

Guantánamo tutuklularının davaları

4 Nisan'da, ABD Başsavcısı 11 Eylül 2001 saldırılarına karışmakla suçlanan beş Guantánamo tutuklusunun -Halid Şeyh Muhammed, Walid bin Attash, Ramzi bin El-Shibh, 'Ali 'Abd al-'Aziz 'Ali ve

Mustafa al Hawsawi- askeri komisyon tarafından yargılanacağını açıkladı. Bu durum Başsavcı'nın, adı geçen beş kişinin Amerika'da sıradan bir federal mahkemede yargılanacağına dair Kasım 2009'da yaptığı açıklamasına ters düşüyor. Başsavcı bu fikir değişikliği için "olay mahali gözetmeksizin, herhangi bir Guantánamo tutuklusunun Amerika'ya duruşmaya getirilmesi konusunda yönetimi engelleyen sınırlamalar" koyan meclis üyelerini suçladı. Savcılar, eğer bu beş kişi suçlu bulunursa ölüm cezası almalarını önerdi. Duruşmalar, yıl sonuna kadar başlamadı. Adı geçen beş mahkum, 2006'da Guantánamo'ya nakledilmeden önce dört yıl boyunca ABD gözetiminde tecrit gözaltısında tutuldu.

Eylül ayında, askeri komisyonların adli amirliği Suudi Arabistan uyruklu 'Abd al Rahim al-Nashiri hakkındaki suçlamaları mahkemeye taşıdı; eğer suçlu bulunursa ölüm cezası alabilir. Hükümet, eğer 'Abd al-Nashiri askeri komisyon mahkemesinden beraat ederse, süresiz alıkoyma durumuna geri dönebileceğini iddia etti. Bu dava da yıl sonunda hala bekliyordu.

Şubat ayında, Sudan uyruklu Nur Uthman Muhammed terörizme maddi destek sağladığı iddiasıyla askeri komisyonda suçu kabul etti ve 14 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Gelecekteki askeri komisyonlarda ya da federal mahkeme işlemlerinde ABD için tanıklık yapma karşılığında cezasının 34 aylık kısmı dışındakiler ertelendi.

2002 yılında ABD güçleri tarafından yakalandığında 15 yaşında olan Kanada uyruklu Ömer Kadir 2011 yılının sonunda Guantánamo'daydı. Beş ayrı "savaş suçu" kapsamındaki suçlamaları kabul ettikten sonra 2010 yılında askeri komisyon tarafından 40 yıl hapis cezasına mahkum edildi. Ardından cezası sekiz yıla sınırlandı. Bir yıl ABD gözetiminde kaldıktan sonra, Kanada ve ABD yetkilileri Kadir'in Kanada'ya nakli konusunda anlaştılar. Ekim ayında Kadir'in ilk yılı tamamlandı.

Askeri Komisyonlar Mahkemesi Değerlendirmesi, askeri komisyonlar tarafından suçlu bulunan Yemen uyruklu Salim Ahmed Hamdan ve Ali Hamza Ahmed Süleyman El Behlül davaları hakkındaki görüşlerini yayınladı. Her iki vakada da mahkeme mahkumiyetleri ve cezaları onayladı.

1998'de Doğu Afrika'daki ABD elçiliklerinin bombalanmasıyla ilgili, Kasım 2010'da ABD Bölge mahkemesi tarafından suçlu bulunan Tanzanya vatandaşı Ahmed Khalfan Ghailani Ocak ayında ömür

boyu hapse mahkum edildi. 2009'da New York'a nakledilmeden önce iki yıl boyunca CIA gizli gözetiminde ve Guantánamo'daki ABD askeri gözetiminde yaklaşık üç yıl tutuldu. 2011 yılının sonunda, kovuşturma için ABD'deki federal mahkemeye nakledilen tek eski Guantánamo tutuklusuydu.

Afganistan'daki ABD gözaltıları

Yüzlerce tutuklu Afganistan'daki Bagram hava üssünde bulunan Parwan'daki ABD Gözaltı Tesislerinde (DFIP) tutuldu. 3,100'e yakın tutuklu DFIP'de tutuldu. Bu sayı bir önceki yıl orada tutulanların sayısının neredeyse üç katıydı. ICRC'ye göre, birçoğu güney ve doğu Afganistan'da koalisyon güçlerince gözaltına alınan Afgan vatandaşlarıydı. Pentagon'a göre Ocak ayında bir tutukevinin Afgan Savunma Bakanlığı'na devredilmesiyle, DFIP'deki Afgan yetkililere yönelik "gözaltı operasyonlarını dönüştürme" süreci başladı.

ABD Bölge Mahkemesi'nde, Bagram'daki tutukluların, alıkonmalarının meşruiyetine karşı çıkmak için, ABD mahkemelerine başvurup başvuramayacakları konusunda dava devam etti. Mayıs 2010'da, ABD Temyiz Mahkemesi bir Bölge Mahkemesi hakimi tarafından 2009 yılında verilen üç Bagram tutuklusunun –Afgan vatandaşı olmayan ve Afganistan dışında gözaltına alınan- mahkemeye ihzar emri verebilecekleri kararını geri çevirdi.

Diğer gözaltılar ve mahkemeler

Somali uyruklu Ahmed Abdulkadir Warsame, Nisan ayında ABD güçlerince Aden Körfezi'nde gözaltına alınmış, Temmuz başlarında ABD'ye götürülmüş ve terörizmle ilişkili faaliyetlerle suçlanmıştı. Anlaşıldığı kadarıyla Ahmed Warsame ABD'ye getirilişinden önce, en az altı hafta tecrit gözaltısında ve en az iki hafta gizli gözaltında tutulmuştu. Yetkililer, Uluslararası Af Örgütü'nün Warsame'nin naklinden önce gördüğü muameleye ilişkin endişelerine "ABD hükümeti sürekli olarak El-Kaide ve ortak güçleriyle savaş halinde olduğunu belirtti ve düşmanı yenmek için, gözaltı dahil, tüm yasal yolları kullanabileceğini söyledi" diyerek cevap verdi.

Cezasızlık

CIA'nın gizli gözaltı ve nakiller (adli ve idari kanuni süreçleri atlayarak bireylerin bir devletin gözetiminden, diğer bir devletin gözetimine geçirilmesi) bağlamında George W. Bush'un yönetimi altında işlenen insan hakları ihlallerine yönelik herhangi bir hesap verilebilirlik mevcut değildi.

16 Mayıs'ta, ABD Yüksek Mahkemesi *Mohamed Jeppesen'e Karşı* nakil vakasını yargılamayı reddetti ve beş erkeğin zorla kaybedildikleri, ABD'nin gizli gözaltı ve nakil programının bir parçası olarak diğer hükümetlerin temsilcilerinin ve ABD personelinin elinde işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamelelere maruz kaldıkları iddialarını reddeden 2010 tarihli bir alt mahkeme kararını değiştirmede.

30 Haziran'da, ABD Başsavcısı, CIA programlarının sorgulamalarında yürütülen "başlangıç değerlendirmeleri"nin sonuçlandığını duyurdu. Savcının, gözaltındaki iki ölüme ilgili "tam cezai soruşturma" yapılması gerektiği, ancak diğer vakalarda daha ileri bir soruşturmaya gerek olmadığı konusunda tavsiyesini kabul ettiğini söyledi.

Ekim ayında belirtilen bir görüşte, bir federal yargıç, gizli gözetim programında alıkonan tutukluların sorgulamalarının video kasetlerini imha eden CIA'yı mahkemeye hakaret etmekten suçlu bulmayı reddetti. Basıncılı su ile sorgulama dahil olmak üzere "gelişmiş sorgulama tekniklerinin kayıtlarını içeren kasetler, mahkeme hükümete tutuklulara yapılan muamelelerle ilgili materyalleri teşhis ya da teslim etmesi konusunda emir verdikten bir yıl sonra, 2005 yılında imha edilmişti.

Öldürücü güç kullanımı

Usame Bin Ladin ve diğerleri, 1 Mayıs'ta Pakistan'daki Abbottabad'da bulunan yerleşkede, ABD özel güçlerince yürütülen bir operasyon esnasında öldürüldü. ABD yönetimi operasyonun, ABD ve El-Kaide arasındaki, ABD'nin uluslararası insan hakları hukukunun uygulanabilirliğini tanımadığı ABD'nin küresel silahlı çatışma teorisi altında yürütüldüğünü belirtti. ABD yetkililerinden daha fazla açıklama gelmediği takdirde, Usame Bin Ladin'in öldürülmesi hukuka aykırı görünmeye devam edecektir.

30 Eylül'de Yemen'de Enver El Enver, Samir Han ve en az iki kişi daha ABD insansız uçaklarının araç konvoylarına yaptığı saldırı sonucu öldü. Yıl sonunda, Uluslararası Af Örgütü, bu öldürmelerin yargısız infaz anlamına gelmesi konusundaki endişeleriyle ilgili ABD yetkililerinden hala bir cevap almadı.

Aşırı güç kullanımı

En az 43 kişi, polislin şok tabancalarıyla vurulduktan sonra öldü ve böylelikle 2001'den beri bu şekilde ölenlerin sayısı 497'yi buldu. Adli tabibler bu

ölümlerin birçoğunu sağlık sorunları gibi başka nedenlere bağlarken, şok tabancaları 60'tan fazla vakada olayın nedeni ya da katkıda bulunan faktör olarak kaydedildi. Ölenlerin çoğu silahsız ve çoğu elektroşoka maruz kaldıklarında ciddi bir tehdit oluşturuyor gibi görünmüyorlardı.

Mayıs ayında, Ulusal Adalet Enstitüsü, şok tabancası gibi enerji ileten aletlerin (CED) kullanımından kaynaklanan ölümlerle ilgili rapor yayımladı. Rapor, CED'lere maruz kalmanın normal ve sağlıklı yetişkinlerde yüksek ölüm riski ya da ciddi hasara yol açtığını gösteren "kesin tıbbi kanıt" olmadığını belirtti. Diğer yandan, rapor şok tabancalarıyla ilişkili birçok ölümün, birden fazla ya da uzun süreli maruz kalmayla ilişkili olduğunu ve bu tarz bir kullanımdan sakınılması gerektiği konusunda tavsiyede bulundu. Çalışma bir yandan da güvenlik sınırlarının küçük çocuklara, kalp hastalarına, yaşlılara, hamile kadınlara ve "potansiyel olarak risk altında bulunan" diğer bireylere uygulanabilir olmadığını kaydetti.

Uluslararası Af Örgütü kolluk kuvveti birimlerine bu tarz silahların kullanımını bırakmaları ya da bu kullanımları ani ölüm veya ciddi yaralanma tehdidi olan durumlarla sınırlamaları çağrısında bulunmaya devam etti.

Polisin Wall Street işgaline katılan göstericilere yönelik aşırı güç kullandığı konusunda şikayetler mevcuttu. Kaliforniya'da bulunan Oakland'da, Ekim ve Kasım aylarında göstericileri dağıtmaya çalışan polis, barışçıl kalabalıklara rastgele göz yaşartıcı gaz sıkarak, sersemlatici el bombası ve cop kullanarak, fasulye çuvalı fırlatarak en az iki kişinin ölümüne yol açtı. Konuya ilişkin bir kamu davası, yıl sonunda hala bir karara bağlanmamıştı. Oklahoma eyaletindeki Tulsa'da ve Washington eyaletindeki Seattle'da, polis şiddete başvurmayan göstericilere karşı biber gazı kullandı.

İki tanesi 20 yaşın altında olmak üzere, üç kişi birbirinden farklı olaylarda, Amerika-Meksika sınırındaki görevlilere taş atıkları iddiasıyla ABD sınır devriyesi polisleri tarafından vurularak öldürüldü. İddialara göre, iki kişi Meksika tarafındaydı ve sınırın ötesinden vuruldu. 15 yaşındaki Sergio Adrián Hernández Güereca'nın benzer koşullarda vurulmasına dair ABD Adalet Bakanlığı tarafından yapılan soruşturma, yıl sonunda hala bir karara bağlanmamıştı.

Cezaevi koşulları

Kaliforniya'daki binlerce mahkum Konut Güvenlik Birimleri'ndeki (SHU) zalimane tecrit koşullarını protesto etmek amacıyla Temmuz ve Ekim aylarında açlık grevine başladı. Pelikan Körfezi Devlet Cezaevi'ndeki SHU'da, 1,000'den fazla mahkum penceresiz hücrelerde günde 22,5 saat -1995'te bir mahkemenin "çoğu insanın psikolojik olarak tahammül edebileceği sınırları zorlayabilecek" koşullarda- kapalı tutuldu. Açlık grevi yapıldığı zamana kadar, 500'den fazla mahkum Pelikan Körfezi'nde bu koşullarda 10 yıl ve 78 mahkum SHU'da 20 yıl ya da daha fazla zaman geçirmişti. Çete üyesi olduğu iddia edilenlerin sınırsız SHU hapsine gönderilme süreçlerinin düzenlenmesi de dahil olmak üzere, birçok düzeltme yıl sonunda gözden geçiriliyordu. Uluslararası Af Örgütü, açlık grevlerine karşı alınan cezalandırıcı eylemleri kınama ve insanlık dışı koşulların sona ermesi konusunda çağrıda bulunan diğer örgütlere katıldı. Arizona ve Teksas dahil olmak üzere, diğer eyaletlerde de binlerce mahkum benzer koşullarda tecritte kaldı.

Wikileaks'e belge sızdırmakla suçlanan ABD askeri Bradley Manning, tutukluluğunun ilk 11 ayını Virginia eyaletindeki Quantico'da, bir gemi cezaevinde tecrit hücresinde geçirdi. Nisan ayında, diğer ön duruşma sürecindeki mahkumlarla arkadaşlık etmesine izin verilen, orta büyüklükte bir askeri tesise geçirildiğinde koşulları daha iyileşti. Hakkındaki suçlamalar konusundaki ön duruşmalar 16 Aralık'ta başladı.

Çocuk hakları

Mart ayında ABD, BM İnsan Hakları Konseyi'ne BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin hedeflerini ve ABD'nin sözleşmeyi onayladığı Evrensel Periyodik Değerlendirme süreci boyunca diğer hükümetlerin yaptığı önerileri desteklediğini söyledi. Yıl sonunda, ABD bu sözleşmeyi onaylamayan iki ülkeden biriydi (diğeri ise Somali'ydi).

Ağustos ayında, Jordan Brown yargılanmak üzere Pensilvanya'daki çocuk mahkemesine gönderildi. Önceki iki buçuk yıl süresince, bir yetişkin olarak yargılanacağı varsayımıyla karşı karşıyaydı ve 11 yaşında işlediği bir suç için şartlı tahliye ihtimali olmaksızın ömür boyu hapse mahkum edilmişti.

Kasım ayında ABD Yüksek Mahkemesi 18 yaşın altındakilerin işlediği cinayet suçları konusunda şartlı tahliye olmaksızın ömür boyu hapis cezası uygulamasını yasaklama konusunu değerlendirmeyi

kabul etti. 2012 yılının ortalarına kadar bu konuda bir karar beklenmiyordu. 2010 yılında, Mahkeme 18 yaşın altındayken cinayet dışında suç işleyenlerin şartlı tahliye olmaksızın ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmesini yasakladı.

Göçmenlerin hakları

Eylül ayında, bir federal yargıç geçici olarak düzensiz göçmenlere dair bir Alabama yasasının bazı bölümlerini engelledi. Rutin trafik çevirmeleri esnasında, düzensiz göçmenler olduklarına dair “makul şüphe” olduğunda eyalet polisi ve yerel polisin bir bireyin göçmenlik statüsünü kontrol etmesi gerekliliği dahil olmak üzere, diğer kısımları onayladı. O zamana kadar ülkede onaylananların en katılarından olan yasa, yıl sonunda ABD Adalet Bakanlığı, kilise ve medeni özgürlükleri savunan gruplar tarafından itirazla karşılandı. Georgia, Güney Carolina, Indiana ve Utah’taki göçmen karşıtı benzer kanunlar da federal mahkemede yasal itirazlarla karşılaştı.

Sağlık hakkı - anne ölümleri

Ölünemeyeceği halde gerçekleşen hamilelikle ilgili sebeplerden yüzlerce kadın öldü. Hükümet tarafından konan hedeflere ulaşma konusunda herhangi bir ilerleme kaydedilmedi ve ırka, etnik kimliğe, ikamet edilen yere ve gelire dayalı eşitsizlikler devam etti. Yıl boyunca sağlıktaki eşitsizliklere değinen, ölüm oranlarını gözden geçirme heyeti kuran ve en iyi uygulamaları yaygınlaştıran eyaletlere bağışta bulunan birçok yasa tasarısı meclise sunuldu. Yıl sonunda, hiçbirisi henüz yasalaşmamıştı.

2010 sağlık yasası düzenlemesiyle ilgili yasal mücadele devam etti.

Ölüm cezası

Yıl boyunca ABD’de 43 mahkum –hepsi erkek- zehirli iğne ile infaz edildi. Bu durum, Amerika Yüksek Mahkemesi’nin 1976’da ölüm cezasında borçların ertelenmesini kaldırdıktan sonra yapılan infazların sayısını 1,277’ye çıkardı.

Mart ayında, ABD’nin Illinois eyaleti ölüm cezasını kaldıran 16. eyalet oldu. Kasım ayında Oregon valisi eyaletteki infazlara erteleme getirdi ve ölüm cezasına “uzun zamandır yapılması gereken yeniden değerlendirme” için çağrıda bulundu.

Kasım ayında, Idaho eyaleti son 17 yılın ilk infazını gerçekleştirdi.

■ Eddie Powell, infazını anayasaya aykırı kılacak derecede “zihinsel gerilik” olduğuna dair kanıt olmasına rağmen, 16 Haziran’da Alabama’da infaz edildi.

■ Meksika vatandaşı Humberto Leal García 7 Temmuz’da Teksas’da infaz edildi. Tutuklandıktan sonra konsolosluk hakları reddedildi, infazı uluslararası hukuku ve Uluslararası Adalet Divanı’ndan gelen bağlayıcı emri ihlal etti.

■ Troy Davis, mahkumiyet kararının güvenilirliğine ilişkin ciddi şüpheler olmasına rağmen 21 Eylül’de Georgia’da infaz edildi. Yüzbinlerce af dileklerine rağmen infaz gerçekleşti.

■ 30 yıl ölüm cezasının infazını bekledikten sonra Manuel Valle 28 Eylül’de Florida’da infaz edildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Kasım ayında Guantánamo’daki askeri komisyon yargılamalarını gözlemledi ve Şubat, Temmuz ve Kasım aylarında Pelikan Körfezi dahil olmak üzere Kaliforniya’daki cezaevi tecrit tesislerini görmek üzere ABD’yi ziyaret etti.

■ ABD: Kötülükleri görmüyor – yargıçlar işkence ve diğer istismarlar konusundaki bulguları ortaya çıkarınca hükümet görmezden geliyor (AMR 51/005/2011)

■ ABD: Daha derin bir çukur kazıyor – yönetim ve meclis Guantánamo tutuklamalarında insan hakları konusunda daha da kötüleşiyor (AMR 51/016/2011)

■ Amerika federal gözetiminde ön duruşma aşamasındaki tutukluların yaşadıkları acımasız koşullar (AMR 51/030/2011)

■ ABD: Kendi başına 100 yıl – “Angola 3” ve adalet için mücadeleleri (AMR 51/041/2011)

■ ABD: İyileştirme yine kesintiye uğradı – Yüksek Mahkeme teslim etme vakasını reddettiği için adaletsizlik devam ediyor (AMR 51/044/2011)

■ ABD: Aksaklıkların utancı – eyaletler zehirli iğne ile infazda kullanılan ilaçlarla çalkalanırken *Gregg Georgia’ya Karşı*’dan 35 yıl sonra ölüm cezasına yapılan kınamalar (AMR 51/058/2011)

■ “Bu öldükten sonra gideceğim yer” – Amerika’da çocuklar serbest bırakılma ihtimali olmaksızın ömür boyu hapis cezası alıyor (AMR 51/081/2011)

■ ABD: Uluslararası Af Örgütü, cezaevi açlık grevleri devam ederken Kaliforniya konut güvenlik birimlerine acil düzenlemeler yapılması için çağrıda bulunuyor (AMR 51/085/2011)

■ ABD: Guantánamo – 10 yıldır zedelenen insan hakları (AMR 51/103/2011)

■ ABD: Ölümcül doğum: Amerika’da anne ölümleri sağlık hizmetleri krizi, bir yıllık güncelleme, bahar 2011 (AMR 51/108/2011)

FİLİSTİN YÖNETİMİ

FİLİSTİN YÖNETİMİ

Filistin Yönetimi başkanı:

Hükümet başkanı:

Ölüm cezası:

Nüfus:

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

5 yaş altı ölüm oranı:

Yetişkin okur yazarlık oranı:

Mahmud Abbas

Salam Fayyad

sürdürülüyor

4.2 milyon

72.8 yıl

binde 29.5

yüzde 94.6

Batı Şeria'da, El Fetih kontrolündeki Filistin yönetiminin güvenlik güçleri Hamas destekçilerini keyfi olarak tutuklarken, Gazze Şeridi'ndeki Hamas fiili yönetimi de El Fetih destekçilerini keyfi olarak gözaltına aldı ve tutukladı. İki tarafta da gözaltına alınanlar işkence ile diğer kötü muamelelere maruz kaldı ve cezasızlık hüküm sürdü. Gazze Şeridi'nde dört tutuklu gözaltında öldü. Filistin Yönetimi ve Hamas, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtladı ve iki tarafın da güvenlik kuvvetleri göstericilere karşı aşırı güç kullandı. Gazze'de en az dört kişi ölüm cezasına mahkum edildi ve üç kişinin infazı gerçekleşti. Batı Şeria'da hiçbir infaz gerçekleşmedi fakat bir erkek ölüm cezasına mahkum edildi. İsrail'in askeri ablukası ve diğer devletlerin Hamas fiili yönetimine uyguladığı yaptırımlar nedeniyle Gazze Şeridi'nde yaşayan 1.6 milyon kişinin maruz kaldığı insani kriz devam etti.

Arka plan

Doğu Kudüs dahil Batı Şeria ve Gazze Şeridi, İsrail işgali altında kalmaya devam etti, fakat iki ayrı devlet-dışı Filistin yetkilisi bölgede sınırlı yetkiye sahipti – Batı Şeria'da El Fetih kontrolündeki Filistin Yönetimi hükümeti ve Gazze'deki Hamas fiili yönetimi.

Filistin Başkanı Mahmud Abbas 2011 yılının Eylül ayında Filistin'in tam üyeliği için Birleşmiş Milletler'e başvurdu. Yılsonunda bu başvuru halen gözden geçirilmekteydi. Filistin Ekim ayında UNESCO üyeliğine kabul edildi. İsrail ve Filistin Yönetimi arasındaki görüşmeler hala askıdaydı.

İsrail ve Hamas arasında dolaylı yoldan yapılan görüşmeler sonucu 2006'dan beri Gazze'de tutulan İsraili asker Gilad Şalit serbest bırakıldı. Şalit'in serbest bırakılması, 18 Ekim tarihinde İsrail tarafından gözaltında tutulan 1027 Filistinli tutuklunun aşamalı olarak serbest bırakılması karşılığında gerçekleşti.

Filistinli tutukluların bazılarının serbest bırakılma koşulu sürgün edilmektir.

Filistin Yönetimi ve Hamas arasında uzlaşma süreci ve birleşik bir Filistin hükümeti kurma çabaları Mısır'ın aracılığı ile devam etti. Birlik anlaşması taslağı Mayıs ayında Kahire'de imzalandı fakat 2011 yılı içerisinde uygulamaya konmadı.

İlan edilen ateşkeslere rağmen Gazze'deki Filistinli silahlı gruplar İsrail topraklarına ayırım gözetmeyen roket ve havan topu saldırısı gerçekleştirdi. İsrail askeri kuvvetleri İsrail'e saldırılarda bulunduğu iddia ettikleri Gazze'deki Filistinlilere karşı hava saldırıları düzenledi.

İsrail, Gazze sınırlarını, sahilini ve hava sahasını kontrol etmeyi sürdürdü. 2007 yılından beri yürürlükte olan askeri abluka devam etti. Askeri abluka başta çocuklar ve savunmasız bireyler olmak üzere Gazze nüfusunun yaşam koşullarını kötü etkileyerek yaşanan insani krizi derinleştirdi. Gazze ve Mısır arasındaki Refah sınır kapısının Mayıs ayında tekrar açılmasıyla bölge sakinlerinin dış dünyaya erişimleri arttı, fakat bu olay insani koşulları düzeltmedi. İsrail, Gazze'ye birçok malın ithalini engellemeye devam etti ve bu engeller gıda güvenliği, sağlık durumu ve yerel altyapıyı kötü etkiledi. Mısır'dan Gazze'ye kaçakçılık yapmakta kullanılan yeraltı tünellerinde gerçekleşen kazalarda ve hava saldırılarında 36'ya yakın Filistinli öldürüldü.

Batı Şeria'da İsrail, Filistinlilere kapsamlı hareket kısıtlamaları uyguladı ve uluslararası hukuku ihlal ederek Filistin topraklarına inşa edilmiş İsrail yerleşim yerlerini genişletmeye ve geliştirmeye devam etti. Yahudi yerleşimciler hiçbir şekilde cezalandırılmadan Filistinlilere saldırdı, taciz etti ve mallarına zarar verdi. Aralarında iki çocuğun da bulunduğu üç Filistinli bu tür saldırılarda öldürüldü ve diğerleri ise yaralandı. Beşi aynı aileden olmak üzere sekiz Yahudi yerleşimci, Filistinliler tarafından öldürüldü.

Keyfi gözaltı ve tutuklamalar

Batı Şeria'da Filistin Yönetimi güvenlik güçleri, Hamas destekçisi olduğundan şüphelenen yüzlerce kişiyi, birçoğuna yargı sürecine erişme imkanı sağlamadan, keyfi gözaltına aldı ve tutukladı. Çoğu, Başkan Abbas'ın Eylül ayında BM'nin New York merkezine yaptığı ziyaret sırasında tutuklandı.

Gazze'de, Hamas güvenlik güçleri El Fetih destekçisi olduğuna inandığı yüzlerce kişiyi keyfi bir şekilde gözaltına aldı ve tutukladı, genelde avukatlara

erişmelerine izin vermedi ve kötü muameleye maruz bıraktı. Filistin Yönetimi tarafından kurulmuş bir izleme organı olan Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu Batı Şeria'da 1000'in ve Gazze'de 700'ün üzerinde keyfi tutuklama hakkında şikayet dilekçesi aldıklarını bildirdi.

Hamas, Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu'nun Gazze'de İç Güvenlik tarafından yönetilen gözaltı merkezlerini ziyaret etmesini yasaklamaya devam etti. Batı Şeria'da Filistin Yönetimi, Komisyon'un güvenlik ajansı hakkında yaptığı eleştirilerden sonra Mart ve Mayıs ayları arasında Komisyon'un Genel İstihbarat gözaltı merkezlerine erişimini engelledi.

■ Filistin Yönetimi Koruyucu Güvenlik görevlileri, 21 Eylül'de Said Yasin'i tutukladı ve tutuklama ya da arama emri olmadan Nablus'taki evini aradı. Hakim karşısına çıkarılmadan önce beş gün hücre cezasında tutuldu. "Filistin Yönetimi karşıtı eylemler için çalışmak"la suçlanan Yasin 22 gün tutuklu kaldıktan sonra beraat etti ve serbest bırakıldı. Yasin'i sorguya çekenler ona Başkan Abbas'ın BM'ye yaptığı ziyarete bağlantılı olarak alınan ihtiyati tedbir nedeniyle tutuklandığını açıkladı.

■ Genç aktivist Muhammed Matar, 2011 yılında defalarca sorgulamaya çağırıldıktan sonra 14 Ağustos tarihinde İç Güvenlik görevlileri tarafından Gazze'de tutuklandı ve serbest bırakıldığı 16 Ağustos tarihine kadar ailesini veya avukatını görmesine izin verilmedi. Yurt dışına yaptığı seyahat ve Filistin birliği hareketi ile bağlantısı hakkında sorgulandı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Gözaltındakiler, özellikle Batı Şeria'daki Koruyucu Güvenlik ve Genel İstihbarat Kuruluşu ile Gazze'deki İç Güvenlik tarafından yapılan işkence ve diğer kötü muamelelere maruz kaldı. Bu kuruluşların hepsi cezasızlık ortamı içinde gözaltındakilere kötü muamele uygulayabildi. Bağımsız İnsan Hakları Komisyonu, Batı Şeria'da 120'den, Gazze'de ise 100'den fazla suçlama dilekçesi aldıklarını bildirdi. İddia edilen kötü muameleler arasında dövme, el ve ayak bileklerinden asma, acı verici durumlarda uzun süre ayakta tutma veya oturma (*shabeh*) vardı. Ayrıca, Komisyon polis tarafından şüphelilere işkence ve diğer kötü muameleler yapıldığına dair de şikayetler aldı – Batı Şeria'da 50'nin, Gazze'de 100'ün üzerinde şikayet alındı.

Gazze'de dört kişi gözaltında şüpheli koşullarda öldü.

■ 'Adel Razek'in 14 Nisan tarihinde herhangi bir emir olmadan tutuklanmasından dört gün sonra öldüğü iddia edildi. Hamas yetkilileri ölüm sebebinin sağlık durumunun kötüleşmesi olduğunu açıkladı. Ailesi ise tutuklandığında sağlık durumunun iyi olduğunu söyledi. Hamas, ölüm sebebinin soruşturulduğunu bildirdi fakat sonuç kamuoyuna açıklanmadı.

Adalet sistemi

Filistin Yönetimi 16 Ocak tarihinde güvenlik güçlerinin medeni kanununa uyacaklarını ve sivillerin artık askeri mahkemeler tarafından yargılanmayacağını açıkladı. Ancak uygulamada Filistin Yönetimi güvenlik güçleri tutukluların serbest bırakılması konusunda mahkemenin emirlerini yok saymaya devam etti ve sivillerin bağımsız ve tarafsız olmayan askeri mahkemeler tarafından yargılanmalarına devam edildi.

Gazze'de Hamas sivilleri adil olmayan askeri mahkemelerde yargılamaya ve Filistin Yönetimi'nin atadığı savcı ve yargıçlar yerine bu davalar yeterli eğitimi, vasıfları ve bağımsızlığı olmayan savcı ve yargıçlar tarafından görülmeye devam etti.

İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

Hem Filistin Yönetimi, hem de Hamas yetkilileri ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüklerini kısıtlamaya devam etti. Gazetecileri, blog yazarlarını ve diğer muhalifleri taciz etti ve yargıladı. Mart ayında ulusal birliktelik için gösteri yapan göstericilere karşı aşırı güç kullandı. Bir sürü insan keyfi olarak gözaltına alındı ve tutuklandı. Her iki tarafın yetkilileri de İslami örgüt Hizbut Tahrir'in toplantı yapmasını engelledi, barışçıl gösterileri dağıttı ve diğer siyasi parti ve STK'ların eylemlerini kısıtladı.

■ 30 Ocak, 2 Şubat ve 5 Şubat tarihlerinde Filistin Yönetimi polisi ve güvenlik güçleri diğer bölgede gerçekleştirilen diğer gösterilere destek adına protesto yapan bireylere karşı şiddet uyguladı, göstericileri ve durumu haber yapmak isteyen gazetecileri dövdü ve tutukladı.

■ Nablus mahkemesi Batı Şeria'da yaşayan 62 yaşındaki öğretim görevlisi ve yazar Dr. Abdül-Settar Kazım'ı, An-Najah Üniversitesi'ni okuldan atılmış üç öğrencinin okula dönmeye izin veren mahkeme kararını ihlal etmekle suçlamasından sonra, 25 Ağustos tarihinde, tahrik ve hakaretten suçlu bulundu. Dört gün sonra kefaletle serbest bırakılan Dr. Kazım'ın davası yılsonunda halen devam etmekteydi.

■ Üniformalı ve sivil kıyafetli Hamas polisi 15 Mart tarihinde Gazze yakınlarında Hamas ve El Fetih'i uzlaşmaya çağırmak için toplanan binlerce göstericiye karşı aşırı güç kullandı. Saldırganlar aralarında kadınlar, gazeteciler ve insan hakları aktivistlerinin de bulunduğu göstericileri dövmek için sopa ve coplar kullandı. Göstericilerin kurduğu çadırları yıktılar, gazetecilerin ekipmanlarına el koydular ve birçok kişiyi tutukladılar.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Kadınlar ve kız çocukları hukukta ve uygulamada ayrımcılığa ve erkek aile bireyleri tarafından öldürülme de dahil cinsiyet temelli şiddete maruz kalmaya devam etti. Gazze'deki insan hakları gurupları Aralık ayında bir kadının sözde "namus cinayeti" mağduru olduğunu teyit etti.

■ Mayıs ayında polis, bir sene önce amcası tarafından namus adına öldürülüp El Halil şehri yakınlarındaki bir kuyuya atılan cesedin 20 yaşındaki Hayat İbrahim Barad'iyya'ya ait olduğunu tespit etti. Daha sonra Mayıs ayında olaya verilen tepkilerin sonucunda Başkan Abbas namus cinayeti işleyen erkeklerin aldığı cezaları azaltan tüm kanuni hükümleri kaldırdı.

Ölüm cezası

Gazze'de en az dört kişi askeri ve adli mahkemeler tarafından "İsrail'le işbirliği yapmak" suçundan ve diğer suçlardan ölüm cezasına mahkum edildi. En az üç kişinin infazı gerçekleştirildi; bir kişi 4 Mayıs tarihinde infaz mangası tarafından vuruldu, 26 Temmuz tarihinde ise bir baba ve oğul asıldı. Tümü adil olmayan duruşmalarda mahkum edildi.

Batı Şeria'da askeri mahkeme bir kişiyi cinayetten ve diğer suçlardan ölüm cezasına mahkum etti. Hiçbir infaz gerçekleştirilmedi.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

El Fetih ile bağlantılı Filistinli silahlı gruplar, İslami Cihad ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi örgütlerinin ayırım gözetmeksizin güney İsrail'e düzenledikleri roket ve havan mermisi saldırısı iki kişinin ölümüne sebep olurken birçok kişiyi de hayatı tehlike altında bıraktı. Roket saldırıları 2010 yılından yapılandıran daha büyük ölçekliydi fakat İsrail'in 2008-2009 yılları arasında gerçekleştirdiği "Dökme Kurşun" Operasyonu sırasında yapılan saldırılardan daha küçüktü.

■ 16 yaşındaki Daniel Viflic Gazze'den atılan bir roketin, içinde bulunduğu okul servisine çarpması sonucu 7 Nisan tarihinde öldü.

■ İtalyan aktivist Vittorio Arrigoni, İslami örgüt tarafından 14 Nisan tarihinde Gazze'de kaçırıldı ve öldürüldü. Hamas güvenlik güçleri 19 Nisan tarihinde düzenledikleri bir baskında iki zanlıyı öldürdü, diğer dört zanlı ise suçlandı ve askeri mahkeme tarafından görülen davaları devam ediyordu.

Cezasızlık

Hamas yetkilileri, "Dökme Kurşun" Operasyonu sırasında Gazze'de Hamas'ın askeri kanadı ve diğer Filistin silahlı grupları tarafından işlendiği iddia edilen savaş suçlarını ve iddia edilen insanlığa karşı suçları soruşturmadı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri Mayıs ve Kasım aylarında Batı Şeria'ya, Kasım ayında ise Gazze'yi ziyaret etti.

■ Filistin'in BM'ye üyelik ve devlet olarak tanınma başvurusu (MDE 21/003/2011)

■ Uluslararası Af Örgütü'nün Gazze çatışmasına dair İsrail ve Filistin'in soruşturmaları hakkında güncellenmiş değerlendirme (MDE 15/018/2011)

IRAK

IRAK CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:
Hükümet başkanı:
Ölüm cezası:
Nüfus:
Ortalama yaşam süresi beklentisi:
5 yaş altı ölüm oranı:
Yetişkin okur yazarlık oranı:

Celal Talabani
Nuri El Maliki
sürdürülüyor
32.7 milyon
69 yıl
binde 43.5
yüzde 78.1

Hükümetin güvenlik güçleri barışçıl ve diğer göstericilere karşı aşırı güç kullandı ve bazı göstericiler vurularak öldürüldü. Diğerleri ise tutuklandı ve işkence gördü. Çoğu geçmiş yıllarda tutuklanıp suçlama ya da yargılama olmaksızın cezaevinde tutulan binlerce insan gözaltına alındı. İşkence ve diğer kötü muameleler yaygın bir şekilde gerçekleşmeye devam etti. Çoğu adil olmayan yargılamalar sonucu olmak üzere yüzlerce insan ölüm cezasına mahkum edildi ve düzinelerce mahkum infaz edildi. ABD güçleri de ciddi insan

hakları ihlalleri gerçekleştirdi. Hükümete ve ABD askerlerinin varlığına muhalif olan silahlı gruplar, ciddi insan hakları ihlalleri gerçekleştirmeye devam etti; birçok intihar saldırısı ve bombalı saldırı düzenleyerek yüzlerce sivil öldürdü.

Arka plan

Binlerce Iraklı, Tunus ve Mısır'da yaşanan ayaklanmalardan esinlenerek, Bağdat, Basra ve diğer şehirlerde yolsuzluk, işsizlik ve temel hizmetlerin yokluğuna karşı, daha geniş medeni ve siyasi haklar için gösteriler düzenledi. Irak çapında en büyük gösteri 25 Şubat tarihinde gerçekleşti ve bu gösteriler güvenlik güçleri tarafından zorla dağıtıldı.

2008 yılında ABD ve Irak yetkilileri tarafından imzalanan Kuvvetler Statüsü Anlaşması gereğince son ABD askerleri 18 Aralık tarihinde Irak'tan ayrıldı. Birkaç bin asker in askerî eğitmen olarak Irak'ta kalmasını öngören bir anlaşma önerildi ancak dokunulmazlığa ilişkin yasal meselelerden dolayı gerçekleşmedi.

Temmuz ayında Irak BM İşkenceye Karşı Sözleşme'ye taraf oldu.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Hükümete ve ABD askerlerinin varlığına muhalif olan silahlı gruplar, sivilleri ayırım gözetmeksizin öldürmek ve insan kaçırmak dahil olmak üzere, ciddi insan hakları ihlalleri gerçekleştirmeye devam etti. Bu saldırıların birçoğu Irak'taki El-Kaide ve onun müttefikleri tarafından düzenlendi.

■ 10 Şubat tarihinde Selahaddin şehrindeki Samarra ilçesinde kutsal tapınaklara doğru giden Şii hacıların geçit töreninin yakınlarında arabaya yerleştirilen bombanın patlaması sonucu dokuz kişi öldürüldü ve en az 27 kişi yaralandı.

■ 15 Ağustos tarihinde Irak genelinde koordineli bir şekilde gerçekleştirilen 40 saldırı sonucu en az 89 kişi öldürüldü. En fazla ölü sayısına yol açan saldırı Bağdat'ın güneydoğusunda, Kut'taki kalabalık pazar yerinde yaşandı. İki patlama sonucu en az 35 kişi öldürüldü, 60'tan fazla kişi yaralandı.

■ 29 Ağustos tarihinde Bağdat'ın en büyük Sünni Camisi olan Um el Kura'da yapılan bombalı intihar saldırısında en az 29 kişi öldürüldü ve birçoğu da yaralandı. Ölenlerin arasında meclis üyesi Halid el Fahdavi de vardı.

Yargısız tutuklamalar

Binlerce insan suçlama ya da yargılamaya olmaksızın gözaltında tutulmaya devam edildi. Temmuz ayında, Yüksek Yargıtay Konseyi (SJC) başkanı, yalnızca Adalet Bakanlığı'nın kontrolündeki merkezlere dayanarak gözaltında bulunan 12,000 insanın yargılanmadığını söyledi. Gözaltındakileri diğerlerinin Savunma ve İçişleri Bakanlıkları tarafından işletilen cezaevlerinde olduğuna inanılıyordu. Gözaltındakilerin çoğunun avukatlarına ya da ailelerine erişimi yoktu.

Temmuz ayında, ABD yetkilileri, eski Başkan Saddam Hüseyin'in iki üvey erkek kardeşini ve eski Savunma Bakanı'nı -hepsi de ölüm cezası almıştı-, silahlı grup üyesi olduğu iddia edilen yaklaşık 200 tutukluyla birlikte Irak'ın gözetimine teslim etti. Bu kişiler, Irak'taki ABD ordusunun kontrolünde olan son mahkum ve tutuklulardı. Hepsini Bağdat Uluslararası Havalimanı yakınındaki el-Kark cezaevinde (eski adıyla Kamp Cropper) tutulmaya devam etti.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Cezaevlerinde ve gözaltı merkezlerinde -özellikle İçişleri ve Savunma Bakanlıkları kontrolünde olanlarda- işkence ve diğer kötü muamele yaygın olarak görüldü. Çokça rapor edilen yöntemler arasında uzun bir süre boyunca kol veya bacaklardan asma, kablo ve hortumla dövme, elektrik şokları, kol ve bacakların kırılması, plastik torbalarla kısmen boğma ve tecavüz ya da tecavüz tehdidi yer aldı. İşkence tutuklulardan bilgi edinmek ve mahkemede aleyhlerine kullanmak üzere itirafta bulunmalarını sağlamak için kullanıldı.

■ Hükümet karşıtı gösteriler hazırlamaya yardım eden Abdül Cabbar Shaloub Hammadi 24 Şubat tarihinde Bağdat'ta bir caddede 30 silahlı polis tarafından yakalandı. Dövüldü, gözleri bağlandı ve Bağdat'ın Baladiyat mahallesindeki karakola götürüldü. Orada tutulduğu ilk beş gün boyunca, el bilekleri bacaklarına bağlı bir şekilde asıldığını ve üzerine buzlu su döküldüğünü iddia ediyor. 8 Mart tarihinde yargılanmadan serbest bırakıldı.

Aşırı güç kullanımı

Güvenlik güçleri, özellikle Şubat ve Mart aylarında, Bağdat ve diğer şehirlerdeki hükümet karşıtı gösterilere yönelik barışçıl gösterileri dağıtmak için askerî mühimmat, ses bombaları ve diğer silahlardan faydalanarak aşırı güç kullandı. Şubat ayında başlayan gösterilerde en az 20 kişi öldürüldü.

■ 25 Şubat tarihinde Musul'daki barışçıl bir gösteride vurularak öldürülen beş kişiden biri Mu'ataz Muvaffak Veysi'ydi. Bir keskin nişancı tarafından öldürüldüğü iddia edildi. Tanıkların ifadesine göre, güvenlik güçleri önce ses bombası kullanıp havaya ateş etti ama sonradan göstericilere ateş açtı.

■ Ayrıca, 25 Şubat tarihinde Basra'daki gösteriler süresince, Salim Faruk öldürüldü ve il meclis binası önündeki güvenlik güçleri ve göstericiler arasındaki çatışmalarda çok sayıda insan yaralandı.

Ölüm cezası

Yüzlerce insan ölüm cezasına mahkum edildi; Yüksek Yargıtay Konseyi Başkanı Temmuz ayında mahkemelerin yılın ilk yarısında 291 ölüm cezası verdiğini söyledi. Eylül ayında Yüksek Yargıtay Konseyi sözcüsü, 735 ölüm cezasının, Ocak 2009 ve Eylül 2011 ayları arasında son karar için Irak Devlet Başkanlığı'na gönderildiğini ve bu kararların 81'inin onaylandığını ortaya çıkardı. Adalet Bakanlığı'na göre, yıl içinde 65 erkek ve üç kadın infaz edildi.

Silahlı gruplara üye olma ya da dahil olma, insan kaçırmaya ya da diğer şiddet suçları gerekçesiyle birçok insan ölüm cezasına mahkum edildi. Duruşmalar hiçbir zaman uluslararası adil yargılama standartlarına erişmedi. Sanıklar çoğunlukla aleyhlerinde delil olarak kullanılan "itirafların" tecrit gözaltısında ve sorgulanırken yapılan işkence esnasında alındığından ve kendi avukatlarını seçememekten şikayet etti. Birçok vakada bu "itiraflar" suçlu kanıtlanana kadar masum sayılma hakkını hiçe sayarak -bazı örneklerde duruşmadan bile önce- televizyonda yayınlandı. Hükümet infazlar hakkında -özellikle infaz edilenlerin isimleri ve kesin sayıları konusunda- nadiren bilgi açıkladı.

■ 16 Haziran tarihinde, Irak Merkez Ceza Mahkemesi birçoğunun birkaç gün öncesinde televizyonda yayınlanan "itiraflarından" sonra 15 erkeği ölüm cezasına mahkum etti. Silahlı grup üyesi olduğu söylenen 15 kişi, Haziran 2006'da, Bağdat'ın kuzeyinde, El Tacî'ye yakın bir köyde düzenlenen bir düğünde düzinelerce insan öldürmekten ve gelin dahil olmak üzere kadınlara ve kızlara tecavüz etmekten suçlu bulunduğu söylendi. 24 Kasım tarihinde, Adalet Bakanlığı bu olaya karışan 12 kişinin aynı gün erken saatlerde infaz edildiğini duyurdu. Geri kalan üç kişinin akıbeti ise yılın sonuna dek belirsiz kaldı.

■ 16 Kasım tarihinde, "terörizm" ve cinayetten suçlu bulunan, biri Tunus biri Mısır uyruklu, 10 erkeğin

Bağdat'taki El Kadimiye cezaevinde infaz edildiği iddia edildi.

Eski Baas partisi ve ordu görevlilerinin yargılanması

Irak Yüksek Ceza Mahkemesi (SICT) Saddam Hüseyin hükümetiyle ilişkili olan ve savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve diğer suçları işlemekle suçlanan eski üst düzey Baas partisi görevlilerini ve ordu yetkililerini yargılamaya devam etti. Siyasi müdahaleyle bağımsızlığı ve tarafsızlığı sarsılan mahkeme birkaç ölüm cezası kararı verdi. Eylül ayında, Irak Yüksek Ceza Mahkemesi Başkanı, Meclis'e mahkemenin üzerine düşen tüm cezai davaları tamamladığı için artık işlemediğini söyledi.

■ 21 Nisan tarihinde Hadi Hasuni, Abdül Hasan El Macid ve Faruk Hicazi, bütün eski üst düzey istihbarat memurları, muhalefet lideri Talib El Süheyl'in 1994 yılında Lübnan'da öldürülmesinden sorumlu tutularak ölüme mahkum edildi. Mahkemenin Temyiz Komisyonu cezaları onayladı ancak 2011 yılının sonunda hala Başkanlık'tan onay bekleniyordu.

■ 6 Haziran tarihinde Baas partisi eski üst düzey yetkilisi Aziz Salih El Numan, 1991 yılında güney Irak'taki Şii ayaklanmasıyla ilişkili olarak insanlığa karşı suç işlemekten suçlu bulunarak ölüm cezasına mahkum edildi.

Basın mensuplarına yönelik saldırılar

Ağustos ayında, görünüşte gazetecilerin haklarını koruyan yeni bir yasa kabul edildi. Bu yeni yasa, hala siyaset temelli tehdit ve güvenlik güçlerinin basına uyguladığı planlı bir kısıtlama gibi görünen saldırılarına maruz kalan basın kuruluşları ve gazeteciler tarafından yetersiz olmakla eleştirildi. Bağımsız ve muhalif basın kuruluşlarında çalışanlar özellikle hedef alındı. Birkaç gazeteci tutuklandı ve işkence gördü.

■ Önde gelen radyo muhabiri Hadi El Mehdi, bir eyleme katılmadan hemen önce, 8 Eylül tarihinde Bağdat'taki dairesinde vurularak öldürüldü. Arkadaşları, öldürülmesinden önceki haftalarda gazetecinin tehditler aldığını söyledi. Öncesinde, El Mehdi ve üç gazeteci daha 25 Şubat tarihindeki eyleme katıldıkları için askerler tarafından tutuklanmış, gece boyunca tutulmuş ve tecavüz tehditleri, dayak, ve elektrik şokunun da aralarında olduğu işkencelere maruz kalırken sorgulanmıştı.

ABD güçleri tarafından yapılan insan hakları ihlalleri

ABD güçleri sivillerin şüpheli koşullarda öldürüldüğü birkaç olayda yer aldı.

■ 7 Mart tarihinde ABD-Irak ortak birliği, Kerkük'teki Allazika köyüne helikopterle geldi ve fizikçi Ayad İbrahim Muhammed 'Azawi El Ciburi'nin evine baskın yaptı. Kendisini ve öğretmen olan kardeşi Halil'i götürdüler. 8 Mart tarihinde Tikrit'teki morg, Ayad El-Ciburi'nin akrabalarıyla iletişime geçti ve önceki gün ABD güçleri tarafından oraya getirilen cesedi almaları gerektiğini söyledi. Halil El Ciburi ABD güçleri tarafından Tikrit'teki askeri kampa götürüldü. Yılın sonunda Irak gözetimine verildiği mi, yoksa serbest mi bıraktığı bilinmiyordu.

■ 30 Temmuz tarihinde aşiret reisi Şeyh Hamid Hasan ve iki akrabası, Bağdat'ın kuzeyindeki Rufayat köyünde, evleri ABD-Irak güçlerinin ortak güvenlik operasyonunda saldırıya uğrayınca öldürüldü. En az altı akrabasının -dördü kadın- yaralandığı bildirildi.

Eşref Kampı

Irak güvenlik güçleri Bağdat'ın 60 kilometre kuzeyinde bulunan Eşref Kampı'nda kontrolleri sıkılaştırmaya ve orada kalanlara şiddet uygulamaya devam etti. İsmi Yeni Irak olarak değiştirilen kamp, hala İran hükümeti karşıtı Halkın Mücahitleri Örgütü üye ve destekçisi yaklaşık 3,250 İranlı sürgünü barındırıyor. 8 Nisan tarihinde Irak birlikleri, direnenlere karşı gerçek mühimmat kullanmak da dahil olmak üzere, aşırı güç kullanarak kampa hücum etti. Kampta kalan 36'ya yakın kişi -28 erkek, sekiz kadın- öldürüldü, 300'den fazla kişi de yaralandı. Ardından, yaralanmış olanlar ve ciddi şekilde hasta olanların özel tıbbi tedavi görmek üzere kamptan ayrılması zorlaştırıldı ya da engellendi.

Üst düzey Irak yetkilileri BM Mülteci organı olan BMMYK'ya yol göstererek kampta mülteci olarak kaydedilmek isteyenlerle görüşmesine izin verilmesi için uzatma talep etmesini ve böylece kampın 2011 yılı sonunda kapatılmış olacağı konusunda ısrar etti. Yıl sonunda Irak hükümeti kapanma tarihini, kampta kalanların Bağdat Uluslararası Havalimanı yakınındaki Özgürlük Kampı'na transfer edilmesi şartıyla, 2012 yılının Nisan ayına kadar uzatmayı kabul etti.

Irak Kürdistan bölgesi

İnsanlar, özellikle Süleymaniye'de olmak üzere, Kürdistan bölgesinde de yolsuzluğu protesto eden ve

siyasi reformlar için çağrıda bulunan gösteriler düzenledi.

Birkaç yeni yasa yürürlüğe girdi. STK'lar hakkında çıkarılan yeni bir kanun, yasal kayıt sürecini kolaylaştırıyor, STK'ların yerli ve yabancı kaynaklardan fon almalarına izin veriyor, STK'ların devlet kurumlarını izleme rolü olduğunu kabul ediyor ve bilgiye erişimlerine izin veriyor ve onlara yeni şubeler açma ve iletişim ağı oluşturma olanağı tanıyor. Kadınlara yönelik şiddetle mücadele için çıkarılan yeni yasa aile içi şiddetin birçok şeklini yasaklıyor, mağdurların kimliklerini koruma gerekliliği getiriyor ve kadına yönelik şiddet vakalarını yargılamak üzere özel bir mahkeme kuruyor.

Aşırı güç kullanımı

Kürt güvenlik güçleri atış mühimmatı kullanımı da dahil olmak üzere aşırı güç kullanarak Süleymaniye ve Kalar kentlerindeki eylemleri bastırdı ve en az altı kişinin ölümüne yol açtı.

■ 17 Şubat tarihinde binlerce insan Süleymaniye'deki Sara Meydanı'nda gösteri yaparken, 15 yaşındaki erkek çocuğu Rezvan Ali kafasından vurularak anında öldü. En az 50 kişi de yaralandı.

■ 19 Şubat tarihinde 16 yaşındaki Surkev Zahid ve 28 yaşındaki Şerzat Taha, güvenlik güçleri Süleymaniye'deki kitlesel eylemin üstüne ateş açınca ciddi şekilde yaralandı. İkisi de ertesi gün hastanede öldü. En az 14 kişi de yaralandı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Muhafif siyasi parti üyeleri de dahil olmak üzere bazı demokrasi yanlısı aktivistler gözaltına alındı, işkenceye maruz kaldı ve ayrıca kötü muamele gördü.

■ 25 Şubat eylemleri sırasında Erbil'de tutuklanan Şarvan Azad Faki Abdullah dört gün gözaltında tutuldu ve işkence gördü. Bir "itiraf" imzalaması için defalarca yumrukları ve Uluslararası Af Örgütü yetkilileri onu 11 Mart tarihinde Erbil'de gördüğünde hala işkenceden kaynaklandığı anlaşılan gözle görülür yaraları bulunuyordu.

■ Aralık ayının ilk günlerinde, izinli bir İslami parti olan Kürdistan İslam Birliği'nin çok sayıda üyesi Dohuk ve Zakho şehirlerinde Kürt güvenlik güçleri tarafından tutuklandı. Birçoğu birkaç gün içerisinde serbest bırakıldı ama en az 14'ü haftalarca tutuklu kaldı. Bazılarının işkence gördüğü bildirildi. Tutuklamalar İslami göstericilerin alkol satan dükkanlara ve diğer iş yerlerine saldırmalarının hemen ardından gerçekleşti.

Basın mensuplarına yönelik saldırılar

Özellikle bağımsız basın için çalışanlar olmak üzere birçok gazetecinin güvenlik görevlileri

tarafından tehdit ve taciz edildiği, saldırıya uğradığı iddia edildi.

■ 29 Ağustos tarihinde bağımsız bir gazete olan *Awene*'nin editörü Asos Hardi, Süleymaniye'deki ofisinden çıktığında silahlı bir saldırgan tarafından dövüldü.

■ 7 Eylül tarihinde bağımsız *Levin* dergisinin editörü Ahmed Mira, üç saat boyunca Süleymaniye'de özel kuvvetler tarafından tutuldu. Bu süre boyunca tekmelemleri ve tüfeğin dipçığıyla dövüldü. Bir hakimlin emri üzerine serbest bırakıldı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü delegeleri araştırma ve hükümet toplantıları için Mart ayında Irak'ın Kürdistan bölgesini ziyaret etti.

■ İsyan günleri: Irak'taki gösteriler ve baskı (MDE 14/013/2011)

İRAN

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:

Ayetullah Seyit Ali Hamaney
(İran İslam Cumhuriyeti Lideri)

Hükümet başkanı:

Mahmud Ahmedinejad

Ölüm cezası:

sürdürülüyor

Nüfus:

74.8 milyon

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

73 yıl

5 yaş altı ölüm oranı:

binde 30.9

Yetişkin okur yazarlık oranı:

yüzde 85

İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ciddi bir şekilde kısıtlandı. Siyasi muhalifler, kadın ve azınlık hakları aktivistleri ve diğer insan hakları savunucuları keyfi olarak tutuklandı, tecrit gözaltısında tutuldu, adil olmayan yargılamaların ardından tutuklandı ve yurt dışına çıkmaları yasaklandı. Yaygın olarak görülen işkence ve diğer kötü muameleler cezasız kaldı. Dini ve etnik azınlıkların yanı sıra kadınlar da hukukta ve hukukun uygulanmasında ayrımcılığa maruz kaldı. En az 360 kişi infaz edildi; gerçek sayının çok daha fazla olduğuna inanılıyor. Aralarında en az üç çocuk suçlu vardı. Kırbaç ve vücutun bazı uzuvlarının kesilmesi cezası adli olarak uygulandı.

Arka plan

2009 başkanlık seçimlerinin ardından ve daha önceki yıllarda yapılan büyük ölçüde barışçıl olan kitlesel gösteriler esnasında, Basij milis kuvvetleri dahil olmak üzere, güvenlik güçleri eylemlerini neredeyse hiç ceza almadan sürdürdü. Yasadışı öldürmeye ve yapılan diğer ciddi ihlallere dair neredeyse hiç hesap verme zorunluluğu yoktu.

Mart ayında, BM İnsan Hakları Konseyi İran'da insan haklarını araştırmak üzere bir Özel Raportör atadı; ancak hükümet ülkeyi ziyaret etmesine izin vermedi. Ekim ayında, BM İnsan Hakları Komitesi İran'ın medeni ve siyasi haklara ilişkin kayıtlarını gözden geçirdi. Aralık ayında, BM Genel Kurulu İran'daki insan haklarını kınayan kararı onayladı.

İran askeri birlikleri, İran Kürtlerinin özerkliğini savunan PJAK (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi) isimli silahlı grubun üslerine saldırı düzenledi; en az iki sivil öldürüldü ve Irak Kürdistanı'ndaki yüzlerce aile yerinden edildi. İddialara göre, PJAK savaşçılarından arasında çocuk askerler de mevcuttu.

Kasım ayında, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu İran'ın gizlice nükleer silah yapıyor olabileceğini söyleyince, İran'ın nükleer programıyla ilgili uluslararası gerilim arttı; hükümet ise bunu reddetti. Hükümet, İran'ın nükleer programıyla ilişkili olabilecek İranlı bilim insanlarının ölümleleriyle ilgili İsrail ve ABD'yi suçladı. Tahran'da Temmuz ayında kimliği belirsiz bir tetikçi tarafından öldürülen fizikçi Dariush Rezaeinejad da bu bilim insanlarından biriydi. Hükümet, ABD yetkililerinin Suudi Arabistan'ın ABD büyükelçisinin öldürülme komplosuyla ilgili üst düzey Devrim Muhafızları üyelerinin sorumlu olduğu iddiasını yalanladı.

İfade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü

Yetkililer, 2009 yılında yapılan kitlesel gösteriler öncesinde, esnasında ve sonrasında ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğüne uygulanan katı kısıtlamaları sürdürdü ve daha fazla kısıtlamalar uygulamak istedi. Meclis, STK ve siyasi partilerin etkinlikleri de dahil olmak üzere ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüklerini daha da sınırlandıracak yasa tasarisini görüştü.

■ 2008 yılında hükümet tarafından ofisleri zorla kapatılan İnsan Hakları Savunucuları Merkezi avukatı ve kurucu üyeleri olan hapis cezasına mahkum edilmek üzere Nisan ayında tutuklanan Mohammad

Seyfzadeh ve Eylül ayında tutuklanan Abdolfattah Soltani, 2011 yılı sonunda hala tutuklu bulunuyordu.

■ Yasadışı öldürmeler ve diğer ciddi insan hakları ihlallerine karşı kampanyalar düzenleyen Laleh Parki Anneleri üyesi Zhila Karamzadeh-Makvandi'nin "yasa dışı örgüt kurmak" ve "devlet güvenliğini tehdit eden eylemler yapmak" suçlarından aldığı iki yıllık hapis cezası Aralık ayında başladı. Aynı örgütün üyesi Leyla Seyfollahi benzer bir hapis cezası uygulamasıyla karşı karşıya kaldı.

Yetkililer, 14 Şubat tarihinde Tunus ve Mısır'daki ayaklanmalarla dayanışma amaçlı yapılacak gösterilere izin vermediler ve önleyici tutuklamalar gerçekleştirdiler. Ancak yine de Tahran, İsfahan, Kermanşah, Şiraz ve diğer yerlerde gösteriler devam etti. Bu gösteriler şiddet kullanan güvenlik güçleri tarafından dağıtıldı. Güvenlik güçleri çok sayıda insanı tutukladı ve en az iki kişiyi öldürdü. Daha sonraki gösteriler de aynı şekilde zorla dağıtıldı.

■ Siyasi aktivist olan, düşünce mahkumu Haleh Sahabi, 1 Haziran günü önde gelen bir muhalif olan babası Ezatollah Sahabi'nin cenazesine gitmek üzere cezaevinden izinli olarak ayrıldığında öldü. Yere düşmeden önce, kendisine güvenlik güçleri tarafından darp edildiği belirtildi.

Güvenlik güçlerinin eyaletlerde yapılan gösterilerde aşırı güç kullandığı ve çok sayıda, muhtemelen yüzlerce göstericiyi tutukladığı bildirildi. Huzistan'da Ahvazi Arap azınlığına mensup düzinelerce insanın, 2005'teki protestoları anma amaçlı Nisan ayında yaptığı gösteri öncesinde ve esnasında öldürüldüğü bildirildi. Urmiye Gölü'nün bozulmasını engellemek için hükümete eylem çağrısında bulunan çok sayıda çevreci gösterici Nisan, Ağustos ve Eylül aylarında Doğu Azerbaycan eyaletinde tutuklandı.

Hükümet, gazeteleri yasaklayarak, internet sitelerini engelleyerek ve yabancı uydu televizyon kanallarının yayını bozarak medya üzerindeki sıkı kontrolünü devam ettirdi. Çok sayıda gazeteci, siyasi aktivist (ve akrabaları), film yapımcısı, insan hakları savunucusu, öğrenci ve akademisyen taciz edildi, yurt dışına çıkmaları yasaklandı, keyfi bir şekilde tutuklandı, işkence gördü veya hükümet karşıtı görüşler bildirdiği için hapsedildi. Önceki yıllarda tutuklanan bazı insanlar adil olmayan yargılamalar sonucu infaz edildi.

■ Beş belgesel yönetmeni ve bir yapımcı/dağıtımçı, filmleri BBC'ye satıldıktan sonra Eylül ayında gözaltına alındı. Hepsisi Aralık ayı ortasında serbest bırakıldı.

■ Öğrenci ve insan haklarıyla ilgili barışçıl etkinlikler düzenledikleri için hapis cezası alan aktivist öğrenciler Majid Tavakkoli ve Mehdi Golrou Behareh Hidayet, cezaevinde birlikte yazdıkları Öğrenci Günü bildirisi nedeniyle bir altı ay daha hapis cezasına mahkum edildi.

■ Kadın hakları aktivisti ve gazeteci Faranak Farid, Urmiye Gölü protestoları ile ilgili 3 Eylül günü Tebriz'de tutuklandıktan sonra ciddi bir şekilde dövüldü. Ardından Ekim ayında kefaletle serbest bırakıldı.

Keyfi tutuklamalar ve gözaltılar

Güvenlik yetkilileri, hükümeti eleştirenleri ve muhalifleri keyfi bir şekilde tutuklamaya ve gözaltına almaya devam etti ve bu insanları sıklıkla, uzun süre ailelerine, avukata ya da tıbbi bakıma erişimleri olmadan tecrit gözaltısında tuttu. Birçoğu işkence ya da kötü muamele gördü. Önceki yıllarda adil olmayan yargılamaların ardından hapis cezası verilen yüzlerce kişiye ek olarak, çok sayıda insan adil olmayan yargılamalar sonucu hapis cezası aldı.

■ Şubat ayında, muhalefet liderleri Mehdi Kerrubi ve Mir Hüseyin Musavi ve eşleri, 14 Şubat tarihindeki gösteriler için çağrıda bulunduktan sonra, tutuklama emri olmaksızın, ev hapsine alındılar; Mehdi Kerrubi'nin eşi Fatma Kerrubi dışındakiler yıl sonunda hala ev hapsindeydi.

■ Kasım ayında tutuklanan Muhammed Tavassoli, yasaklanan Özgürlük Hareketi'nin 2011 yılında gözaltına alınan en az beş üyesinden biriydi. 143 siyasi aktivist tarafından Başkan Hatemi'yi gelecek seçimlerin adil ve özgür olmayacağı konusunda uyarmak üzere gönderilen mektupla ilişkili olduğu iddia edildi. Diğer beş kişinin İran'ı terk etmesi yasaklandı.

■ İki yıldan fazla gözaltında tutulan ve iddialara göre Irak'ta yürüyüş yaparken yolunu kaybederek İran'a girdikleri için suçlanan ABD vatandaşları Shane Bauer ve Josh Fattal Eylül ayında yüklü bir kefaletle serbest bırakıldı ve İran'dan çıkmalarına izin verildi.

İnsan hakları savunucuları

Avukatlar da dahil olmak üzere, insan hakları savunucularına karşı yapılan baskı yoğunlaştı. Birçoğu keyfi bir şekilde tutuklandı ve hapis cezası aldı veya taciz edildi. Önceki yıllarda yapılan adil olmayan yargılamalar sonucu hapis cezası verilen diğerlerinin hapis cezaları devam etti; bunların arasında kadın ve azınlık hakları aktivistleri, sendikacılar, avukatlar ve öğrenciler de vardı. Birçoğu düşünce mahkumuydu.

Bağımsız sendikaların yasaklılıkları sürdü ve birkaç sendika üyesinin hapis cezası devam etti.

■ Yasal bir şekilde savunma yaptığı için "milli güvenlik aleyhinde eylem" ile suçlanan insan hakları avukatı Nasrin Sotoudeh'in Nisan ayında aldığı 11 yıllık hapis cezası, Eylül ayında temyiz kararı ile altı yıla indirildi. Hukuk alanında çalışmasına ve İran'dan çıkmasına getirilen 20 yıllık yasak ise yarıya indirildi.

■ Tahran'ın Bağımsız İşçi Sendikası ve Banliyö Otobüs Şirketi (Şirket-i Vahed) veznedarı olan Reza Shahabi'nin, henüz davası bitmemişken, Tahran'daki Evin Cezaevi'ndeki tutukluluğu devam etti. Sendika başkanı Mansur Ossanlu (Haziran ayında tıbbi tedavi için şartlı olarak tahliye edilmişti) gibi siyasi mahkum olan Shahabi 2010 yılının Haziran ayında tutuklanmıştı.

■ İnsan hakları savunucusu Kouhyar Goudarzi'nin, Haziran ayında tutuklanmasının ardından birkaç hafta boyunca izi bulunamadı. Daha sonra Evin Cezaevi'nde hücre hapsinde olduğu keşfedildi ve 2011 yılının sonunda hala ordaydı. Onunla birlikte tutuklanan Behnam Khaibari Ganji'nin işkence gördüğü iddia edildi ve serbest bırakıldıktan sonra Ganji intihar etti.

n Önde gelen insan hakları savunucusu Emadeddin Baghi, insan hakları ve basın etkinlikleriyle ilgili "devlete karşı propaganda yapmak"tan birer yıllık iki cezasını eş zamanlı bir şekilde doldurduktan sonra Haziran ayında serbest bırakıldı. Beş yıl boyunca her türlü siyasi ya da basınla ilgili faaliyetten men edilmeye devam etti.

Adil olmayan yargılamalar

Siyasi şüpheliler, kabul edilmiş herhangi bir cezaya tekabül etmeyen çoğunlukla muğlak bir şekilde ifade edilen suçlamalarla ciddi boyutlarda adil olmayan yargılamalara tabi tutulmaya devam etti. Çoğu kez, bazen savunma avukatları dahi olmaksızın, "itiraf"larına ya da yargılama öncesi gözaltı süresince işkence altında alındığı iddia edilen bilgilere dayanarak mahkum edildiler. Mahkemeler bu "itiraf"ların nasıl elde edildiğini soruşturmaksızın kanıt olarak kabul etti.

■ ABD'de okuyan Omid Kokabi, Şubat ayında döndüğünde Tahran havaalanında tutuklandı. "Casusluk" ve diğer suçlarla suçlanarak Ekim ayında mahkemeye çıktı. Gözaltında "itiraf" etmeye zorlandığını söyledi. Avukatı kendisine erişiminin engellendiğini söyledi.

■ Hollanda-İran vatandaşı Zehra Bahrami uyuşturucu kaçakçılığı yaptığı iddiasıyla ölüm cezasına mahkum

edildikten sadece 27 gün sonra, 29 Ocak tarihinde hiçbir uyarı yapılmadan infaz edildi. 2009 yılının Aralık ayında yapılan gösteriler sırasında tutuklanmış ve ilk olarak yasaklı bir muhalif grup ile ilişkili olduğu iddiasıyla *muharebe* (Tanrı'ya karşı düşmanlık) ile suçlanmış ancak bu suçlamayla yargılanmamıştı. Avukatı ölüm cezası için temyiz olmadığını söyledi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Yargılama öncesi tutukluluk süresince yapılan işkence ve diğer kötü muameleler cezasızlık ortamında yaygın bir şekilde uygulanmaya devam etti. Tutuklular bazen baş aşağı asılı haldeyken ayak tabanlarından ve vücutlarından darp edildi; sigara ve sıcak metal nesnelerle yakıldı; sahte infaza maruz bırakıldı; diğer mahkumlar tarafından da olmak üzere tecavüz edildi ve tecavüzle tehdit edildi; dar alanlarda tutuldular ve yeterli ışık, yemek, su ve tıbbi tedavi almaları engellendi. Tıbbi bakımın engellendiği ve ertelendiği durumlar dahil olmak üzere, 12'ye yakın bireyin gözaltındayken şüpheli koşullarda öldüğü bildirildi; ölümleri bağımsız bir şekilde soruşturulmadı. Bunun dışında en az 10 kişi, Mart ayında Tahran yakınlarında bulunan Kerec şehrindeki Ghezel Hesar Cezaevi'nde çıkan kargaşa sırasında öldü. Yetkililer tarafından herhangi bir işkence veya kötü muamele iddalarına yönelik soruşturma yapıldığı bilgisine rastlanmadı; işkence yapıldığına dair şikayette bulunanlar misillemeyle karşılaştı. Aşırı kalabalıklaşmadan dolayı, ağır cezaevi koşulları daha da kötüleşti.

■ En az dört Ahvazi Arap'ın -Reza Maghamesi, Abdol Karim Fahd Abiat, Salam ve Ejbareh Riassan Ahmed Tamimi- Mart ve Mayıs ayları arasında Huzistan eyaletinde gözaltındayken muhtemelen işkence sonucunda öldüğü bildirildi.

■ Gazeteci Issa Saharkhiz, Zahra Jabbari, Azerbaycan azınlık hakları avukatı Metinpour Said savunucusu ve muhalif din adamı Hüseyin Kazemeyni Boroujerdi, düşünce mahkumları dahil olmak üzere ciddi sağlık sorunları olduğu halde yeterli sağlık hizmetine erişimi engellenen siyasi suçlulardan birkaçıydı. Siyasi aktivist Hoda Saber, Haleh Sahabi'nin ölümünü protesto etmek amacıyla girdiği açlık grevinin ardından Haziran ayında öldü. Diğer mahkumlar, cezaevi görevlilerinin onu dövdüğünü ve yeterli tıbbi bakım almasına engel olduklarını söyledi.

Zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı cezalar

Kırbaç ve vücudun bazı uzuvlarının kesilmesi cezalarının uygulanmasına devam edildi. Kör etme cezaları uygulandı.

■ Siyasi aktivist Somayeh Tohidlou ve aktivist öğrenci Peyman Aref, Eylül ayında Başkan Ahmedinejad’a “hakaret” etmekten ayrı ayrı mahkum edildikten sonra, sırasıyla 50 ve 74 defa kırbaçlandı.

■ Hırsızlıktan hüküm giyen dört erkeğin, 8 Ekim tarihinde sağ ellerinin dört parmağı kesildi.

■ 2004 yılında Ameneh Bahrami’yi asitle saldırarak kör eden ve buna karşılık kör edilmeye mahkum edilen Majid Movahedi’nin 31 Temmuz tarihinde bir hastanede cezası infaz edilmeden kısa bir süre önce, mağdur tazminat almayı kabul edince ceza ertelendi.

Ayrımcılık - kadın

Kadınlar, zorunlu kıyafet yönetmeliği de dahil olmak üzere, hukukta ve hukukun uygulanmasında ayrımcılığa maruz kaldı. Kadınlar için yasal eşitlik talebinde bulunan Bir Milyon İmza Kampanyası’na katılanlar dahil olmak üzere, kadın hakları aktivistleri zulüm gördü ve taciz edildi. Kadınlara yönelik ayrımcı yasayı daha da ağırlaştıracak olan Aileyi Koruma Yasa taslağı, hala mecliste son onayı beklemekteydi. Bazı üniversiteler öğrencileri cinsiyete göre ayırmaya başladı.

■ Bir Milyon İmza Kampanyası aktivistleri Fatemeh Masjedi ve Maryam Bidgoli altışar ay hapis cezalarını tamamladı – Kampanya’nın imza toplamaktan tutuklanan ilk üyeleriydiler.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin hakları

Eşcinsel cinsel ilişki ile suçlanan bireyler taciz edilmeye, zulüm görmeye, kırbaç ve ölüm cezası gibi adli cezalar almaya devam etti.

■ 4 Eylül tarihinde, sadece baş harflerinden saptanan üç erkek, “fiili livata” suçundan mahkum olduktan sonra, Huzistan eyaletindeki Ahvaz kentinde, Karun cezaevinde infaz edildikleri bildirildi.

■ 2010 yılının Ağustos ayından beri tutuklu olan, eskiden devlet haber ajansında gazetecilik yapan Siyamak Ghaderi, “yalan haber yayımladığı”, “dinen kanunsuz eylemler” yaptığı ve bloguna lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerle yaptığı röportajları koymaktan hakkında yapılan suçlamalardan dolayı Ocak ayında dört yıllık hapis, kırbaç ve para cezasına mahkum edildi.

Ayrımcılık - etnik azınlıklar

Ahvazi Araplar, Azeriler, Beluciler, Kürtler ve Türkmenler dahil olmak üzere İran’daki etnik azınlık topluluklar, hukukta ve hukukun uygulanmasında devam eden ayrımcılıktan mağdur oldu. Azınlık dillerini devlet dairelerinde kullanmak ve okullarda öğretmek yasak olmaya devam etti. Azınlıkların hakları için mücadele eden aktivistler, tehditler, tutuklanma ve hapis cezasıyla karşılaştı.

■ Düşünce mahkumu Muhammed Sadık Kabudvand, Kürdistan İnsan Hakları Örgütü’nün kuruluşunda rol oynadığı için aldığı 10,5 yıllık hapis cezasını doldurmaya devam etti ve yeterli tıbbi tedavi alması engellendi.

■ Sarbaz şehriden 16 yaşındaki Beluci halkına mensup Saber Muhammed Malek Raisi, muhtemelen ağabeyini yetkililere teslim olmaya zorlamak amacıyla, 2009 yılının Eylül ayından beri alıkonuldu ve sürgünde beş yıllık hapis cezasına mahkum edildi – bu da cezasını evinden uzak bir cezaevinde tamamlaması anlamına geliyor.

Din veya inanç özgürlüğü

Hristiyanlığa dönenler, Bahailer, muhalif Şii din adamları ve Ehl-i Hak ve Derviş cemaatlerinin üyeleri dahil olmak üzere dini azınlıklar, Dini Lider’in ve diğer yetkililerin “yanlış inançlar”la –görünen o ki bu evanjelik Hristiyanlığı, Bahaizmi ve Sufiliği ima ediyordu– mücadele etme çağrısının ardından devamlı zulme maruz kaldı. Bazı şehirlerde Sünni Müslümanlar toplu ibadete getirilen sınırlamalara maruz kaldılar ve bazı Sünni din adamları tutuklandı.

■ Bahai Yüksek Öğrenim Enstitüsü’ne yönelik yapılan baskında 30’dan fazla Bahai tutuklandı ve en az yedisi dört ve beş yıl arası hapis cezasına mahkum edildi.

Enstitü, üniversiteden men edilen Bahai öğrencilere internette yüksek öğrenim veriyor. Bu yedi kişi, Mart ayında temyiz mahkemesinin kararını iptal ederek tekrardan 20 yıl hapis cezası verilen yedi liderin de aralarında bulunduğu inançlarından dolayı alıkonulan 100 Bahai’dendi.

■ 100 kadar Gonabadi Derviş (bir Sufi tarikatı), onların avukatlarından üçü ve bir haber sitesi olan *Majzooban-e Noor*’dan 12 gazeteci Eylül ve Ekim aylarında Kavar ve Tahran şehirlerinde tutuklandı. 2011 yılı sonunda, çoğunun ailelerine ya da avukatlarına erişimi olmaksızın, en az 11’i hala tutukluymdu.

■ “Din değiştirme”yle suçlanan Hristiyan papazYousef Nadarkhani’nin yeniden yargılanma süreci Eylül ayında

başladı. Müslüman bir aileden olan Nadarkhani 2009 yılının Ekim ayında tutuklandı. Din değiştirdiği Hristiyanlık'tan vazgeçmeyi reddettiği için 2010 yılında ölümüne mahkum edildi ancak bu karar Haziran ayında Yargıtay tarafından bozuldu.

■ Taybad şehrinin Sünni imamı Sayed Muhammed Fazeli Movahed, imamlıktan istifaya zorlanmasına karşı Taybad'da yapılan gösterilerin ardından Ocak ayından Ağustos ayına kadar tutuklu kaldı.

Ölüm cezası

Yüzlerce insan ölüm cezasına mahkum edildi. Resmi kaynaklar en az 360 infazın gerçekleştiğini belirtse de, başka güvenilir bilgilere göre, gizlice infaz edilen mahkumlarla birlikte, bu rakamlara ek olarak 274 kişi daha infaz edildi. Infaz edilenlerin neredeyse yüzde 80'i uyuşturucuyla ilgili suçlarla itham edilen yoksulluk içinde yaşayanlar ve Afganlar başta olmak üzere dışlanmış topluluklara mensup bireylerdi. Düzeltilen Uyuşturucu Karşıtı Yasa Ocak ayında yürürlüğe girdi; bu yasa altında ölüm cezasına mahkum edilenlerin temyiz hakkı reddedildi.

Halka açık infazların sayısı dörde katlandı; resmi olarak bu sayının 50 olduğu söylenirken, resmi olmayan kaynaklardan ek olarak altı kişinin daha infaz edildiği öğrenildi. En az üç çocuk suçu – 18 yaşın altındayken işlediği suçlardan hüküm giymiş olanlar– infaz edildi; güvenilir kaynaklar dört başka vaka daha rapor etti. Hiç taşlanarak öldürme vakası rapor edilmedi, ancak Sakineh Mohammadi Ashtiani dahil olmak üzere taşlanarak infaz edilmeye mahkum edilmiş en az 15 kişi ölüm cezasının infazını bekliyordu. Diğer binlerce mahkum infazı bekliyordu.

■ Ja'far Kazemi ve Mohammad Ali Haj Aghaei 24 Ocak tarihinde asıldı; yasaklı bir muhalif örgüt olan Halkın Mücahitleri Örgütü'yle ilişkili olmak ve "sistem karşıtı propaganda yapmak"tan *muharebeden* mahkum edildiler.

■ 21 Eylül tarihinde, ünlü bir atleti öldürmekten mahkum edilen 17 yaşındaki Ali Rıza Molla-Sultani, Temmuz ayında cinayetin gerçekleştiği Kerec şehrinde halka açık bir şekilde asıldı. Molla-Sultani, Ruhollah Dadashi isimli atleti, kendisine karanlıkta saldırdığı için nefis-i müdafaa amaçlı bıçakladığını söyledi.

■ Aralık ayında, Kürt siyasi mahkum Zeynab Jalalian ölüm cezasının hafifletildiğini öğrendi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü, ülkeye girişlerinin geri çevrilmesi konusunda İran diplomatik yetkilileri ile görüştü, ancak engeller devam etti. Yetkililer Uluslararası Af Örgütü'nden gelen iletişim kurma taleplerine nadiren cevap verdi.

■ Saygınlık içinde yaşamaya kararlı– İranlı sendikacıların hakları için mücadeleleri (MDE 13/024/2011)

■ İran: İnsan Hakları Komitesi'ne boyun eğmesi (MDE 13/081/2011)

■ Ölümüne bağlımlı: İran'daki uyuşturucu suçlarının infazı (MDE 13/090/2011)

İSRAİL VE İŞGAL ALTINDAKİ FİLİSTİN TOPRAKLARI

İSRAİL DEVLETİ

Devlet başkanı:

Şimon Peres

Hükümet başkanı:

Binyamin Netanyahu

Ölüm cezası:

adi suçlar için kaldırıldı

Nüfus:

7.6 milyon (İsrail); 4.2 milyon (İAFT)

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

81.6 yıl (İsrail); 72.8 yıl (İAFT)

5 yaş altı ölüm oranı:

binde 4.4 (İsrail); binde 29.5 (İAFT)

İsrail yetkilileri Gazze Şeridi'nde ablukayı sürdürerek insani krizin devam etmesine neden oldu ve Filistin halkının İşgal Altındaki Filistin Toprakları'ndaki (İAFT) hareketi ni kısıtlamaya devam etti. Doğu Kudüs de dahil olmak üzere Batı Şeria'da yetkililer, uluslararası hukuku ihlal ederek, çoğu Filistin toprakları üzerinde olan çit/duvarı inşa etmeyi ve yerleşim yerlerini genişletmeyi sürdürdü. Batı Şeria'da özellikle Negev'deki 'tanınmayan' mahalleler olmak üzere, İsrail toprakları içinde yaşayan Filistinlilerin evleri ve diğer yaşam alanları yıkıldı. İsrail ordusu Batı Şeria'daki göstericilere ve Gazze Şeridi sınırındaki sivillere karşı aşırı güç bazen de öldürücü güç kullandı. İsrail askeri kuvvetleri İAFT'te, 11'i çocuk, 55 sivil öldürdü. Batı Şeria'da Filistinlilere karşı bölge sakinleri tarafından uygulanan şiddet arttı ve üç Filistinli İsraili

yerleşimciler tarafından öldürüldü. Filistinlileri taciz etmekle suçlanan İsraili yerleşimciler ve askerler genellikle cezasız kaldı. Yetkililer, 2008-2009 yılları arasında gerçekleşen “Dökme Kurşun” Operasyonu sırasında İsrail güçleri tarafından işlendiği iddia edilen savaş suçları hakkında bağımsız bir soruşturma yürütmedi. İsrail yetkilileri binlerce Batı Şeria’da yaşayan Filistinliyi tutukladı. Tutuklananlardan 307’den çoğu herhangi bir suçlama veya yargılama olmadan alıkonan idari tutuklulardı. Diğerleri askeri mahkemelerden sonra hapis cezalarına mahkum edildi. İsrail 2011 yılı sonunda 4,200’den fazla Filistinli mahkumu tutuyordu. Tutukluların işkence gördüğü ve diğer kötü muamelelere maruz kaldığına dair raporlar devam etti.

Arka plan

Uluslararası toplumun İsrail ve Filistin Yönetimi arasındaki müzakereleri tekrar başlatma çabaları başarısız oldu. İsrail, Filistin’in BM’e yaptığı tam üyelik başvurusuna karşı çıktı ve Filistin UNESCO’nun üyesi olduktan sonra Filistin Yönetimi’ne ödenmesi gereken vergi hasılatını bir süreliğine vermedi.

Gazze’deki Filistin silahlı grupları güney İsrail’e ayırım gözetmeyen roketler ve havan topları atmaya devam etti ve iki İsraili sivilin ölümüne sebep oldu (bkz: Filistin Yönetimi). İsrail askeri kuvvetleri sorumlu olduğunu iddia ettikleri Filistinlileri hedef alan saldırılara devam etti. İsraili bir lise öğrencisi, Negev yakınlarında, Nisan ayında Gazze’den atılan bir roketin okul servisine çarpması sonucu öldü. Sekiz İsraili yerleşimci Batı Şeria’da Filistinliler tarafından öldürüldü. Sekiz kişiden biri Filistin Yönetimi güvenlik güçleri tarafından öldürüldü. Ağustos ayında Mısır’dan İsrail’e giriş yapan altı sivil silahlı militanlar tarafından öldürüldü, bir sivil ise İsrail’de öldürüldü.

Ekim ve Aralık aylarında İsrail, bazıları İsraili sivilleri öldürmekten dolayı hapis cezasına mahkum edilmiş 1,027 Filistinli tutukluyu, Gilad Şalit’in 18 Ekim tarihinde serbest bırakılması için tahliye etti. Şalit 2006 yılından beri Gazze’de Filistin silahlı grupları tarafından tutuluyordu ve Uluslararası Kızıl Haç Komitesi’ne erişimi engelleniyordu. İsrail, Ekim ayında 25 Mısırlı’yı da Mısır’da tutuklu bir İsrail-ABD çifte vatandaşının serbest bırakılması için tahliye etti.

Temmuz ve Ekim ayları arasında yüz binlerce İsraili daha düşük konut fiyatları ve gelişmiş sağlık ve eğitim sistemleri için çağrıda bulunan barışçıl gösterilere katıldı.

Gazze ablukası ve insani kriz

İsrail Gazze’ye 2007’de uygulamaya başladığı askeri ablukayı sürdürdü ve Mart ayında Karni Geçidi’ni kapatarak Kerem Şalom geçidini, yoğunluğu kaldırarak kapasitede olmamasına rağmen, besin maddelerinin geçebileceği tek giriş noktası yaptı. Abluka, Gazze’nin, yüzde 70’inin insani yardıma muhtaç olduğu, 1,6 milyonluk nüfusunun yüzleştigi insani krizi körükledi. İthal malların neredeyse tümüne uygulanan yasaklamalar devam etti ve ekonomiyi güçsüzleştirdi. İhracat mallarına yönelik ciddi kısıtlamalar kısıtlı arttırdı ve fiyatları yükseltti. Abluka uluslararası hukuku ihlal eden kolektif bir ceza olarak algılandı ve özellikle çocuklarla hastaları etkiledi. İsrail yetkilileri yüzlerce hastanın tıbbi yardım almak için Gazze’den ayrılmasını engelledi.

Mısır, Mayıs ayında Refah Kapısı’nı Gazzelilere açtı fakat Gazze giriş çıkışlarını sıkı şekilde kontrol etmeye devam etti. En az 36 Filistinli, İsrail’in Mısır ve Gazze arasında, eşya kaçakçılığı için kazılan tünellere yaptığı hava saldırılarında veya kazalarda öldürüldü.

İsrail’in deniz kuvvetleri ablukayı kırmak isteyen uluslararası filoların önünü kesti. Eylül ayında BM Araştırma Kurulu Gazze’ye uygulanan ablukanın yasal olduğunu açıkladı fakat Gazze’ye uygulanan kapatma rejiminin yasallığı hakkında bir açıklama yapmadı.

Batı Şeria’daki kısıtlamalar

500’ün üzerinde İsrail kontrol noktası ve bariyerler Filistinlilerin Batı Şeria’daki işyerlerine, okullara ve hastanelere erişimlerini engellemeyi sürdürdü. İsrail’in inşa etmeye devam ettiği ve çoğu Filistin topraklarında olan 700 kilometrelik çit/duvar nedeniyle binlerce çiftçi su kaynaklarına ulaşamadı. Kudüs’e girme izni olan Batı Şeria Filistinlilerin duvardaki 16 geçiş noktasından sadece dördünü kullanmalarına izin verildi.

Uluslararası hukuku ihlal ederek inşa edilen ve kurulan İsrail yerleşimleri çevresindeki bölgelere Filistinlilerin ulaşımını kısıtlandı. Yerleşimlerin inşasında artış gözlemlendi. Doğu Kudüs dahilinde Batı Şeria’daki yerleşimlerde 2011 yılı sonunda 500,000’den fazla kişi yaşıyordu.

Hareket kısıtlamaları 70 köyde 200,000’in üzerinde Filistinliyi gidecekleri yerlere direk yolun iki ila beş katı uzunluğunda rotalar kullanmaya zorladı ve bu nedenle bu kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılamaları zorlaştı.

Barınma hakkı – zorla tahliyeler

İsrail yetkilileri çoğu Filistinli yerleşimcilere, halen İsrail'in planlama ve imar yetkilerini elinde tuttuğu Doğu Kudüs ve Batı Şeria'nın C Bölgesi'nde inşa izni vermeyerek barınma haklarını ihlal etti. İsrail yetkilileri Batı Şeria'da izinsiz inşa edilmiş Filistinlilere ait evlerin yıkımını arttırdı. 2011 yılında 620'nin üzerinde yapı yıkıldı. Bu yıkımların sonucunda 1,100'e yakın Filistinli yerinden edildi, bu rakamlar 2010 yılından beri yüzde 80 artış gösterdi. 4,200'e yakın kişi de 170 hayvan barınağı ve 46 sarnıcın yıkılmasından etkilendi. Savunmasız Bedeviler ve hayvan yetiştiren topluluklar etkilenenlerin başında geldi ve hareketlerinin kısıtlanması, tekrarlanan yıkımlar ve yerleşimcilerin şiddet uygulaması nedeniyle zor durumda kaldılar.

■ Haziran ayında İsrail güçleri kuzey Ürdün Vadisi'ndeki hayvan yetiştirmekle geçinen Hadidiya topluluğunun 33 yapısını yıkarak birçok aileyi evsiz bıraktı. Yüksek Adalet Mahkemesi'ne yapılan başvuru Kasım ayında çıkarılan yıkım emirlerinin geçici bir kararla durdurulmasıyla sonuçlandı.

Yetkililer İsrail'in içinde bulunan Filistinli evlerin yıkımlarını da hızlandırdı. Özellikle inşa yasağı olan “tanınmayan” köylerdeki yapılar hedef alındı. Eylül ayında hükümet güney Negev bölgesinde inşa edilen ‘yasa dışı’ Bedevi yapıları düzenleme kararını onayladı. Eğer uygulanırsa bu karar İsrail'de yaşayan binlerce Filistin vatandaşının zorla tahliyesine neden olabilir.

■ Negev'deki “tanınmayan” köylerden biri olan El Arakib köyündeki kulübeler ve diğer yapılar, 2010 yılında yapılan yıkımlardan sonra, 2011 yılında da en az 20 defa yıkıldı. Temmuz ayında İsrail yetkilileri tekrar tekrar yapılan yıkımların ve tahliyelerin masrafları için açıkları davada köy halkından 1.8 milyon Yeni İsrail Sekeli (yaklaşık \$500,000) talep eden yasal süreci başlattı.

Aşırı güç kullanımı

İsrail güçleri, Batı Şeria'daki göstericilere, Lübnan ve Suriye sınırlarındaki protestoculara karşı ve Gazze ve kıyılarındaki “yasak bölgeyi” yürürlüğe koymak için gerçek mühimmat ve aşırı güç kullandı. İAFT'te 11'i çocuk 55 Filistinli sivil öldürüldü. Öldürülenlerin arasında dokuz çocuk 22 sivil Gazze toprakları ve deniz sınırları dahilinde İsrail tarafından açılan ateşte öldürüldü. Ordu bu olayların bazıları hakkında iç soruşturma başlattı fakat bu iç soruşturma ne şeffaf ne de bağımsızdı.

■ İddialara göre İsrail askerlerinin 15 Mayıs ve 5 Haziran tarihlerinde, Lübnan ile İsrail sınırında ve Suriye ile İsrail işgali altındaki Golan sınırında eylem yapan Filistinli mültecilere ve diğerlerine ateş açması sonucunda 35'in üzerinde kişi öldü, yüzlerce kişi de yaralandı. Bazı göstericiler askerlere taş attı, bazıları da sınırı geçip Golan Tepeleri'ne gitti fakat göstericiler ateşli silah taşımıyordu ve askerlerin hayatlarını doğrudan tehlikeye atacak davranışlar sergiliyordu gibi gözüküyordu. İsrail ölü sayısı ve olayın akışı ile ilgili ayrıntıları kabul etmedi.

■ İsrail askerleri Batı Şeria'nın Nabi Saleh kentinde çit/duvarı ve yerleşimlerin genişletilmesini protesto eden Filistinli göstericilere karşı tekrar tekrar aşırı güç kullandı. 9 Aralık tarihinde, 28 yaşındaki Mustafa Tamimi, askeri cipe taş attıktan sonra yakın mesafeden atılan ve askeri düzenlemeleri ihlal eden, göz yaşartıcı bombanın suratına çarpmasıyla ölümcül şekilde yaralandı.

Cezasızlık

Ocak ayında İsrail'in Türkel Komisyonu, İsrail güçlerinin 2010 yılının Mayıs ayında Gazze'ye giden filo gemilerine saldırıp dokuz Türkiye uyruklu bireyin ölümüne sebep oldukları olayda uluslararası insancıl hukuku ihlal etmediklerini açıkladı, fakat ölümler konusunda bir bildiri yapmadı.

Yetkililer savaş suçları ve 2008-2009 yılları arasında gerçekleşen ve yüzlerce Filistinli sivilin ölümüyle sonuçlanan “Dökme Kurşun” Operasyonu sırasında işlendiği iddia edilen suçlar hakkında güvenilir, bağımsız sorgulamalar yürütmedi. Fakat belirli konular hakkında yapılan bazı askeri polis soruşturmaları sürdürüldü.

Filistinlilere karşı kötü muamele ile suçlanan İsrail yerleşimciler ve güvenlik güçleri genellikle cezasız kaldı. İsrail yetkilileri soruşturma açtı fakat bu soruşturmalar nadiren kovuşturma ile sonuçlandı. İsraili STK Yesh Din, yerleşimcilerin kötü muamele etmeleri üzerine açılan ve 2005'ten beri Yesh Din tarafından incelenen resmi araştırmaların yüzde 90'ının araştırma yetersizliğinden kapatıldığını açıkladı. Filistinlilerin şikayetleriyle 2000-2010 yılları arasında İsrail askerlerinin ihlalleri hakkında açılan dosyaların sadece yüzde 3.5 kadarının davayla sonuçlandığı bildirildi.

Yargısız tutuklamalar

İsrail yetkilileri İAFT'ndan en az 307 Filistinli'nin 2011 yılında suçlama veya yargı olmadan, tutuklulardan ve avukatlarından saklanan ve gizli bilgiler üzerine kurulmuş yenilenebilir idari tutuklama emirlerine dayanarak gözaltına alındığını bildirdi. Üç kadın idari tutuklu, Gilad Şalit'in Hamas tarafından serbest bırakılması için takas yapılan tutuklular arasındaydı.

■ Yazar ve akademisyen Ahmed Katameş Nisan ayında tutuklanarak Eylül'de yenilenen altı ay süreli idari tutuklama emri ile hapse atıldı. 2011 yılı sonunda halen hapisteydi. Katameş bir düşünce mahkumu.

Cezaevi koşulları – aile ziyaretlerinin engellenmesi

İsrail yetkilileri 2007'den beri yürürlükte olan kuralları sürdürerek Gazzeli Filistinli tutukluların aile ziyaretlerini engellemeye devam etti. 2011 yılında 200'ün üzerinde Gazzeli tutuklunun serbest bırakılmasına rağmen yıl sonunda 440 tutuklu halen İsrail cezaevlerinde tutulmaktaydı. Batı Şerai tutukluların yakınlarına genellikle belirsiz “güvenlik” sorunlarından dolayı ziyaret izni verilmedi.

Adil olmayan yargılamalar

İAFT'nda yaşayan Filistinlilerin askeri mahkemeler tarafından yargılanması sürdürüldü ve bu kişilerin dava öncesi sorgulamalarda avukata erişimleri engellendi. 27 Eylül tarihinde 1676. numaralı Askeri Nizami Filistinlilerin İsrail askeri mahkemeleri tarafından yargılanabilme yaşını 16'dan 18'e yükseltti. Bu karardan önce 16 ve 17 yaşındaki kişiler askeri mahkemeler tarafından reşit konumunda yargılanmıştı. Bu karar çocuk tutukluların sorgulamalar sırasında yanlarında hukuk müşaviri bulundurma veya 16 yaşından büyük çocukların yetişkinlerden tutuklulardan ayrı tutulma hakları konusunda bir gelişme getirmidi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

İçlerinde çocukların da bulunduğu kişilere işkence ve diğer kötü muamele yapıldığı iddiaları sürdü. En çok duyulan işkence yöntemleri arasında dövülme, tutuklu veya tutuklunun ailesine karşı tehdit, uykusuz bırakma ve uzun süre acı verici pozisyonlarda zincirleme bulunmaktaydı. Zorla alınan itiraflar İsrail askeri mahkemeleri tarafından kanıt olarak kabul edildi.

■ 14 yaşındaki İslam Dar Ayyoub 23 Ocak tarihinde Batı Şeria'nın El-Nabi Saleh kentindeki evinde sabah

saat iki civarlarında tutuklandı. Gözleri bağlanan ve kelepçelenen Ayyoub askeri cip ile Halamish üzerinden Ma'ale Adumim polis karakoluna götürüldü. Burada avukatsız sorguya çekilen Ayyoub'a dinlenme, yemek yeme veya tuvalet ihtiyacını görme izni verilmedi. Ayyoub'dan alınan bilgiler El-Nabi Saleh kentinde protesto düzenleyen Bassem Tamimi'nin (bkz: yandaki bölüm) suçlamasında kullanıldı.

■ Şubat ayında Gazzeli mühendis Dirar Abu Sisi zorla Ukrayna'dan İsrail'e getirildi ve Aşkelon yakınlarındaki Shikma Cezaevi'nde tutuldu ve 25 gün avukatını görmesine izin verilmedi. Nisan ayında Hamas'ın askeri bölümü için roket tasarlamak suçundan cezalandırıldı. Avukatı İsrail yetkililerin Sisi'nin her şeyi itiraf ettiğini söylediğini fakat itirafının işkence zoruyla alındığını bildirdi. Yılın sonunda halen cezaevinde hücre hapsinde tutulmaktaydı.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

İsrail Parlamentosu Knesset ifade ve örgütlenme özgürlüklerini kısıtlayan kanunlar çıkardı. Bunlardan biri İsrail topraklarında ve Batı Şeria'daki İsrail yerleşimlerinde İsrail'i savunan kişileri ve kuruluşları boykot etmeyi suç olarak tanımlayan bir kanundu. Bir diğeri insanların veya kuruluşların Nakba Günü'nü (felaketi) -Filistinlilerin 1948'de tahliyelerini tanımlamak için kullandığı bir terim– anmak adına yaptıkları eylemleri suç kılıyordu. Knesset, özellikle 2009 yılında BM'nin Gazze'deki Hakikat Bulma Komisyonu'yla işbirliği yapan İsrail insan hakları STK'larının yurt dışından aldığı finansal yardımları sınırlama veya yasaklama kanununu tartıştı, fakat 2011 yılının sonunda bu kanun daha onaylanmamıştı.

Batı Şeria'daki duvar inşaatı ve İsrail yerleşimleri karşıtı, çoğu barışçıl, protestolara katılan Filistinli aktivistlerin tutuklanmaları ve İsrail askeri mahkemeleri tarafından yargılanmaları sürdürüldü. İsrail yetkilileri en az 14 Filistinli gazeteciye tutukladı. Bunların ikisi idari tutuklu olarak gözaltına alındı.

■ Haziran ayında askeri temyiz mahkemesi Bil'in kentinden gelen duvar inşaatı karşıtı barışçıl aktivist Abdallah Abu Rahma'nın hapis cezasını bir yıldan 16 aya çıkardı. Baskı altında sorgulamaları yapılan çocukların verdiği ifadelere dayanarak kışkırtmacı davranışlar sergilemek ve kanun dışı gösteriler düzenlemekten suçlu bulunmuştu. Rahma bir düşünce suçlusudur. Mart ayında hapis cezasının tamamını çektikten sonra serbest bırakıldı.

■ Bassem Tamimi, uzun süredir İsrail politikalarını

eleştiren bir aktivist, 24 Mart tarihinde tutuklanarak al-Nabi Saleh kentinde protestolar düzenlemekten suçlu bulundu. Askeri mahkemede görülen davası 2011 yılının sonlarında halen sürüyordu ve Tamimi halen tutuklu yargılanıyordu. Tamimi bir düşünce mahkumudur.

Mülteciler ve sığınmacılar

İsrail yetkilileri Eritreli ve Sudanlı sığınmacıların mülteci-belirleme mekanizmalarına ulaşmalarını engellemeyi sürdürdü. İsrail'deki 45,000 sığınmacının yaklaşık yüzde 80'i Eritre ve Sudan'dan geliyor. Bu sığınmacılara geçici dokümanlar verildi fakat çalışmalarına veya sağlık ve refah hizmetlerine ulaşmalarına izin verilmedi. Diğer ülkelerden gelen sığınmacıların sadece az bir kesimine mülteci statüsü verildi.

İleride sığınmacıları caydıracak tedbirler millet meclisinde onaylandı. Mart ayında Knesset Sızmaları Önleme Yasası'nın ilk okumasını kabul etti. Bu yasaya göre göçmenler ve sığınmacılar en az üç yıl hapis cezasına çarptırılabilir. Eylül ayında Yapı ve Planlama Milli Kurulu sığınmacılar için İsrail'in Mısır sınırında inşa edilmesi tasarlanmış 10,000 yataklı cezaevinin planlarını yayımladı. Mart ayında İsrail ordusunun Mısır'dan İsrail'e gelen mültecileri, sığınma başvurularını gözden geçirmeden "sıcağı sıcağına" ülkelerine geri göndermeyi" bırakacağını açıklamasına rağmen STK'lar Temmuz ayına kadar geri gönderilen mülteci vakalarıyla karşılaştı.

Düşünce mahkumları – İsrail vicdani retçiler

2011 yılında en az üç İsrailli vicdani retçi, İsrail'in Filistin topraklarını işgaline karşı oldukları nedeniyle askerlik hizmetlerini yapmayı reddetmekten tutuklandı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

🚗 Uluslararası Af Örgütü Heyeti Mayıs ve Kasım aylarında İsrail ve İAFT'yi ziyaret etti.

📄 Uluslararası Af Örgütü'nün İsrail ve Filistin'in Gazze çatışmasıyla ilgili soruşturmasına dair değerlendirmesi güncellendi (MDE 15/018/2011)

📄 BM panelinin filo saldırısı hakkında bulgularından sonra Gazze ablukası kaldırılmalı (MDE 15/030/2011)

MISIR

MISIR ARAP CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Muhammed Hüseyin Tantavi (Şubat ayında Muhammed Hüsnü Mübarek'in yerine geçti)
Hükümet başkanı:	Kemal Ganzuri (Ocak ayında Ahmet Nazif'in yerine geçen Ahmet Şefik'in yerine Mart ayında geçen Essam Şerif'in yerine Aralık ayında geçti)
Ölüm cezası:	sürdürülüyor
Nüfus:	82.5 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	73.2 yıl
5 yaş altı ölüm oranı:	binde 21
Yetişkin okur yazarlık oranı:	yüzde 66.4

Hüsnü Mübarek'i Şubat ayında iktidarı bırakmaya zorlayan "25 Ocak Devrimi" sırasında polis ve diğer güvenlik güçleri tarafından en az 840 kişi öldürüldü ve 6,000 kişi de yaralandı. Muhammed Hüseyin Tantavi'nin başkanlığını yaptığı Silahlı Kuvvetler Yüksek Konseyi (SCAF) iktidarda Hüsnü Mübarek'in yerini aldı ve Mübarek, oğulları ve diğer yetkililerle beraber mahkemeye çıkarıldı. Fakat gösteriler devam etti. Ordu ve polis zaman zaman aşırı güç ile cevap verdi. SCAF siyasi tutukluları serbest bıraktı. Şimdiye kadar yasaklanmış siyasi partiler ile bağımsız sendikalara resmi kayıt yaptırmaları için izni verdi. Fakat 30 yıldır süren olağanüstü hal kaldırılmadı, grevler yasaklandı, medya kısıtlamaları arttırıldı ve çoğu reformların yavaşlığını protesto eden gösterilerle bağlantılı olarak tutuklanan 12,000'in üzerinde sivil, askeri mahkemelerde yargılandı ve mahkum edildi. Hüsnü Mübarek'in ünlü Devlet Güvenlik Soruşturma Servisi istihbarat birimi kapatıldı fakat tutukluların işkence görmesi olağan ve yaygındı. Gözaltına alınan kadınlardan bazılarının ordu görevlileri tarafından zorla "bekaret testinden" geçirilmesi olaylara şoke edici yeni bir boyut kazandırdı. Ordu Kahire ve başka yerlerdeki kaçak yerleşim merkezleri (varoşlar) sakinlerini ve boş toplu konutlarda barınan işgalcileri zorla tahliye etti. Kadınların gösterilere katılımı dikkat çekiciydi fakat kadınlar yasalarda ve uygulamada ayrımcılığa uğramaya devam etti. Özellikle Kıpti Hristiyanları olmak üzere dini azınlıklara karşı ayrımcılık devam etti. En az 123 kişi ölüm cezasına mahkum edildi. En az bir kişinin ise infazı gerçekleştirildi. Sınır bekçileri Mısır'ın Sinai sınırından İsrail'e geçmeye

çalışan göçmen, mülteci ve sığınmacılara ateş açmaya devam etti. Sudan'daki sınırı da dahil olmak üzere 2011 yılında 20 kişinin öldürüldüğü bildirildi. Diğerleri kovuşturuldu veya ciddi insan hakları ihlallerine maruz kalma riski ile karşı karşıya oldukları ülkelere zorla geri gönderildi. İddialara göre bu kişilerden bazıları insan ticareti mağduruydu.

Arka plan

30 yıldır iktidarda olan Başkan Mübarek, güvenlik güçlerinin ölümcül ve aşırı güç kullanarak karşılık verdiği 18 gün süren Mısır genelindeki kitlesel ve çoğunlukla barışçıl gösterilerin sonucu olarak, 11 Şubat tarihinde istifa etti. Resmi raporlara göre 840 kişi gösterilerle bağlantılı olarak öldü ya da öldürüldü. 6000'in üzerinde kişi yaralandı. Binlerce kişi gözaltına alındı, çoğu işkence ve kötü muameleye maruz kaldı. SCAF aracılığıyla ordu iktidarı ele geçirdi fakat sonra Kasım ayında başlayıp 2012 yılının başlarında bitecek parlamento seçimlerine kadar geçici sivil başkanlar ve hükümet bakanlarını göreve atadı. Başkanlık seçimlerinin 2012 yılının ortasında yapılacağı sözü verildi.

Hüsnü Mübarek'in iktidarı bırakmasından hemen sonra SCAF 1971 Anayasası'nı askıya aldı ve birkaç hakkı garanti altına alan bir Geçici Anayasa Bildirgesi yayımladı. Yüzlerce idari tutuklu serbest bırakıldı. Mart ayında uzun süre yasaklanmış fakat kuvvetli Müslüman Kardeşler ve diğer örgütlere resmi kayıt yapma ve yasal olarak çalışma izni verildi. Bunun ardından parlamento seçimlerine katıldılar. Müslüman Kardeşler'in siyasi partisi olan Özgürlük ve Adalet Partisi erken seçim sonuçlarında en güçlü parti olarak ortaya çıktı. Hüsnü Mübarek'in Ulusal Demokrat Partisi Nisan ayında dağıldı.

Mart ayında İçişleri Bakanlığı haftalardır süren gösterilerin baskısı karşısında işkence ve diğer kötü muamele ile tanınan Devlet Güvenlik Soruşturma Servisi (DGSS) istihbarat birimini kapattı. Kapatılmadan önce DGSS memurlarının işlenen insan hakları ihlallerini belgeleyen kanıtları yok ettiğini duyan aktivistler DGSS'nin İskenderiye ve Kahire'deki merkezlerine zorla girdi. DGSS'nin yerini Ulusal Güvenlik Teşkilatı aldı fakat işkence veya insan hakları ihlallerine karşı DGSS görevlilerinin yeni teşkilat tarafından işe alınması veya transfer edilmesi sırasında herhangi bir güvenlik araştırması yapıp yapılmadığı net değil. DGSS'nin başı Ocak ve Şubat aylarında göstericilerin öldürülmesi ile bağlantılı olarak suçlandı.

SCAF ülkede ulusal olağanüstü hal durumunu bozmadı ve Eylül ayında Olağanüstü Hal Yasası'nı yol kapatmak, söylenti yaymak ve "çalışma özgürlüğüne karşı" görülebilecek davranışlarda bulunmayı suç sayan maddeler ekleyerek genişletti. Ceza yasasına yapılan değişiklikler "eşkıyalık", kaçırma ve tecavüz suçlarının cezalarını bazı koşullarda ölüm cezasına kadar ağırlaştırdı. Grev yapmayı ve "çalışmayı engelleyici" herhangi bir çeşit gösteri düzenlemeyi suç haline getiren 2011 yılının 34. Kanunu'nu yasalaştırıldı. Ekim ayında, çoğu Kıpti, 28 kişinin ölümüne sebep olan şiddetin ardından SCAF cinsiyet, köken, dil, din ve inanç kökenli ayrımcılığı yasakladı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Görevlilerin cezasız işkence yaptığı DGS'nin kapatılmasına rağmen polise ve silahlı kuvvetlere karşı yapılan işkence ve diğer kötü muamele suçlamaları devam etti ve birkaç tutuklu gözaltında şüphe uyandıran durumlarda öldü. Haziran ayında Cumhuriyet Savcısı işkence suçlamalarını incelemeleri için üç yargıçlık bir heyet kurdu. Polise karşı yapılan bazı suçlamaların araştırılmasına rağmen silahlı kuvvetlere karşı yapılan suçlamaların hiçbirisi yeterli şekilde araştırılmadı ve kovuşturulmadı.

■ Mustafa Gouda Abdel Aal 9 Mart günü Kahire'nin Tahrir Meydanı'nda askerler tarafından yakınlardaki Mısır Müzesi'ne sürüklendi, dövüldü ve tutuklandı. Gözlerini ve ellerini bağladıktan sonra Mustafa'yı yere yatırıp üzerine su döktüler, penis ve makatından ona elektrik verip sırtını elektrik kabloyla kırbaçladılar. Heikstep Askeri Cezaevi'ne getirilmeden önce diğer tutuklularla beraber bir gece kamyonette kaldı. Cezaevinde tutuklular dövüldü ve askeri kovuşturma sorgucuları tarafından istihza edildi. Memurlar görünürdeki yaraları veya kanlı kıyafetleri hakkında hiçbir şey sormadı ve cezaevinin kafeteryasında askeri mahkeme karşısında yargılanmadan önce elektrikli coplarla dövüldüler. Aşırı derecede adil olmayan yargılanmalardan sonra bir ila yedi yıl arası hapis cezasına mahkum edildiler ve Tora Cezaevi'ne sevk edildiler. SCAF'ın çıkardığı aftan sonra 23 Mayıs tarihinde serbest bırakıldılar. Mustafa Gouda Abdel Aal'ın işkence yaraları halen görülebiliyordu.

■ 26 Ekim tarihinde iki polis memuru, İskenderiye mahkemesi tarafından Halid Said'in ölümüne sebep olmaktan yedi yıl hapis cezasına mahkum edildi. Said 2010 yılının Haziran ayında polis tarafından halkın gözü önünde vahşice dövüldü ve ölümü Mübarek karşıtı

protestoların baş sebebi oldu. Mahkeme ölüm sebebini boğazına tıklan naylon poşet dolusu ilaç olduğunu belirten ikinci otopsinin bulgularını göz önünde bulundurmadi. Aralık ayında iddia makamı dava sonucunu temyize götürdü.

Adil olmayan yargılamalar

28 Ocak'ta polislin sokaktan çekilmesinden ve yerine gösterileri denetlemesi için ordunun getirilmesinden sonra protestoya bağlı suçlar işlediği ve şiddet kullandığı iddialarıyla suçlananlar, sivil olmalarına rağmen, ceza mahkemeleri yerine askeri mahkemeler tarafından yargılandı. Askeri mahkemeler ne tarafsız ne de bağımsızdı. Askeri adliye göre, Ağustos ayına kadar 12,000 kişi askeri mahkemeler tarafından "eşkıyalık", sokağa çıkma yasağını ihlal etme, mala zarar verme ve "orduya hakaret" veya "çalışmayı engelleme" suçlarından yargılandı. Çoğu, hükümleri askıya alındıktan veya haklarında af çıkarıldıktan sonra serbest bırakıldı, fakat binlerce kişi yıl sonunda halen gözaltındaydı.

■ Amr Abdallah Al-Beheiry Şubat ayında askeri mahkeme tarafından sokağa çıkma yasağını ihlal etme ve kamu görevlisine saldırma suçundan beş yıl hapis cezasına mahkum edildi. Amr Abdallah Al-Beheiry ilk kez 26 Şubat tarihinde Kahire'deki parlamento binasının önünde askerler ve polisler, protestocuları zorla dağıtırken tutuklandı. Bu olay sırasında tutuklananların çoğu serbest bırakılmadan önce dövüldü ve vücutlarına elektrik şoku verildi. Fakat Amr Abdallah Al-Beheiry iddialara göre aldığı yaraların filme alınmasından dolayı tekrardan tutuklandı. Askeri mahkeme yargıcı, adil olmayan yargılanma sırasında Amr Abdallah'ın ailesinin tuttuğu avukat tarafından savunulmasına izin vermedi ve mahkemenin tuttuğu avukatın davaya bakmasını istedi. İlk başta Wadi Gedid Cezaevi'ne gönderildi ve burada Amr Abdallah ve diğer tutuklular saldırıya uğradı, tuvalet ihtiyaçlarını görmek için sadece günde bir kez hücrelerinden çıkmalarına izin verildi. Amr Abdallah daha sonra Natrun Cezaevi'ne sevk edildi. Senenin sonunda halen bu hapisanede temyiz kararını bekliyordu.

■ Mısır Genel Petrol Şirketi tarafından işten atıldıktan sonra Petrol Bakanlığı'nın önünde oturma eylemi düzenleyen beş işçi tutuklandı, 2011'in 34. Kanunu'na dayanarak yargılandı ve Haziran ayında askeri mahkemenin yargı ve kararı ile dondurulmuş hapis cezası aldı.

Aşırı güç kullanımı

Güvenlik güçleri Hüsnü Mübarek'in iktidardan düşürülmesinden önce göstericilere karşı ölümcül ve benzeri aşırı şiddet taktikleri kullandı. Gardiyanlar da bazı tutukluları vurarak öldürdü. Sonra askeriye, askeri polis ve merkez güvenlik kuvvetleri siyasi ve insan hakları reformlarının yavaşlığına ve yetersizliğine kızan göstericilerin yeniden başlattığı protestoları zor kullanmaya devam ederek dağıttı. Zaman zaman göstericiler "eşkıyalar" tarafından saldırıya uğradı. Bu eşkıyalar sivil kıyafetli silahlı kişilerdi ve polis veya eski iktidar partisi yandaşlarıyla bağlantıları olduğuna inanılıyor. Çoğu zaman güvenlik güçleri düşünmeden göstericilere göz yaşartıcı gaz, av tüfeği msketleri ve lastik mermilerle saldırdı, mühimmat kullandı ve en az bir kere de zırhlı tankları protestocuların üzerine sürdü.

■ 9 Ekim tarihinde çoğu Kıpti olan kişilerin Kahire'deki Maspero devlet televizyonu binasının önünde düzenlediği gösteri şiddetin sivil kıyafetli bir grup silahlı kişi tarafından başlatıldığını iddia eden güvenlik kuvvetleri tarafından aşırı şiddet kullanarak dağıtıldı. Çoğu protestocu, biri asker 28 kişi öldü ve birçok kişi mühimmatla vurulduklarından veya zırhlı tanklar tarafından ezildiklerinden dolayı yaralandı. SCAF araştırma başlattı ve eylemcilerin tekrar Tahrir Meydanı'na toplanmasından sonra davayı Cumhuriyet Savcısı'na devretti. Cumhuriyet Savcısı davayı araştırması için bir tetkik hakimi atadı. Maspero'da 14 eylemcinin cinayetiyle suçlanan üç askerin davaları Aralık ayında, tetkik hakimi bulgularını açıklayamadan başladı.

■ Kasım ayında askeriye ve merkez güvenlik kuvvetleri Tahrir Meydanı'ndaki protestocuları, ailelerini ve "25 Ocak Devrimi" mağdurlarını dağıttıktan sonra, Kahire'deki İçişleri Bakanlığı binasının önünde beş gün boyunca güvenlik güçleri ve protestocularla arasında çatışma yaşandı ve güvenlik güçleri göstericilere göz yaşartıcı gaz, av tüfeği msketleri ve mühimmat kullanarak saldırdı. Yaklaşık 51 kişi öldü, 3,000 kişi yaralandı ve diğerleri yasa dışı toplantı yapma, protestoculara silahla saldırma, trafiği engelleme, mülke zarar verme, memura saldırma gibi suçlardan tutuklandı.

■ Aralık ayında askeri polis ve diğer güvenlik güçleri Bakanlar Kurulu binasının yakınlarındaki protestocuları dağıtmak amacıyla aşırı ve orantısız güç kullanarak onlara mühimmat ile saldırdı. En az 17 kişi, çoğu kurşunla vurularak, öldürüldü ve yüzlerce kişi de

yaralandı veya tutuklandı. Birçok kadın gözaltındayken acımasızca dövüldüklerini ve cinsel taciz ile tehdit edildiklerini açıkladı.

İfade ve örgütlenme özgürlüğü

Hüsnü Mübarek'in iktidardan düşmesinden önce yetkililer göstericilerin örgütlenme çabalarını telefon ve internet hatlarını kestirerek engellemeye çalıştı. SCAF yönetimi altında medyaya yeni kısıtlamalar getirildi, güvenlik güçleri televizyon kanallarını bastı ve gazetecileri, blog yazarlarını hapse atmakla tehdit etti. SCAF insan hakları örgütlerini hedef alan hareketlerde de bulundu.

■ Blog yazarı Maikel Nabil Sanad Nisan ayında gerçekleşen adil olmayan bir askeri mahkeme davasından sonra SCAF'a "hakaretten", Tahrir Meydanı'ndaki protestoculara karşı kullanılan şiddeti eleştirmekten ve askerlik görevini yerine getirmeye itiraz etmekten dolayı üç yıl hapis cezasına mahkum edildi. Ağustos ayında protesto etmek amacıyla açlık grevine başlayan tutuklu Sanad, Ekim'de iade-i mahkemesi istenmesine rağmen serbest bırakılmadı. Dava avukatının isteğiyle akıl hastanesine sevk edildi. Davalara ne kendisi ne de kendi avukatları katılabildi. Askeri mahkemenin davaya tekrar bakmasıyla cezası iki yıla indirildi. Düşünce mahkumu olan Sanad sene sonunda halen tutukluymuş ve gerekli tıbbi yardımı alamıyordu. 31 Aralık tarihinde açlık grevine son verdi.

Yetkililer, 37'ye yakın insan hakları kuruluşunun resmi kayıtlarının ve finansmanlarının incelendiğini ve Yüksek Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kayıtsız faaliyet yapmış veya yetkililerin izni olmadan yurt dışından destek almış, ya da "izinsiz" siyasi faaliyetlerde bulunmuş kuruluşlara karşı "ihane" veya "komplo" suçlamaları ile dava açmayı düşündüğünü açıkladı. Merkez Bankası, bankalardan, STK'ların ve aktivistlerin tüm maali işlem tutanaklarını Dayanışma ve Sosyal Adalet Bakanlığı'na vermelerini istedi. Aralık ayında güvenlik güçleri 17 insan hakları STK'sına baskın düzenledi ve bilgisayar ve dokümanlarına el koydu.

Kadın hakları

Kadınlar hukukta ve uygulamada ayrımcılık yaşamaya devam etti fakat hem Hüsnü Mübarek'in iktidardan düşmesi öncesinde hem de sonrasında protestolarda büyük bir rol oynadılar. Bazı kadın aktivistler ve gazeteciler cinsel ve diğer tacizlerin hedefi oldu.

■ Kahire'nin Tahrir Meydanı'nda, 9 Mart tarihinde ordu

tarafından zorla dağıtılan protestocular arasında tutuklanan 18 kadından biri hariç hepsi giysileri çıkartılıp arandı ve yedisi de Heikstep Askeri Cezaevi'nde bir işkence cinsi olan "bakirelik testine" tabi tutuldu. "Bakire olmadığı tespit edilenlerin" fuhuş yapmakla suçlanacakları bildirildi. 18 kadın da önce diğer tutuklularla Mısır Müzesi'ne götürüldü, kelepçelendi, sopa ve hortumlarla dövüldü, göğüs ve bacaklarından elektro şok verildi ve askerler tarafından hakarete uğradı. Sivil olmalarına rağmen 17'si askeri mahkeme karşısına çıktı ve 11 Mart tarihinde serbest bırakıldı. Birkaçı uygunsuz davranış ve trafiği önleme gibi suçlardan yargılandı ve askıya alınmış hapis cezalarına mahkum edildi. Aralık ayında idari mahkeme bakirelik testlerinin kanuna aykırı olduğu kararına vardı ve askeriyeden bu testleri durdurmalarını istedi.

■ Gazeteci Mona Eltahawy 24 Kasım tarihinde güvenlik güçleri ve protestocular arasında çıkan çatışmalar sırasında tutuklandıktan sonra 12 saat gözaltında kaldı. Güvenlik görevlileri tarafından cinsel tacize uğradığını, dövüldüğünü ve sol elinin ve sağ kolunun çatladığını bildirdi.

SCAF seçim kanunundaki sandalyelerin 64'unu (yüzde 12) kadınlara veren kota sistemini kaldırdı ve yerine her partinin en az bir kadın seçmen adayı olması gerektiğini belirten bir kanun getirdi. Fakat bu adayın listenin ön sıralarında olması gerekmiyordu.

Ayrımcılık – Kiptiler

Müslümanlar ile ayrımcılığa maruz kaldığına ve yetkililer tarafından korunamadıklarına inanan Kipti Hristiyanları arasındaki toplumsal çatışmalar arttı. Kiptilere ve kiliselerine karşı, iddialara göre, İslamcılar tarafından yapılan ayrılıkçı saldırılar SCAF'ın iktidara gelmesiyle artış gösterdi ve Kiptilerin Ekim ayındaki Maspero gösterileri sırasında öldürülmesi bu gerilimi arttırdı.

■ Gize'nin işçi sınıfı kesimindeki İmbaba kentinde 7 Mayıs tarihinde iddialara göre İslamiyet'e geçen bir kadının kendi razısı dışında tutulduğuna inanan İslamcıların bir kiliseye saldırmasıyla çatışmalar patlak verdi. Toplam 15 Kipti ve Müslüman öldü, birçok kişi yaralandı. Kiptilerin evleri ve işyerleri zarar gördü ve bir kilise yakıldı. İlk anlarda iddialara göre askeriye araya giremedi fakat sonra ateş açarak birkaç kişinin ölümüne neden oldu. Yaralananlarda dahil çoğu İmbaba sakini tutuklandı. Neredeyse hepsi 26 Mart tarihinde serbest bırakıldı fakat Müslüman ve Kipti 48

kişinin davaları sene sonunda Kahire'deki (Acil) Devlet Yüksek Güvenlik Mahkemesi'nde devam ediyordu.

Cezasızlık ve hesap verebilirlik

Yetkililer Ocak ve Şubat ayındaki katliamları düzenlediği iddia edilen kişilerin bazılarını kovuşturdu fakat “25 Ocak Devrimi” sırasında öldürülenlerin ailelerinin veya yaralanan bireylerin hakkını arayamadı. Protestocuların ölümlerine veya yaralanmalarına sebep olduğuna inanılan polis memurları ve diğer güvenlik güçleri üyeleri görevlerinde kaldılar veya İçişleri Bakanlığı'nda yönetim pozisyonlarına atandılar. Çoğunun, ailelere ve tanıklara suçlamalarını geri almaları için baskı yaptığı iddia ediliyor. Silahlı kuvvetler ve polis memurları işkence ve kanuni bir mazerete dayanmayan adam öldürme gibi insan hakları suçlarını cezasız isledi.

■ Nisan ayında İçişleri Bakanı Habib Ibrahim El Adly ve altı yardımcısı hakkında protestocuları öldürmekten dava açıldı. Dava Hüsnü Mübarek'in ve iki oğlunun davasına eklendi ve Ağustos ayında hepsi mahkeme karsısına çıktılar ve taammüden adam öldürme ve cinayete teşebbüsten suçlu bulundu. İlk iki duruşması ulusal televizyonda gösterilen dava sene sonunda halen devam ediyordu.

Barınma hakkı – zorla tahliyeler

Kahire ve diğer bölgelerde kaya düşmeleri ve diğer tehlikelerden dolayı resmen “yasamaya uygunsuz” olarak tanımlanan yerleşim yerlerindeki gayri resmi mahallelerde binlerce kişi oturmaya devam etti. Burada yaşayan kişiler aynı anda zorunlu tahliye tehdidi ile de karşı karşıyaydı. Bazı “yasamaya uygunsuz” bölgeler askerler tarafından zorla boşaltıldı, bos devlet konutlarına sığınanlar yerlerinden atıldı, tahliye edilenlere ne açıklama yapıldı nede önceden haber verildi ve çoğu genellikle evsiz kaldı.

Valiliklerin ve 2008 yılında kurulan Gayri-resmi Yerleşim Yeri Geliştirme Merkezi (ISDF) fonunun işbirliği ile “yasamaya uygunsuz” alanlarda oturan kişilere yeni konutlar bulma planları yapıldı fakat bu planlardan etkilenecek halkın fikri sorulmadı veya onlara bir açıklama yapılmadı. Kahire 2050 planı bu plandan en çok etkilenecek grup olan gayri resmi yerleşim bölgelerinde oturan kişilere açıklanmadı veya onlara danışılmadı. Fakat Ağustos ayında İskan Bakanlığı planın zorunlu tahliyelere sebep olmayacağını açıkladı.

“25 Ocak Devrimi” sonrası bos hükümet binalarına sığınmalarda artış görüldü. Yerel yetkililer askeriye ve çevik kuvvetleri çağırarak sığınanlara uyarı yapmadan onları zorla yerlerinden attılar.

■ Port Said'in “yasamaya uygunsuz” bölgelerinden biri olan Zerzara'da Temmuz ayında askeriye 200'ün üzerinde ailenin kulübelerini yıkarak 70 aileyi evsiz bıraktı. Bu bölgede yaşayanlara sadece bir gün önceden haber verildi ve onlara danışılmadı. Evsiz kalan çoğu ailelerin başları kadındı. Olaydan birkaç hafta önce bölge valiliği gerekirse yeni binalar inşa ederek 2012 yılının Temmuz ayına kadar bölge sakinlerine 3500 yeni yerleşim ünitesi sağlayacaklarını bildirmişti. Yıkımlar diğer aileleri de ellerinde hazır olur olmaz başka konutlara taşınacaklarını belirten resmi mektuplar olmasına rağmen zorunlu tahliye korkusu altında yasamaya itti.

■ Temmuz ayında Kahire'nin Manshiyet Nasser bölgesindeki 20 binanın sakinlerinin aniden tahliye edilmesinden sonra 200'e yakın aile evsiz bırakıldı. Ayaklanmalar sırasında gençler tarafından kurulan “Ortak Topluluk Komitesi'nin” de yardımlarıyla Gize'nin yakınlarındaki 6 Ekim şehrine yerleştirildiler.

Mülteciler ve göçmenler

Güvenlik güçleri Mısır'ın Sina sınırından İsrail'e geçmeye çalışan yabancı uyruklu mültecileri, göçmenleri ve sığınmacıları vurmaya devam etti ve en az 10 kişi öldürüldü. Sudan'dan Mısır'a kaçmaya çalışan 10 Eritreli de öldürüldü. Diğer birçok kişi vurulup ciddi yaralar aldı, veya tutuklandı ve askeri mahkemelerde “memlekete kanun dışı girmekten” yargılandı ve hapis cezasına mahkum edildi. En az 83 mülteci ve sığınmacı insan hakları ihlalleri yaşayacakları ülkelere geri gönderildi ve bunların çoğu Eritreliydi. Yılın sonunda en az 100 mülteci ve sığınmacı ülkelere zorunlu geri gönderilme riski altındaydı.

İddialara göre insan ticaretçileri Sina yarımadasını geçip İsrail'e girmeye çalışan mülteci, sığınmacı ve göçmenleri gasp etti, onlara tecavüz etti, işkence yaptı, öldürdü ve karborsada satmak için onların organlarını çaldı.

Ölüm cezası

Aralarında en az 17'sinin askeri mahkemeler tarafından adil olmayan bir şekilde yargılandığı 123 kişi ölüm cezasına mahkum edildi. En az bir kişinin infazı gerçekleştirildi.

■ 6 Ocak 2010 tarihinde ibadetten dönen Kıpti Hristiyanlarını kilise çıkışında arabadan açtığı ateş ile öldürmekten suçlu bulunan Muhammed Ahmed Hüseyin 10 Ekim tarihinde infaz edildi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü heyeti Ocak ve Mart ayları, Mayıs ve Haziran ayları ve Ağustos ve Aralık ayları arasında Mısır'a ziyaret etti.

■ İnsan hakları aktivisti Mısır'da tutuklandı (MDE 12/008/2011)

■ Mısır: Değişim için insan hakları gündemi (MDE 12/015/2011)

■ Mısır: Anayasa önerileri reformda ilk sendeleyeni adım (MDE 12/023/2011)

■ Mısır ayaklanıyor: "25 Ocak Devriminde" öldürmeler, gözaltılar ve işkence (MDE 12/027/2011)

■ Adalet zamanı: Mısır'ın yıkıcı cezaevi sistemi (MDE 12/029/2011)

■ "Biz Pislük Değiliz": Mısır'ın varoşlarında zorla tahliyeler (MDE 12/001/2011)

■ 10 Adımda insan hakları: Uluslararası Af Örgütü'nün Mısır'a insan hakları bildirgesi (MDE 12/046/2011)

■ Yeni Mısır'ı biçimlendirirken kadınlar eşitlik istiyor (MDE 12/050/2011)

■ Tutulmamış Sözler: Mısır'ın askeri liderleri insan haklarını aşındırıyor (MDE 12/053/2011)

■ Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya silah nakli: Geçerli bir Silah Ticareti Anlaşması için dersler (ACT 30/117/2011)

cenazeleri sırasında, görüldüğü üzere keskin nişancılarda dahil olmak üzere güvenlik güçleri tarafından vurularak öldüğü bildirildi. Sivil yerleşim alanlarında gerçekleştirilen askeri operasyonlarda tanklar kullanıldı. Bu süreçte güvenlik güçlerinin bazı üyeleri öldürüldü. Bazıları iddialara göre göstericilere ateş etmeyi reddettikleri için, bazıları saldırılar sırasında ihmalkar askerler tarafından, bazıları muhalefete katıldıkları için öldürüldü. Bazı mahkumlar af vesilesiyle serbest bırakıldılar, ancak gösteriler sebebiyle binlerce kişi tutuklandı. Birçoğu tecritte tutuldu ve işkenceye maruz kaldı. En az 200 mahkumun gözaltındayken şüpheli koşullarda öldüğü bildirildi, birçoğunun işkenceye maruz kaldığı görüldü. Yetkililer, güvenlik güçlerinin cezasız kalarak gerçekleştirdiği yasadışı öldürmeler, işkenceye ve diğer ciddi insan hakları ihlalleri iddialarına dair bağımsız soruşturmalar yürütmedi. Binlerce Suriye vatandaşı baskıyla, zorla yerinden edildi; birçoğu komşu ülkelere kaçtı. Ölüm cezaları verilmeye devam etti ve infazların gerçekleştirildiği bildirildi.

Arka plan

Güvenlik güçlerinin Deraa'da tutuklu çocukların serbest bırakılması için çağrıda bulunan kişilere aşırı güç kullanmasının ardından, Şubat ayında başlayan, küçük çaptaki reform yanlısı gösteriler, Mart ortasında kitlesel gösterilere dönüştü. Devlet güçleri gösterileri bastırmaya çalıştıkça protestolar yayıldı. Bu baskı arasında barışçıl topluluklara ateş etmek için keskin nişancıları kullanıp, bundan hükümet karşıtı şüpheli "silahlı çetelerin" sorumlu olduklarını iddia etmek de vardı.

Protestolara cevap olarak Başkan Beşar Esad çeşitli düzenlemeler yaptığını duyurdu. Nisan ayında 1963'ten beri süregelenekte olan olağanüstü hal durumunu sona erdirdi. Binlerce eleştirmen ve hükümet karşıtı hapis cezasına mahkum etmiş, adaletsizliğiyle ünlü Yüksek Devlet Güvenlik Mahkemesini feshetti. Vatanısız diğer bireyleri dışlayarak da olsa, Kürt azınlığının bazı üyelerinin Suriye vatandaşlığı alabileceğini duyurdu. Ancak, aynı zamanda da herhangi bir suçlama veya yargılama olmadan iki aya kadar tutukluluğa izin veren bir kararname çıkardı. Yeni bir Barışçıl Meclis Kanunu çıkarıldı ve bu kanuna göre sadece yetkililerce öncesinde "düzgün bir şekilde izin verilen" gösteriler yasal sayılacaktı. Mart, Haziran ve Kasım aylarında

SURİYE

SURİYE ARAP CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:

Hükümet başkanı:

Ölüm cezası:

Nüfus:

Ortalama yaşam süresi beklentisi:

5 yaş altı ölüm oranı:

Yetişkin okur yazarlık oranı:

Beşar Esad

Muhammad Naji al-'Otri

sürdürülüyor

20.8 milyon

75.9 yıl

binde 16.2

yüzde 84.2

Siyasi reform ve rejimin sona ermesini talep etmek için daha önce eşine rastlanmamış sayıda barışçıl gösterici sokaklara döküldü. Devlet güçleri barışçıl göstericilere karşı öldürücü ve aşırı güç kullandı. Devletin ihlallerinin şekli ve boyutu insanlığa karşı suç teşkil etmiş olabilir. Kaydedildiği üzere, 4,300'den daha fazla kişi gösteriler sırasında, gösterilerle bağlantılı olarak ve göstericilerin

Başkan farklı kategorilerdeki mahkûmlar için beş ayrı af çıkardı. Bu afaların kapsadıkları arasında birçoğu parmaklıkların arkasında kalmaya devam etse de, düşünce mahkumları ve gösteriler sırasında tutuklanan bireyler de vardı. Ağustos ayında yeni Parti'leri, seçimleri ve medyayı kapsayan kanunlar çıkarıldı. Bir nebze özgürleşme temsil etse de, üç husustaki değişiklik de ifade ve örgütlenme özgürlüklerini güvence altına almakta başarılı olmadı.

Mart ayında, BM İnsan Hakları Konseyi bir bilgi toplama heyeti oluşturdu ve bu heyet Ağustos ayında Suriye'de bazı insanlığa karşı suçların işlenmiş olabileceği sonucuna vardı. Ağustos ayında Konsey, Bağımsız Uluslararası Soruşturma Komisyonu oluşturdu. 23 Kasım tarihinde Komisyon Suriye askeri ve güvenlik güçlerinin “öldürmeler, işkence, tecavüz ve diğer cinsel şiddet şekilleri, hapsedme ve diğer ciddi özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar ve zorla kaybedilmeler” de dahil olmak üzere insanlığa karşı suçlar işlediğine dair endişelerini belirtti. Suriye yetkilileri uluslararası medya ve bağımsız insan hakları örgütlerinin yanı sıra, hem Konsey'in hem de Komisyon'un ülkeye girişini yasakladı.

BM Güvenlik Konseyi'nde, Rusya, Çin ve diğer devletler, Suriye'deki suç ve ihmalleri kınamak amaçlı bir kararın geçmesini engellediler. Ancak ABD, AB ve Arap Ülkeleri Teşkilatı yaptırımlar uyguladılar. Nisan ayında ABD hükûmeti Suriye'ye karşı 2004'ten beri yürürlükte olan yaptırımlarının süresini uzattı. Mayıs ayında, AB Suriye liderlerine yönelik yaptırımlar uyguladı ve daha sonra bunların kapsamını genişletti. Kasım ayında, Arap Teşkilatı önce Suriye'yi uzaklaştırdı. Daha sonra Suriye hükûmeti Arap teşkilatına verdiği silahlı kuvvetlerini Suriye şehirlerinden çekme, şiddeti durdurma ve gösteriler dahilinde tutuklanan bireyleri serbest bırakma sözlerinden dönünce, Teşkilat Suriye'ye ekonomik yaptırımlar uyguladı. Aralık ayının sonuna doğru, Arap Teşkilatı Suriye hükûmetinin bu vaatleri yerine getirdiğinden emin olmak için ülkeye denetçiler yolladı.

Aşırı güç kullanımı ve yargısız infazlar

Hükûmet güçleri barışçıl ve diğer göstericilere karşı tekrar tekrar öldürücü etkisi olan ve diğer şekillerde aşırı güç kullandılar. Toplu gösteriler sırasında veya gösterileri takiben ölenlerin cenazeleri sırasında birçok insan keskin nişancılar tarafından vuruldu. Deraa, Homs ve diğer yerlere tanklar ve diğer silahlı araçlar

yollandı. Yerleşim bölgelerine ateş açıldı. İdlib'in kuzeybatı valiliğinde “yanmış toprak” politikası uygulanıyordu. Hükûmet bu acımasız baskıyı bölgenin silahlı çeteler tarafından saldırıya uğradığını söyleyerek meşru kılmaya çalıştı, ancak senenin sonuna kadar ikna edici bir delil bulamadı. Senenin sonuna doğru, devam eden baskıya karşı toplu silahlı direniş başladı ve direnişin bir kısmını da ordudan çıkarılmış ve hükûmetin aleyhine dönmüş askerler oluşturuyordu. Senenin sonunda, 4,300'den fazla kişi -BM verilerine göre 5,000'den fazla- gösteriler ve ayaklanmalar kapsamında öldürülmüştü, bunların birçoğu güvenlik güçlerine ve diğer bireylere herhangi bir tehdit içermeyen silahsız göstericiler ve seyircilerdi. Daha da fazla kişi ise yaralanmıştı.

■ Deraa şehrinde, güvenlik güçlerinin 18 Mart protestoları sırasında en az dört kişiyi vurarak öldürdüğü kaydedildi. 18 Mart tarihinde göstericiler duvarlara hükûmet karşıtı sloganlar yazmaktan hükûm giyerek tutuklanan çocuklar için protesto yapıyordu. 23 Mart tarihinde güvenlik güçleri, göstericilerin barındığı 'Omari şehrinin camisine saldırdıklarında azami rakamla yedi kişinin öldürüldüğü kaydedildi. Bunlardan biri olan Ashraf 'Abd al-'Aziz al-Masri yardım istediği bir güvenlik görevlisi tarafından kısa mesafeden, kafasından vurularak yaralanmıştı.

■ Jisr al-Shughur'da, güvenlik güçleri keskin nişancılarının 4 Haziran'da gerçekleşen Basel al-Masri'nin cenazesine katılan 25 kişiyi öldürdüğü bildirildi. İçlerinde yaralı bir kişiyi refakat eden Kızılay görevlisi de olmak üzere, birçok kişi de yaralandı.

■ Homs şehrinde, 19 Haziran tarihinde, bir önceki gün öldürülen 10 gösterici için düzenlenen cenazeye katılan 15 kadar kişinin vurularak öldürüldüğü bildirildi. Cenazesi yapılan kişilerden biri olan Rabee' Joorya'nın annesi ve erkek kardeşi de öldürülen katılımcılar arasındaydı.

■ Hama şehrinde, 31 Temmuz tarihinde Khaled al-Hamedh hastaneye yürürken askerler tarafından sırtından vurularak öldürüldü. Daha sonra ise bir ordu tankının üzerinden geçtiği bildirildi.

■ Dayr al- Zor şehrinde, 13 Kasım tarihinde, 14 yaşındaki Muhammad al-Mulaa 'Esa ve sınıf arkadaşları hükûmet yanlısı bir yürüyüşe katılmayı reddettikten sonra, Muhammad bir güvenlik görevlisi tarafından vurularak öldürüldü.

Yaralıları ve sağlık görevlilerini hedef almak

Sağlık merkezlerinde tıbbi yardım arayan yaralı göstericiler, tutuklanma ve tedavi edilmelerinin reddedilmesi de dahil olmak üzere çeşitli ihmâl tehditleri altındaydı. Yetkililere bildirmeden protestolara katıldıkları, göstericileri destekledikleri veya yaralı göstericileri tedavi ettikleri takdirde, hastane doktorları ve çalışanları da tutuklanma ve işkence riski altındaydılar. Birçok sağlık görevlisinin yaralı göstericileri tedavi ettiği için öldürüldüğü bildirildi.

■ Yeme bozuklukları kliniği işleten Dr. Sakher Hallak, 25 Mayıs'ta tutuklandı ve iki gün sonra Halep'teki Suçlu Güvenliği Bölümü'nde tutulurken öldüğü bildirildi. Vücudu kırılmış kaburgalar, kollar, parmaklar, çıkmış gözler ve hasar görmüş cinsel organ şeklinde geri verildi. Dr. Sakher Hallak, doktorların göstericiler dahil tüm hastaları tedavi edebilmesi için çağrıda bulunan bir dilekçeyi imzaladığı veya yakın zamanda ABD'ye seyahat ettiği için hedef alınmış olabilir.

■ Hams valiliğindeki Ulusal Taldo Hastanesi'nin idari müdürü Ma'az al-Fares'in vücudu, işkence sonucu gözaltında öldükten sonra 24 Kasım'da ailesine verildi.

Muhalefetin bastırılması

Olağanüstü hal durumunun kaldırılmasına ve varsayıldığı üzere barışçıl gösterilere ve siyasi partilerin kurulmasına izin veren yasaların yürürlüğe girmesine rağmen, ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü ciddi bir şekilde kısıtlandı. Güvenlik güçleri protestolar dahilinde binlerce kişiyi tutukladı. Bazıları gösteriler sırasında, bazıları evlere yapılan baskınlarda, bazıları ev aramalarında ve diğer aramalar sırasında tutuklandı. Yüzlerce, hatta belki binlerce kişi zorla kaybedilmeye maruz kaldı, spor salonları gibi yasal olmayan, gizli gözaltı merkezlerinde tecritte tutuldular. Bütün bu yerlerde, işkence ve ihmaller oldukça yaygındı.

Tutuklananlar arasında siyasi aktivistler, muhalifler, gazeteciler, blog yazarları, imamlar, göstericilere ateş açmayı reddeden askerler ve tutuklanmamak için saklanan insan hakları savunucuları vardı. Bunlardan yüzlercesi askeri veya suç mahkemelerindeki takip eden davalarda veya Başkan Esad tarafından ilan edilen aflarda serbest bırakıldı. Ancak senenin sonunda hala binlercesi tutukluymdu.

■ 65 yaşındaki insan hakları savunucusu Mohammed Najati Tayyara, 12 Mayıs'ta, Homs şehrindeki Siyasi

Güvenlik görevlileri tarafından tutuklandı. Tayyara güvenlik güçleri tarafından göstericilere yapılan ihlaller hakkında röportajlar vermesinin ardından, "ulusun ahlakını zedeleyebilecek yanlış haberler" yaymaktan hüküm giydi. Ağustos ayında hakim kefalet karşılığında serbest bırakılması kararını verdi ancak Hava Kuvvetleri İstihbarat memurları kendisini tutuklayarak, 11 gün tecritte tuttular ve bu zaman zarfında fiziksel şiddete maruz kaldı. 2011 yılının sonunda Homs Merkezi Cezaevi'nde kısıtlı koşullarda tutuluyordu.

■ Kadın hakları savunucusu Hanadi Zahlout, 4 Ağustos'ta Şam'da tutuklanmasının ardından iki ay tecrit gözaltısında tutuldu. Daha sonra altı diğer mahkumla, "protestoyu teşvik etmek" de dahil olmak üzere çeşitli suçlar hususunda mahkemeye çıkmak üzere 'Adra cezaevine getirildi. 4 Aralık'ta serbest bırakıldı.

■ Gazeteci 'Adel Walid Kharsa Devlet Güvenlik görevlileri tarafından 17 Ağustos'ta, devletin protestoları bastırmasını anonim olarak bildirmekten tutuklandı. Beş hafta boyunca tecrit gözaltısında tutuldu ve daha sonra ceza verilmeden serbest bırakıldı. Ancak 31 Ekim'de Askeri İstihbarat tarafından tekrar tutuklandı. 2011 yılının sonunda, bir zorla kaybedilme mağduru olarak, halen tecrit gözaltısında tutuluyordu.

■ İnsan hakları savunucusu Mohammed Iyyad Tayyara, 28 Ağustos'ta, Homs şehrindeki evinden askerler tarafından götürüldü, sebepleri ise söylenildiği üzere insan hakları ihlallerini bildirmiş olmasıydı. Aralık ayının başında Homs Merkezi Cezaevi'ne gönderilene kadar gizli bir gözaltı merkezinde tutuldu.

■ Önceki sene 3 Eylül'de, al-Hasakah'ta, reform yanlısı protestolara desteğini belirtmesinin ardından tutuklanan Kürt yazar Hussein 'Essou, 2011 yılında da tutuklu kalmaya devam etti.

Pek çok muhalifin ve eski mahkumun, karşı çıkamayacakları idari yasaklar ile yurtdışına çıkma yasağı devam etti. Yurtdışında yaşayan ve protestolara destek gösteren Suriye vatandaşları, Suriye konsolosluk görevlileri tarafından izlendi ve rahatsız edildi. Bu bireylerin Suriye'deki akrabaları da, kendilerinin hareketlerine karşılık olarak, ihlallere hedef oldular.

■ Suriye'deki izinsiz İnsan Hakları ve Kamu Özgürlüklerini Savunma Kürt Örgütü'nün başkanı Mustafa Kheder Oso, Suriye Barolar Birliği tarafından verilecek disiplin cezaları ile karşı karşıyaydı. Kheder Oso Temmuz ayında siyasi mahkumların serbest

birakılması için çağrıda bulunan bir gösteriye katılmış ve bu konuda basına konuşmuştu. Söz konusu disiplin cezası kendisinin bir avukat olarak çalışmaya devam etmesine bir tehdit oluşturdu.

■ İnsan hakları avukatı Anwar al-Bunni'nin, 2011 yılı boyunca yurt dışına çıkması yasaktı.

■ ABD asıllı piyanist ve besteci Malek Jandali'nin annesi ve babası Homs şehrindeki evlerinde silahlı kişiler tarafından dövüldü. Olaydan dört gün önce oğulları ABD'de Suriye'deki göstericilere olan desteğini belirtmişti. Babasına "Oğlunuz hükümetle dalga geçince böyle olur" dendi.

Mahkumların serbest bırakılması

Gösterilere ve uluslararası endişenin artmasına karşılık olarak Başkan Esad beş farklı af çıkardı. Bu af lar düşünce mahkumlarını, protestolar dahilinde tutuklanan kişileri ve yasaklanan Müslüman Kardeşliği üyelerini de kapsıyordu. Suriye devlet basınına göre (başka şekillerde onaylanmamış), Kasım ayında çıkarılan son iki af kapsamında, protestolar sırasında tutuklanan 1,700'den fazla kişi serbest bırakıldı.

■ 80 yaşındaki emekli insan hakları avukatı Haytham al-Maleh, Mart ayında çıkarılan ilk af kapsamında serbest bırakıldı. Al-Maleh 2010 yılında adil olmayan yargılama sonucunda verilen bir kararla üç yıllık mahkumiyetini tamamlıyordu.

■ İnsan hakları avukatı Muhannad al-Hassani Haziran ayındaki afla serbest bırakıldı. Al-Hassani 2009 yılında tutuklanmış ve 2010 yılında adil olmayan yargılama sonucunda üç yıllık hapis cezası almıştı.

■ İzinsiz bir siyasi parti olan Liberal Demokratik Birlik'in kurucusu, siyasi aktivist Kamal al-Labwani 15 Kasım tarihinde 12 yıllık hapis cezasının altı yılını tamamladıktan sonra serbest bırakıldı. Cezası 31 Mayıs'ta ilan edilen afla yarıya indirildi.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Tutuklulara işkence ve diğer kötü muamelelerin uygulanması oldukça yaygındı. Güvenlik güçleri cezasızlık ortamında bilgi edinmek, "itiraf" etmeye zorlamak, hükümete muhalif olduğundan şüphelenilen kişileri cezalandırmak ve korkutmak amaçlı bu uygulamalara sık sık başvurdu. Mağdurlardan bazıları, söz konusu kişileri afişe ederlerse misillemeyle karşı karşıya kalmaktan korkuyordu.

■ Nisan ayında, Banias'ta tutuklanan bir kişi, üç gün yemek ve temiz içme suyu olmadan tutulduğunu, güvenlik güçlerinin onu ve diğerlerini dipçiklerle

boyunlarından ve omuzlarından dövdüklerini, soyduklarını, sopalar ve kablolarla dövdüklerini, kendi kanını yerden yalamaya zorladıklarını söyledi.

■ Bir kişi Mayıs ayında Homs'ta Askeri İstihbarat tarafından tutuklandığında, şuurunu yitirene kadar dövdüğünü, elektrik şokuyla işkence gördüğünü ve penisini yaralamakla tehdit edildiğini söyledi. Daha sonra ise gözleri bağlıyken, okumadığı belgelere imza atmayı kabul etti.

■ Mayıs'ta tutuklanan ve Şam'daki Devlet Güvenlik görevlileri tarafından tutulan bir kişi kırbaçlandı, asıldı, uykudan mahrum bırakıldı ve çıplakken üzerine defalarca soğuk su döküldü. Hasta oldu ancak tedavi edilmedi.

Gözetiminde ölümler

İşkencedeki artış durumu gözetimindeki ölüm sayısının artmasına yansdı. Protestolarla ilgili olarak tutuklanan en az 200 kişi gözetiminde hayatını kaybetti. Birçok vakada, söz konusu deliller işkence veya diğer kötü muamelelerin ölüm sebebi olduğunu gösteriyordu. Suçları işleyen herhangi bir kişi adalet önüne çıkarılmadı. Mağdurlardan bazıları ise çocuktu.

■ 29 Nisan'da tutuklanan Tarık Ziad Abd al-Qadr'in bedeni Homs'taki ailesine getirildiğinde, o gün çekilen videoya göre vücudunda oldukça fazla yara mevcuttu. Boynunda ve penisinde elektrik kaynaklı yanıklar, vücudunda diğer yanıklar, kırbaçlanmadan kaynaklı izler ve yan tarafında bıçak izleri vardı. Saçının bir kısmı koparılmıştı. Ulusal Hastane tarafından verilen bir rapor ölümünün sebebinin "göğsünden vurulmasında" buluyordu ancak herhangi bir kurşun yarası söz konusu değildi.

■ 15 yaşındaki Tamer Mohammed al-Şar, 29 Nisan'da güvenlik güçleri toplu tutuklamalar gerçekleştirirken ve Deraa yakınındaki göstericileri vururken kayboldu. Akabinde, serbest bırakılan mahkumlardan biri, onu Şam'daki Hava Kuvvetleri İstihbaratı gözetim merkezinde sorgucular tarafından toplanırken gördüğünü bildirdi. Coplandığı sırada zaten göğsünde bir kurşun yarası vardı. Bildirildiği üzere 6 Haziran'da bedeni ailesine teslim edildi.

■ Eylül ayında bir çift, ağır yaralı bir bedenin kayıp kızları Zeynep al-Hosni olduğunu söyledi ve cenaze düzenlendi. 4 Ekim'de Zeynep al-Hosni devlet televizyonunda belirdi ve yetkililer bu vakayı uluslararası alanda yapılan Suriye'deki insan hakları ihlallerine dair haberlerin inandırıcılığını azaltmak için kullanmaya

çalıştılar. Ancak Zeynep al-Hosni'nin bulunduğu yer, başından geçenler, yakılan vücudun kimliği ve ölümüne sebep olan olaylar belirsizliğini sürdürdü.

Yetkililer iddia edilen gözaltında ölüm vakalarının sadece ikisi hakkında soruşturma başlattı; 13 yaşındaki Hamza 'Ali al-Khateeb ve Dr. Sakher Hallak(yukarı bkz.). Bu soruşturmalar da ancak vakaların işkence gördüğüne dair iddialar basında yeterince duyurulduktan sonra başlatıldı. İki vakada da, soruşturmalar ne bağımsız ne de tarafsız görünüyordu ve soruşturmaların güvenlik güçlerini akladığı söylendi.

Cezasızlık

İki gözaltında ölüm vakasına dair yapılan hatalı soruşturmanın dışında, yetkililer yasal olmayan birçok ölümü, işkence vakasını ve güvenlik güçleri tarafından yapılan diğer ciddi ihlalleri soruşturmadı ve kimseyi yapılanlardan sorumlu tutmadı. Soruşturmak veya önceki yıllardan işlenmiş ciddi ihlallerin sorumlularını bulmak için de herhangi bir adım atmadı. Bu ihlaller arasında 2008 yılında Saydnaya Askeri Cezaevi'nde gerçekleşen binlerce zorla kaybedilme ve mahkumların öldürülmesi de vardı.

■ Tahsin Mammo'nun ailesi, tesadüf eseri oğullarının 2008 yılında Saydnaya Cezaevi'nde öldürülenler arasında olduğunu öğrendiler. Bir düşünce mahkumu olarak, Mammo Yezidi Kürt azınlığının dört diğer üyesiyle beraber 2007 yılının Ocak ayında tutuklanmıştı. Ailesi kendisinden 2008 Temmuz ayıdan beri haber almamıştı.

Ayrımcılık - Kürtler

Nüfusun yaklaşık yüzde onunu oluşturan Kürt azınlığının mensupları kimlik temelli ayrımcılıkla karşılaşmaya devam ettiler. Kendi dillerini ve kültürlerini kullanmaları konusunda yasal kısıtlamalar mevcuttu. Başkan Esad, 7 Nisan'da 49 numaralı Kanun Hükmünde Kararname'yi çıkarana dek de etkin bir biçimde vatansızdılar. Bu kararname Ajanib ("yabancı") Kürtlerine Suriye vatandaşlığı veriyordu. Ancak vatandaşlık, Maktoumeen ("gizlenen", etkin bir biçimde kayıtsız anlamına gelen) olarak bilinen ve genellikle al-Hasakah valiliğinde yaşayan Kürtleri kapsamıyordu. Kürt hakları savunucuları tutuklanma ve hapsedilmeyle karşı karşıya kalmaya devam ettiler.

■ 2010 yılında Kürt şiiri festivali düzenledikleri için bir yargıcın "ırksal ve tarikatçı çatışmayı teşvik etmek"le suçladığı Kürt şairler Omar 'Abdi İsmail, 'Abdussamad

Husayn Mahmud ve Ahmad Fatah İsmail dörder ay hapis cezası aldı.

Kadın hakları

Kadınlara karşı ayrımcılık hukukta ve uygulamada devam etti. Kadınlar cinsiyet temelli şiddete, cinayete ve genellikle erkek akrabaları tarafından, sözde aile "namusu" için işlenen diğer ciddi suçlara maruz kalmaya devam etti. 3 Ocak'ta, Başkan Esad Ceza Kanunu'nu bir kararname ile değiştirdi. Bu kararname ile kadına yönelik aile "namus" adı altında işlenen cinayetlerin ve diğer ciddi suçların asgari cezası iki seneden beş ila yedi sene arasına çıkarıldı. Kararname ayrıca tecavüz ve diğer cinsel taciz şekilleri için en az iki yıl hapis cezası öngörüyordu. Önceden ise suçun failleri mağdurla evlendikleri sürece davadan ve cezadan muaf oluyorlardı.

Ölüm cezası

Ölüm cezaları verilmeye devam edildi. İnfazlara dair onaylanmamış raporlar mevcuttu, ancak Suriye yetkilileri bu konuda herhangi bir bilgi vermedi.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

Devlet Uluslararası Af Örgütü'nün 2011 yılında Suriye'ye girmesine izin vermedi.

■ Suriye: Suriye'deki insan hakları ihlallerini sona erdirin-Uluslararası Af Örgütü'nün BM Küresel Dönemsel Denetim'ine önerisi, Ekim 2011 (MDE 24/034/2011)

■ Ölümcül gözaltı: Suriye'deki güncel protestoların ortasında gözaltındaki ölümler (MDE 24/035/2011)

■ Suriye: Mukhabaraat'ın uzak uzantısı - yurtdışındaki Suriyelilere ve ülkedeki akrabalarına karşı şiddet ve taciz (MDE 24/057/2011)

■ Sağlık krizi: Suriye hükümeti yaralıları ve sağlık çalışanlarını hedef alıyor (MDE 24/059/2011)

■ BM Genel Kurulu Suriye'deki şiddeti kınamalıdır (MDE 24/082/2011)

TÜRKİYE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Devlet başkanı:	Abdullah Gül
Hükümet başkanı:	Recep Tayyip Erdoğan
Ölüm cezası:	tüm suçlar için kaldırıldı
Nüfus:	73.6 milyon
Ortalama yaşam süresi beklentisi:	74 yıl
5 yaş altı ölüm oranı:	binde 20.3
Yetişkin okur yazarlık oranı:	yüzde 90.8

Söz verilen anayasal ve diğer yasal düzenlemeler gerçekleşmedi. Aksine, ifade özgürlüğü hakkı tehdit edildi ve göstericiler artan polis şiddetiyle karşılaştı. Kusurlu terörle mücadele yasaları kapsamında yapılan binlerce kovuşturma adil yargılama standartlarını yakalayamadı. Bombalı saldırılar sivillerin yaşamına mal oldu. Adalet sisteminde vicdani ret hakkının tanınması ya da çocuk haklarının korunması konularında hiçbir ilerleme kaydedilmedi. Mülteci ve sığınmacıların, lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin hakları yasada güvencesiz olmaya devam etti. Kadına yönelik şiddeti önleme mekanizmaları yetersiz kaldı.

Arka plan

Haziran ayında Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) genel seçimleri kazandı ve hükümete yeniden seçildi. Terörle mücadele kanunu kapsamında kendilerine yönelik açılan davalardan dolayı dokuz seçilmiş muhalefet adayı koltuklarındaki yerlerini alamadı. Sekiz tanesinin davası ve tutuklulukları devam ediyordu ve bir tanesi hüküm giydi için makamına gelmesi yasaklanmıştı.

Temmuz'da, silahlı kuvvetlerin başkanının ve üç en yüksek rütbeli generalin istifası hükümet ve silahlı kuvvetler arasındaki gerilimin devam ettiğini kanıtlıyordu. İstifalar, hükümeti devirmeyi planlamakla suçlanan emekli olmuş ve hala görevde olan askeri görevlilerin tutuklanması dalgasının ardından gerçekleşti.

Türkiye Eylül ayında gözaltı merkezlerinin bağımsız olarak izlemeye zemin hazırlayan İşkenceye Karşı Sözleşme'nin Seçmeli Protokolü'nü imzaladı. Ancak, yıl sonunda, ülkede uygulama için gerekli mekanizmalar ya da bağımsız polis şikayetleri prosedürü ve kamu denetçisi makamı gibi söz verilen diğer önleyici mekanizmaları yasaya geçirmemişti.

Yılsonunda söz verilen anayasa taslağı tartışmaya açılmamıştı. Bir önceki meclis zamanında yapılan referandumda işçi sendikalarını uluslararası standartlara daha uygun hale getirmeyi amaçlayan anayasal değişiklikler uygulanmadı.

Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ve silahlı kuvvetler arasındaki silahlı çatışmalar arttı. Ekim ayında, Kuzey Irak'a, PKK üslerini hedef alan ve yüzlerce sivil köylerinden göçe zorlayan büyük askeri müdahaleler yapıldı. Aralık ayında, Türk savaş uçağı, Irak sınırı yakınlarındaki Uludere ilçesini bombaladığında, büyük çoğunluğu çocuk olan 35 sivil öldürüldü.

Ekim ayında, Van'daki depremde 600'den fazla insan öldü. Yetkililer, binlerce evsiz insanı dondurucu koşullarda bırakan krize yavaş cevap verdikleri için eleştirildi.

Türkiye yetkilileri doğu Akdeniz'de yaşanan insan hakları ihlallerine karşı seslerini yükseltti. Eylül ayında hükümet, Gazze'ye uygulanan deniz ablukasının Uluslararası Adalet Mahkemesi'nde meşruiyetine karşı çıkacağını açıkladı. Mayıs 2010'da İsrail savunma güçlerinin Türkiye bandıralı Mavi Marmara'ya saldırısıyla ilgili BM raporu, savunma güçlerinin operasyonda dokuz Türk vatandaşının ölümüne yol açacak şekilde aşırı güç kullandığını söyledi.

Kasım ayında, Dışişleri Bakanı barışçıl eylemcilerin öldürülmesiyle ilgili olarak Suriye'ye yaptırım uygulanacağını açıkladı.

İfade özgürlüğü

Bireylerin ifade özgürlüğü hakkını tehdit eden çok sayıda dava açıldı. Özellikle, eleştirel gazeteciler, Kürt siyasal aktivistler ve diğerleri Türkiye'deki Kürtlerin durumu hakkında konuştuklarında ya da silahlı kuvvetleri eleştirdiklerinde haklarında haksız davalar açılmasını göze almış oluyorlardı. Ceza hukukundaki birçok madde kapsamında açılan davalara ek olarak, ifade özgürlüğünü tehdit eden çok sayıda dava terörle mücadele yasaları kapsamında açıldı (bkz: adil olmayan yargılamalar bölümü). Kasım ayında internet sitelerinin keyfi sınırlandırılması gibi endişeleri arttıran yeni düzenlemeler yürürlüğe girdi.

■ Şubat ayında, insan hakları savunucusu Halil Savda, "halkı askeri hizmet kurumlarından soğuttuğu" gerekçesiyle verilen mahkumiyet kararının onaylandığı haberini aldı. Savda'ya askeri hizmete karşı vicdani ret hakkını savunduğu için 100 günlük hapis cezası verildi. Yılsonunda, aynı suçlamaya ilişkin iki dava daha Yargıtay'da karara bağlanmamıştı.

■ Mart ayında, devlet görevlileri tarafından yapıldığı iddia edilen insan hakları ihlallerini araştıran iki gazeteci, Ahmet Şık ve Nedim Şener, terör örgütü üyeliğiyle suçlandı. Onların ve başka altı gazetecinin tutuklanması Ergenekon'a –ordu ve diğer devlet kurumlarıyla ilişkili, hükümeti devirmek için komplo hazırlamakla suçlanan sözde suç örgütü– karşı yapılan bir polis operasyonunun parçasıydı. Yazdıkları yazılar kovuşturmanın en önemli kanıtı olarak sunuldu. Yıl sonunda hala tutuklu yargılanmaları sürüyordu.

■ Kasım ayında aralarında yayıncı Ragıp Zarakolu ve Profesör Büşra Ersanlı'nın da bulunduğu 44 kişi PKK ile ilişkili Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) üyesi oldukları iddiasıyla tutuklandı. Ragıp Zarakolu ve Büşra Ersanlı, yasal bir siyasi parti olan Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) tarafından yürütülen Siyaset Akademisi etkinliklerine katılmaları ve kendi yayıncılık ve akademik çalışmaları konusunda sorgulandı. Kasım ve Aralık aylarında yapılan sonraki tutuklama dalgalarında 37 avukat ve 36 gazeteci KCK üyeliği şüphesiyle gözaltına alındı. Yıl sonunda hala tutukluydular.

■ Haziran ayında, Ermenice ve Türkçe olmak üzere iki dilli yayımlanan *Agos* gazetesi yazarları Baskın Oran ve Etyen Mahçupyan ölüm tehditleri aldı. Benzer tehditler 2004 yılında da yapılmıştı ancak bu konuda kimse yargı önüne çıkarılmamıştı.

İşkence ve diğer kötü muameleler

Polis merkezlerine ve hapishanelere götürülme esnasında işkence ve kötü muamele yapıldığı iddiaları devam etti. Özellikle Haziran ayındaki genel seçimler öncesi ve sonrasındaki eylemlerde, gösteriler sırasında polis düzenli olarak aşırı güç kullandı. Birçok durumda, eylemler polis müdahalesinin ve biber gazı, tazyikli su fişkırtma aracı ve plastik mermi kullanımının ardından şiddetli bir hale geldi. Çoğu olayda, basın emniyet görevlilerinin göstericileri copla dövdüğünü belgeledi.

■ Mayıs ve Haziran aylarında Artvin'in Hopa ilçesindeki gösteriler, polis ve göstericiler arasında, bir göstericinin öldüğü ve diğerlerinin yaralandığı çatışmalara yol açtı. Metin Lokumcu polisin attığı gaz bombasından etkilenerek kalp krizi geçirdi ve öldü. Ankara'da, Hopa eylemlerindeki polis faaliyetlerini protesto eden eylemler de polis şiddetine maruz kaldı. Avukatının ifadesine göre, eyleme katılan Dilşat Aktaş 10 polis memuru tarafından dövüldü; kalçası kırıldı ve altı ay yürüyemedi. Olayla ilgili cezai soruşturma yıl sonunda hala bir sonuca bağlanmamıştı. İddia edilen

polis memuru saldırısını Dilşat Aktaş ikinci defa yaşıyordu. Mart ayında, televizyon kameraları bir eylem esnasında Aktaş'ın bir polis memuru tarafından yumruklendiğini göstermişti ancak Ankara savcısı davayı takip etmemeye karar vermişti.

■ Askerliğini yapan Uğur Kantar, Ekim ayında, Kuzey Kıbrıs'ta garnizonda ordu gözetimindeyken anlatılanlara göre askerlerin yaptığı işkence sonucu hastanede öldü. İçlerinde askeri hapishane müdürünün de bulunduğu beş kişiye, Kantar'ın ölümüne neden oldukları gerekçesiyle dava açıldı. Yıl sonunda dava hala devam ediyordu.

Cezasızlık

Devlet görevlileri tarafından yapıldığı iddia edilen insan hakları ihlalleri hakkında yapılan soruşturmalar etkisiz kaldı. Açılan ceza davalarında sorumluları adalet karşısına çıkarma ihtimali gerçekten uzak kaldı. Karşı suçlamalar ihlalleri iddia edenlerin aleyhinde bir taktik olarak kullanıldı.

■ Haziran'da, Albay Ali Öz ve başka yedi askeri personel, gazeteci ve insan hakları savunucusu Hrant Dink'i öldürmek için hazırlanan komplo hakkındaki bilgiyi iletme konusunda – ki bu bilgiyle cinayetin önüne geçilebilirdi– ihmalkar davrandıkları için suçlandı. Haziran ayında Çocuk Mahkemesi Ogün Samast'ı Hrant Dink'i öldürmekten suçlu bulmasına rağmen, devlet görevlilerinin de danışıklı dövüş yapması dahil olmak üzere, cinayetle ilgili tüm durumların araştırılıp araştırılmadığı konusu belirsiz kaldı.

■ Ağustos ayında Irak'ın Kuzey Kürdistan bölgesinde, bir Türk savaş uçağının bombalaması sonucu ölen yedi kişilik bir ailenin ölümüne dair bir kamu soruşturması açılmadı. O sırada bölgedeki PKK üslerine hava saldırısı yapılıyordu.

■ Eylül ayında, Engin Çeber'in Ekim 2008'de gözaltında ölmesinin ardından cezaevi gardiyanlarını ve diğer devlet görevlilerinin suçlu bulunduğu ezber bozan karar, dava usulüne dair sebeplerden ötürü Yargıtay tarafından reddedildi. Yazılı hükmün iletilmesi iki aydan fazla gecikti ve bu da Çeber için adalet çabalarını daha da zorlaştırdı.

■ Aralık ayında bir polis memuru 2007'de Nijeryalı sığınmacı Festus Okey'e gözaltındayken ateş ettiği için "ihmalkarlıktan insan öldürmek"ten suçlu bulundu. Mahkeme, akrabalarının davaya müdahil olmak için yaptığı başvuruyu Türkiye yasalarına dayanarak reddetti. Ayrıca hakim, kovuşturmayı eleştiren ve

davaya müdahil olmak isteyen aktivistler hakkında suç duyurusunda bulundu.

■ Aralık ayında, yerel bir mahkeme, 2009'da bir çocuk göstericinin kafasına defalarca tüfeğin dipçiğiyle vururken görüntülenen bir polis memuruna ceza vermedi. 14 yaşındaki S.T.'nin saldırı sonrası kafatası kırıldı ve altı gün yoğun bakımda kaldı. Mahkeme, yaralanmasının kaza sonucu oluştuğunu ve "bölgedeki koşullardan" kaynaklandığını öne sürerek ceza indirimi yaptı. Polis memuru altı aylık cezaya mahkum edildi, cezası ertelendi ve polislik görevine devam etmesine izin verildi.

Adil olmayan yargılamalar

Fazlasıyla geniş ve belirsiz terörle mücadele kanunları kapsamında, büyük çoğunluğu terör örgütü üyeliği iddiasıyla olmak üzere yıl boyunca binlerce dava açıldı ve hükümler daha fazla hak ihlallerine yol açtı. Hakkında dava açılanların birçoğu aralarında öğrencilerin, gazetecilerin, yazarların, avukatların ve akademisyenlerin bulunduğu siyasi aktivistlerdi. Savcılar düzenli olarak ifade özgürlüğü hakkı ve diğer uluslararası düzlemde güvenceye alınmış hakların korumasındaki hareketlere ilişkin şüphelileri sorguladı. Diğer kusurlu yürütmeler arasında uzatılmış mahkeme öncesi tutukluluk da bulunuyor. Bu gözaltılar esnasında da dosyaya erişimi engelleyen gizlilik emirleri nedeniyle, savunma avukatlarının müvekkilleri hakkındaki kanıtları incelemeleri ya da müvekkillerinin gözaltında tutulmalarının yasallığına itiraz etmeleri engellendi.

■ Yıl sonunda, üniversite öğrencisi Cihan Kırmızıgül, mülke zarar vermekten ve terör örgütü üyesi olmaktan 22 ay tutuklu kaldı. Dava, Molotof kokteyli atılan bir eylemde, eyleme katıldığı iddia edilenlerin giydiğiyle uyuşan bir puşi takmasına dayanıyor. Ayrıca, diğer polis memurlarının ifadeleriyle çelişerek, bir polis memuru onu olay yerinde gördüğünü söyledi. Savcı, delil yetersizliğinden Cihan Kırmızıgül'ün beraatini talep ederken, hakim tutukluluğunun ve davasının devam etmesi gerektiğine karar verdi.

Çocuk hakları

Bu yasalar kapsamında çocuklara karşı dava açılmasını önlemeyi hedefleyen 2010 yasal düzenlemelerine rağmen, eylemlere katılmaktan da dava açmak dahil olmak üzere, Terörle Mücadele yasası kapsamında çocuklara karşı dava açmaya devam edildi. Hakkında dava açılan çocukların sayısı

azalırken, birçoğu hala Çocuk Şube Müdürlüğü'ne gönderilmeden önce yetişkinler için olan polis gözetiminde tutuluyor. En fazla dört güne kadar olan suçlama öncesi gözaltı süreleri rapor edildi ve çocukları yargılama öncesi uzatılmış gözaltında tutma devam etti. Birçok şehirde Çocuk Mahkemesinin olmayışı konusuna değinilmedi.

■ Yıl sonunda, 17 yaşındaki L.K., Yargıtay'dan onu hangi mahkemenin yargılayacağına dair kararını beklerken sekiz ay mahkemeye çıkmadan tutuklu kaldı.

Silahlı gruplar tarafından yapılan ihlaller

Silahlı gruplar tarafından yapılan saldırılar sivillerin ölümüne ve yaralanmasına yol açtı.

■ 20 Eylül'de, başkent Ankara'nın kalabalık bir alışveriş bölgesini hedef alan bombalı saldırıda üç sivil öldü ve 34 sivil yaralandı. Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK) saldırının sorumluluğunu üstlendi.

■ Aynı gün, Siirt'te, polisi hedef aldığı düşünülen PKK saldırısında dört sivil öldü.

Barınma hakkı

Zorla tahliyeler kiracıların danışma, tazminat ve tedarik alternatif ev bulma haklarını ihlal etti. Kentsel dönüşüm projelerinden etkilenenlerin büyük çoğunluğu, içlerinde daha önce Güneydoğu'daki şehirlerden zorla göç ettirilen insanlar da olmak üzere, en yoksul ve en fazla risk altında olan kesimden geliyorlar. Mayıs ayında, BM Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar heyeti bu projeler hakkındaki endişelerini dile getirdi.

■ İstanbul'un Tarla başı bölgesinde, onlarca aile Beyoğlu Belediyesi'nin yürüttüğü kentsel dönüşüm projesi kapsamında yerlerinden edildi. İnsanlar uygulamada evsiz bırakıldıklarını belirtti.

Düşünce mahkumları-viddani retçiler

Askeri hizmete karşı viddani ret hakkının tanınması konusunda ya da viddani retçilerin askeri hizmeti reddetmelerinden dolayı haklarında defalarca dava açılmasına son vermek için iç hukukta hiçbir ilerleme kaydedilmedi. Kasım ayında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *Erçep Türkiye'ye Karşı* davasında, Türkiye'nin askeri hizmete sivil bir alternatif sunmamasını düşünce, viddan ve din özgürlüğü hakları ihlali olarak kaydetti. Viddani ret hakkını kamuya açık bir şekilde destekleyen insanlara karşı dava açılmaya devam edildi (bkz: ifade özgürlüğü bölümü).

■ Vicdani retçi İnan Süver askeri hizmet yapmayı reddetmesiyle ilgili hakkında verilen birden çok hükümden dolayı Aralık ayına kadar cezavinde kaldı ve şartlı olarak tahliye edildi.

Mülteciler ve sığınmacılar

İltica prosedürüne erişim konusunda keyfi uygulamalar devam etti. Bu da insanların zulümle karşılaşabilecekleri yerlere zorla gönderilmelerine neden oldu. Yetkililer, mülteci ve sığınmacıların temel haklarını güvence altına alacak planlanmış mevzuatı uygulamaya koymadı. Mayıs'tan itibaren, binlerce Suriye vatandaşı, ülkelerindeki şiddet ve insan hakları ihlallerinden korunmak için Türkiye'ye kaçtı. Birçoğu kamplara yerleştirildi ancak Birleşmiş Milletler mülteci ajansı BMMYK'ya ya da iltica prosedürüne erişimleri sağlanmadı. Suriye'deki insan haklarının durumunu bildirmeleri dahil olmak üzere, dış dünyaya erişimleri ciddi bir şekilde sınırlandı. Çok sayıda Suriyeli'nin Türkiye içinde kaçırıldığı ve daha sonra zulüm görecekları Suriye'ye geri gönderildikleri belgelendi.

Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin hakları

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkların üstüne gidilmedi. Yetkililer lezbiyen, gey, biseksüel ve trans (LGBT) hakları aktivistleri taciz etmeye devam etti. 2011 boyunca, LGBT hakları grupları, mağdurların cinsel yönelimleri ya da cinsel kimliklerinden kaynaklandığı iddia edilen sekiz cinayet kaydetti.

■ Kasım ayında, hepsi, Ankara merkezli LGBT hakları grubu olan Pembe Hayat üyesi üç trans kadın “polise hakaret” ve “polise mukavemet” ile suçlandı.

Suçlamalar, kadınlar polis memurlarının kendilerini keyfi olarak tutukladığını ve onlara kötü muamele ettiklerini iddia ettikten sonra yapıldı. Olayla ilişkili olarak hiçbir polis memuru aleyhinde dava açılmadı.

Kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet

Türkiye Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzaladı. Ancak, önleyici iç mekanizmalar ne yazık ki yetersiz kaldı ve sığınakların sayısı iç hukukun gerektirdiği sayının oldukça altındaydı.

■ Ekim ayında, Yargıtay, fuhuş yapması için satılan 12 yaşında bir kız çocuğuna tecavüz etmekle suçlanan 26

erkeğin ceza indirimini, kızın kendi rızasıyla cinsel ilişkiye girdiği gerekçesiyle onayladı.

Uluslararası Af Örgütü ziyaretleri/ raporları

■ Uluslararası Af Örgütü temsilcileri Ocak, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Ağustos, Eylül, Ekim ve Aralık aylarında Türkiye'yi ziyaret etti.

■ ‘Ne bir hastalık ne de bir suç’: Türkiye’de lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyler eşitlik istiyor (EUR 44/001/2011)

■ Türkiye: İnsan hakları savunucusu Halil Savda yeniden hapis cezası ile karşı karşıya (EUR 44/002/2011)

■ Türkiye’de aileler zorla tahliye edildi (EUR 44/007/2011)

■ Türkiye: Sivillere yönelik saldırılar kınandı (EUR 44/013/2011)

■ Türkiye: Polisin kötü muamele yaptığını iddia eden aktivistler “polise hakaret”le suçlandı (EUR 44/014/2011)

■ Türkiye: KCK tutuklamaları ifade özgürlüğü konusundaki endişeleri arttırdı (EUR 44/015/2011)

■ Türkiye: Yargıtay gözaltında ölüm davasında tarihi mahkeme kararını bozdu (EUR 44/018/2011)

Hükümetin binlerce kişiye ev olan Isiboro-Sécure Yerli Halkların Toprakları ve Milli Park'ın ortasında geçirmeyi planladığı otoyoluna karşı protesto için yerli halklar ve çevreci göstericiler La Paz, Bolivya'ya giden yolda. Ağustos 2011.

Kasım 2010'da tartışmalı cumhurbaşkanlığı seçimleri sonrasında patlak veren şiddet yüzünden yüzlerce insanın öldürüldüğü Fildişi Sahilleri, Duékoué'de terk edilmiş bir evde aile albümü kalıntıları. Nisan 2011.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2012

BÖLÜM ÜÇ

12

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ŞUBELERİ

Almanya ❖ Amnesty International,
Heerstrasse 178, 53111 Bonn
email: info@amnesty.de
www.amnesty.de

Amerika Birleşik Devletleri ❖ Amnesty International,
5 Penn Plaza, 16th floor,
New York, NY 10001
email: admin-us@aiusa.org
www.amnestyusa.org

Arjantin ❖ Amnistía Internacional,
Av. Pueyrredón 689, Piso 2,
(C1032ABG) Buenos Aires
email: contacto@amnistia.org.ar
www.amnistia.org.ar

Avustralya ❖ Amnesty International,
Locked Bag 23, Broadway NSW 2007
email: supporter@amnesty.org.au
www.amnesty.org.au

Avusturya ❖ Amnesty International,
Moeringgasse 10, A-1150 Vienna
email: info@amnesty.at
www.amnesty.at

Belçika ❖
Amnesty International (Flemence konuşan),
Kerkstraat 156,
2060 Antwerpen
email: amnesty@aivl.be
www.aivl.be
Amnesty International (Fransızca konuşan),
Rue Berckmans 9,
1060 Bruxelles
email: amnesty@amnesty.be
www.amnestyinternational.be

Bermuda ❖ Amnesty International,
PO Box HM 2136, Hamilton HM JX
email: director@amnestybermuda.org
www.amnestybermuda.org

Birleşik Krallık ❖ Amnesty International,
The Human Rights Action Centre,
17-25 New Inn Yard, London EC2A 3EA
email: sct@amnesty.org.uk
www.amnesty.org.uk

Cezayir ❖ Amnesty International,
10, rue Mouloud ZADI (face au 113 rue
Didouche Mourad),
Alger Centre, 16004 Alger
email: amnestyalgeria@hotmail.com

Çek Cumhuriyeti ❖ Amnesty International,
Provaznická 3, 110 00, Prague 1
email: amnesty@amnesty.cz
www.amnesty.cz

Danimarka ❖ Amnesty International,
Gammeltorv 8, 5 - 1457 Copenhagen K.
email: amnesty@amnesty.dk
www.amnesty.dk

Fas ❖ Amnesty International,
281 avenue Mohamed V, Apt. 23, Escalier A,
Rabat
email: amorocco@sections.amnesty.org
email: www.amnestymaroc.org

Fildişi Sahili ❖ Amnesty International,
04 BP 895, Abidjan 04
email: amnesty.ci@aviso.ci

Filipinler ❖ Amnesty International,
18-A Marunong Street,
Barangay Central,
Quezon City 1100
email: section@amnesty.org.ph
www.amnesty.org.ph

Finlandiya ❖ Amnesty International,
Ruoholahdenkatu 24 , FI-00180 Helsinki
email: amnesty@amnesty.fi
www.amnesty.fi

Foreo Adaları ❖ Amnesty International,
Stephanssons Hús, Kongabrugvin,
Fo-100 Tórshavn
email: amnesty@amnesty.fo
www.amnesty.fo

Fransa ❖ Amnesty International,
76 boulevard de la Villette, 75940 Paris, Cédex 19
email: info@amnesty.fr
www.amnesty.fr

Hollanda ❖ Amnesty International,
Keizersgracht 177, 1016 DR Amsterdam
email: amnesty@amnesty.nl
www.amnesty.nl

Hong Kong ❖ Amnesty International,
Unit D, 3/F, Best-O-Best Commercial Centre,
32-36 Ferry Street, Kowloon
email: admin-hk@amnesty.org.hk
www.amnesty.org.hk

İrlanda ❖ Amnesty International,
Sean MacBride House, 48 Fleet Street,
Dublin 2
email: info@amnesty.ie
www.amnesty.ie

İspanya ❖ Amnistía Internacional,
Speichergasse 33, CH-3011 Berne
email: info@amnesty.ch
www.amnesty.ch

İsrail ❖ Amnesty International,
PO Box 14179, Tel Aviv 61141
email: info@amnesty.org.il
www.amnesty.org.il

İsveç ❖ Amnesty International,
PO Box 4719, 11692 Stockholm
email: info@amnesty.se
www.amnesty.se

İsviçre ❖ Amnesty International,
PO Box, CH-3001 Berne
email: info@amnesty.ch
www.amnesty.ch

İtalya ❖ Amnesty International,
Via Giovanni Battista De Rossi, 10,
00161 Roma
email: info@amnesty.it
www.amnesty.it

İzlanda ❖ Amnesty International,
Singholsstræti 27, 101 Reykjavík
email: amnesty@amnesty.is
www.amnesty.is

Japonya ❖ Amnesty International,
Sean MacBride House,
48 Fleet Street,
Dublin 2
email: info@amnesty.ie
www.amnesty.ie

Kanada ❖
Amnesty International (İngilizce konuşan),
312 Laurier Avenue East,
Ottawa, Ontario, K1N 1H9
email: info@amnesty.ca
www.amnesty.ca
Amnistie internationale (Fransızca konuşan),
50 rue Ste-Catherine Ouest, bureau 500,
Montréal, Quebec, H2X 3V4

Kolombiya ❖ Amnistía Internacional,
On-line Action Platform
email: AIColombia.Online@amnesty.org

Kore (Cumhuriyeti) ❖ Amnesty International,
Gwanghwamun P.O.Box 2045 Jongno-gu,
10-620 Seoul
email: info@amnesty.or.kr
www.amnesty.or.kr

Lüksemburg ❖ Amnesty International,
Boîte Postale 1914, 1019 Luxembourg
email: info@amnesty.lu
www.amnesty.lu

Meksika ❖ Amnistía Internacional,
Tajín No. 389, Col. Narvarte, Del. Benito Juárez,
CP 03020 Mexico DF
email: contacto@amnistia.org.mx
www.amnistia.org.mx

Moritanya ❖ Amnesty International,
BP 69, Rose-Hill
email: amnestymtius@intnet.mu

Nepal ❖ Amnesty International,
PO Box 135, Amnesty Marga, Basantanagar,
Balaju, Kathmandu
email: info@amnestynepal.org
www.amnestynepal.org

Norveç ❖ Amnesty International,
Grensen 3, 0159 Oslo
email: info@amnesty.no
www.amnesty.no

Paraguay ❖ Amnistía Internacional,
Manuel Castillo 4987 esquina San Roque González,
Barrio Villa Morra, Asunción
email: ai-info@py.amnesty.org
www.amnesty.org.py

Peru ❖ Amnistía Internacional,
Enrique Palacios 735-A, Miraflores, Lima 18
email: amnistia@amnistia.org.pe
www.amnistia.org.pe

Polonya ❖ Amnesty International,
ul. Piękna 66a, lokal 2, I piętro, 00-672,
Warszawa
email: amnesty@amnesty.org.pl
www.amnesty.org.pl

Portekiz ❖ Amnistia Internacional,
Av. Infante Santo, 42, 2º, 1350 - 179 Lisboa
email: aiportugal@amnistia-internacional.pt
www.amnistia-internacional.pt

Porto Riko ❖ Amnistía Internacional,
Calle Robles 54, Suite 6, Río Piedras, 00925
email: amnistiapr@amnestypr.org
www.amnistiapr.org

Senegal ❖ Amnesty International,
303/GRD Sacré-cœur II, Résidence Arame SIGA,
BP 35269, Dakar Colobane
email: asenegal@sections.amnesty.org
www.amnesty.sn

Sierra Leone ❖ Amnesty International,
Amnesty International,
13B Howe Street, Freetown
email: amnestysl@gmail.com

Slovenya ❖ Amnesty International,
Beethovnova 7, 1000 Ljubljana
email: amnestysl@amnesty.si
www.amnesty.si

Şili ❖ Amnistía Internacional,
Oficina Nacional, Huelén 164 - Planta Baja,
750-0617 Providencia, Santiago
email: info@amnistia.cl
www.amnistia.cl

Tayvan ❖ Amnesty International,
3F, No. 14, Lane 165, Sec. 1,
Sinsheng S. Rd, Da-an District,
Taipei City 106
email: amnesty.taiwan@gmail.com
www.amnesty.tw

Togo ❖ Amnesty International,
2322 avenue du RPT,
Quartier Casablanca,
BP 20013, Lomé
email: aitogo@cafe.tg
www.amnesty.tg

Tunus ❖ Amnesty International,
67 rue Oum Kalthoum, 3ème étage, escalier B,
1000 Tunis
email: admin-tn@amnesty.org

Uruguay ❖ Amnistía Internacional,
Wilson Ferreira Aldunate 1220,
CP 11.100, Montevideo
email: oficina@amnistia.org.uy
www.amnistia.org.uy

Venezuela ❖ Amnistía Internacional,
Torre Phelps piso 17, oficina 17 A,
Av. La Salle,
Plaza Venezuela, Los Caobos,
Caracas 1050
email: info@aiven.org
www.aiven.org

Yeni Zelanda ❖ Amnesty International,
PO Box 5300, Wellesley Street, Auckland
email: info@amnesty.org.nz
www.amnesty.org.nz

Yunanistan ❖ Amnesty International,
Sina 30, 106 72 Athens
email: athens@amnesty.org.gr
www.amnesty.org.gr

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ YAPILARI

Burkina Faso ❖ Amnesty International,
Quartier Boulmiougou,
Rue 17.548 Villa 27,
08 BP 11344,
Ouagadougou 08
email: aiburkina@fasonet.bf
www.amnesty-bf.org

Macaristan ❖ Amnesty International,
Rózsa u. 44, II/4, 1064 Budapest
email: info@amnesty.hu
www.amnesty.hu

Malezya ❖ Amnesty International,
A-3-3A, 8 Avenue, Jalan Sungai Jernih,
8/1, Section 8, 46050, Petaling Jaya,
Selangor
email: aimalaysia@aimalaysia.org
www.aimalaysia.org

Mali ❖ Amnesty International,
Immeuble Soya Bathily, Route de l'aéroport,
24 rue Kalabancoura,
BP E 3885, Bamako
email: amnesty.mali@ikatelnet.net

Moğolistan ❖ Amnesty International,
PO Box 180, Ulaanbaatar 210648
email: aimncc@magicnet.mn
www.amnesty.mn

Moldova ❖ Amnesty International,
PO Box 209, MD-2012 Chişinău
email: info@amnesty.md
www.amnesty.md

Slovakya ❖ Amnesty International,
Karpatska 11, 811 05 Bratislava
email: amnesty@amnesty.sk
www.amnesty.sk

Türkiye ❖ Uluslararası Af Örgütü,
Abdülhakhamid Cd. No. 30/5, Talimhane,
Beyoğlu, İstanbul
email: posta@amnesty.org.tr
www.amnesty.org.tr

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ YAPI GİRİŞİMLERİ

Hırvatistan ❖ Amnesty International,
Praška 2/III, 10000 Zagreb
email: admin@amnesty.hr
www.amnesty.hr

Tayland ❖ Amnesty International,
90/24 Lat Phrao Soi 1, Lat Yao, Chatuchak,
Bangkok 10900
email: info@amnesty.or.th
www.amnesty.or.th

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ İLETİŞİM BİLGİLERİ

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ DOĞRUDAN GENEL SEKRETERE BAĞLI BÖLÜMLER

Benin, Gana, Güney Afrika, Kenya, Ukrayna, Zimbabve. Bölümler hakkında daha fazla bilgi için [\\$MSU@amnesty.org](mailto:$MSU@amnesty.org)

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ STRATEJİK ORTAKLIKLAR

Aşağıdaki ülkelerde Stratejik Ortaklıklar projeleri bulunmaktadır: Doğu Timor, Endonezya, Kamboçya, Letonya, Liberya, Romanya. Stratejik Ortaklıklar hakkında daha fazla bilgi için Strategic_Partnerships_Team@amnesty.org

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ULUSLARARASI ÜYELİK

Dünyanın bazı ülke ve bölgelerinde uluslararası üyelik mevcuttur. Daha fazla bilgi için www.amnesty.org/en/join adresini ziyaret edebilirsiniz.
email: online.communities@amnesty.org

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ OFİSLERİ

Uluslararası Sekreterlik (US)
Amnesty International,
Peter Benenson House,
1 Easton Street,
London WC1X 0DW,
United Kingdom
email: amnestyis@amnesty.org
www.amnesty.org

Uluslararası Af Örgütü Lisan Merkezi (AILRC)
Calle Valderribas, 13, 28007 Madrid, Spain
email: AILRC@amnesty.org
Fransızca: www.amnesty.org/fr
İspanyolca: www.amnesty.org/es
Arapça: www.amnesty.org/ar

Avrupa Birliği (AB) Bürosu
Rue de Trèves 35, B-1040 Brussels,
Belgium
email: amnesty-eu@aieu.be
www.amnesty-eu.org

US Beyrut – Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesel Bürosu
Amnesty International,
PO Box 13-5696, Chouran Beirut 1102 - 2060,
Lebanon
email: mena@amnesty.org

US Dakar – Afrika İnsan Hakları Eğitim Bürosu
Amnesty International,
SICAP Sacré Coeur Pyrotechnie Extension,
Villa No. 22,
BP 47582, Dakar, Senegal
email: KGaglo@amnesty.org

US Cenevre – Birleşmiş Milletler Temsilciliği
Amnesty International,
22 rue du Cendrier, 4ème étage, CH-1201 Geneva,
Switzerland
email: uaigv@amnesty.org

US Hong Kong – Asya Pasifik Bölgesi Bürosu
Amnesty International,
16/F Siu On Centre, 188 Lockhart Rd, Wanchai,
Hong Kong
email: admin-ap@amnesty.org

US Kampala – Afrika Bölgesel Bürosu
Amnesty International,
Plot 20A Kawalya Kaggwa Close, PO Box 23966, Kampala,
Uganda
email: ai-aro@amnesty.org

US Moskova – Rusya Kaynak Mekezi
Amnesty International,
PO Box 212, Moscow 119019,
Russian Federation
email: msk@amnesty.org
www.amnesty.org.ru

US New York – Birleşmiş Milletler Temsilciliği
Amnesty International,
777 UN Plaza, 6th Floor, New York, NY 10017, USA
email: aiunnn@amnesty.org

US Paris – Araştırma Bürosu
Amnesty International,
76 boulevard de la Villette, 75940 Paris, Cédex 19, France
email: pro@amnesty.org

**YARDIM
ETMEK
İSTİYORUM**

İSTER GÜNDEMDEKİ BİR ÇATIŞMADA İSTER DÜNYANIN UNUTULAN BİR KÖŞESİNDE OLSUN, **ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ**, HERKES İÇİN ADALET VE ÖZGÜRLÜK TALEBİYLE KAMPANYA YÜRÜTÜR VE DAHA İYİ BİR DÜNYA YARATMAK İÇİN KAMUOYU DESTEĞİ SAĞLAMAYA ÇALIŞIR

SİZ NE YAPABİLİRSİNİZ?

Dünyanın her yanından aktivistler, insan haklarını hiçe sayan güçlere karşı direnmenin mümkün olduğunu gösterdiler. Siz de bu hareketin bir parçası olun. Korku ve nefret saçanlara karşı mücadele edin.

- Uluslararası Af Örgütü'ne katılın ve dünya çapında insan hakları ihlallerini önleme hareketinin bir parçası olun. Bir fark yaratmak için bize yardım edin.
- Uluslararası Af Örgütü'nü desteklemek için bağış yapın.

Hep birlikte sesimizi duyurabiliriz.

Uluslararası Af Örgütü'ne üyelik konusunda daha fazla bilgi almak istiyorum.

isim

adres

ülke

e-posta

Lütfen bu formu Uluslararası Af Örgütü Türkiye şubesine ulaştırın. Dünyanın her yanındaki Uluslararası Af Örgütü şubeleri için adresimiz: www.amnesty.org/en/worldwide-sites

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi

Abdülhakhamid Cad. No: 30/5 Talimhane, Beyoğlu, İstanbul, TÜRKİYE

www.amnesty.org.tr

Bir Yunan çevik kuvvet polisi Atina'da Syntagma Meydanı'ndaki çatışmalar sırasında bir göstericiyi tekmelerken, 15 Haziran 2011. Göstericiler büyük bir yoksulluk karşıtı gösteri sırasında Atina merkezinde çevik kuvvet polisi ile çatıştı.

22 Kasım 2011'de Kahire'de Tahrir Meydanı'nın yakınında bir gösterici Mısır çevik kuvvet polisi ile çatışmalar sırasında bir gaz bombasını fırlatırken. Mısır'ın sivil kabinesi, göstericiler ve güvenlik güçleri arasındaki çeşitli şehirlerde çıkan şiddetli çatışmalardan üç gün sonra istifasını sundu.

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORU 2012

DÜNYADA İNSAN HAKLARININ DURUMU

Milyonlarca insan, özgürlük ve adalet umuduyla kitleler halinde sokaklara döküldü. En acımasız baskılar bile, zulümlerin bitmesi konusunda giderek artan acil talepleri susturamayacak gibi görünüyor. Çünkü insanlar hesap verebilirlik, adalet ve eşitliğin yüceltilmesi üzerine kurulu olmayan yönetim sistemlerine daha fazla katlanmayacaklarını ortaya koydu.

2011 yılında 155 ülke ve bölgede insan hakları belgeleyen *Uluslararası Af Örgütü Raporu 2012* ile birlikte hazırlanan bu kitapçık, bugün dünya liderlerinin insan hakları konusunda karşılaştığı meydan okumaları derinlemesine gözler önüne seriyor.

“Sokaklardan Öncülük Etmek” başlıklı yazısında Salil Shetty, daha iyi bir yönetim için artan taleplere rağmen, liderlerin ulusal ve uluslararası düzeylerde insan haklarına saygı üzerine kurulu güçlü toplumlar yaratmaktaki başarısızlığını ortaya koyuyor. Hükümetler meşru liderlik rollerini geri kazanmak için güçsüzü koruyan, güçlüyü sınırlayan bir sistem kurmanın ve bu sistemin devamlılığını sağlamanın kaçınılmaz olduğunu anlamalı.

Bu yazı, Avrupa ve Orta Asya ile Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da 2011 yılının insan hakları gündemini belirleyen kilit olayları ve eğilimleri ele alan iki bölgesel açıklama ve sekiz ülkedeki insan haklarının detaylı bir şekilde incelendiği ülke bilgileri bölümü ile birlikte yer alıyor.

Uluslararası Af Örgütü 60. yılına doğru ilerlerken, biz sadece insan hakları ihlallerinin gölgesinde yaşayanların durumuna değil, insan onuru ilkesinden ilham alarak harekete geçmeye devam edenlere de tanıklık ediyoruz.

Bize katılın amnesty.org.tr

